

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

4

Beskrivelse

af

Mindesmærker i Sorøe Academies Kirke

ved

Fredrik Ferdinand Wendelboe;

udgiven med

en historisk Indledning om den gamle Klosterkirke

af

Dr. H. F. J. Estrup,

Director for Sorøe Academie, Ridder af Dannebrog.

Indbydelseskrift

til Reformationsfesten ved Sorøe Academie

den 51te October 1856.

Kjøbenhavn.

Trykt hos *Andreas Seidelin,*

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

F o r e r i n d r i n g .

Idet jeg til en Reformationstest ved Sorøe Academie udstæder et Indbydelsesskrift, der ikke indeholder andet end en historisk - antiqvarisk Beskrivelse af Sorøe Academies Kirke, opfylder jeg ikke blot en Pietetspligt mod en kjær Discipel, som døde altfor tidlig, og efterlod et stort Savn ¹⁾, men jeg har endog formeent ikke at kunne vælge noget mere passende Stof af særegen Interesse for Sorøe Academie. Reformationens Indflydelse paa de videnskabelige Indretninger i Sorøe er allerede udviklet af andre Lærde.

Det gamle Cistercienserklosters Kirke staaer endnu som et talende Mindesmærke om den religiøse Aand hos nogle af Danmarks ypperste Slægter i Katho-

¹⁾ *Frederik Ferdinand Wendelboe*, en Søn af Academiets Læge Cancellieraad *S. Wendelboe*, var født i Sorøe d. 6 August 1814 og udviklede sig saa tidlig, at han ikke fulde 16 Aar gammel var moden til at gaae over til den academiske Lærestalt i Sorøe. Medens han ved Academiets pleiede sine filosofiske Studier, som han tilendbragte med Udmærkelse, fandt han Tid til at gennemgaae Langebeks *Scriptores Rerum Danicarum* og andre Kilder til den danske Middelalderens Historie, og fattede allerede dengang Planen til en historisk Beskrivelse af Sorøe Kirke. Aar 1852 gik han til Universitetet i Kjøbenhavn for at forberede sig til juridisk Embedsexamen, men blev den 25 Mai 1853 omtrent ved Examensmaalet bortrykket af en Nervefeber. Saavidt Embedsstudierne tillode det, vedblev han at samle til en Beskrivelse af de sorøeske Helligdomme, der saaledes havde fængslet hans Aand, at de vare Thema for hans Feberphantasier paa Dødsleiet. Dog intet var fuldendt fra hans Haand uden Optegnelserne om Kirkens Indre, som den nu er. Dette Brudstykke meddeles her, saaledes som det fandtes i hans efterladte Papirer. Jeg har intet villet forandre deri, men hellere villet nogenlunde supplere det ved en historisk Indledning. *F. Wendelboes* Excerpter, hvoriblandt ikke faa til den danske Adels historie, ere nedlagte i Sorøe Academies Bibliothek, tilligemed hans med egen Haand udførte Tegninger af Mindesmærker i Sorøe Kirke, der i mange Dele, og især hvad Inscriptionerne angaaer, ere nøiagtigere end Abilgaards. De ville ikke blot bevare Mindet om en tyveaarig Ynglings lærde Fliid, men ogsaa kunne vejlede paa manges Vandring i Historiens Gebet.

licismens og det katholske Hierarchies kraftigste Alder — Slægter som vare lige udmærkede ved Byrd, Dyder, Navn og Fortjenester ¹⁾. Den staaer der som et Kæmpeværk, til hvis Opførelse maaskee en lige Aand vilde fattes i vort protestantiske Aarhundrede. Kraften er der; men de Ideer, som vækkede Kræfter til saadanne Værker, leve ikke med samme Styrke i vor Tid. Der samles lettere Tønder Guld til en Jernbane end til en Kirke. Vi beklage med Rette Forfædrenes Uvidenhed og Overtro; vi laste deres aandelige Tyranner; vi glæde os med Rette over det Lys og den Frihed, som afløste Mørke og Trældom. Men ikke bør vi glemme, at vi skyldte de Templer og Skoler, i hvilke vi danne os for Livet her og hisset, hiin religiøse Aand, hvis Yttringer vi ere altfor tilbøielige til at miskjende, og at vi skyldte Forfædrene alle Forberedelser til et lysere Aarhundrede. Hvad var vor Tid uden hine Fundamenter? Nutiden løfter sig kun paa Fortidens Skuldre. Reformationen var ikke een Mands Værk; den var et Værk af en nødvendig Cultur-Udvikling, der endnu er i bestandig Fremskriden. Det Evige og Høieste var, er og bliver under alle Reformationer og Forandringer det Samme. Kun Formerne i hvilke det klædes, og under hvilke Tanken løfter sig til det Evige og Høieste, ere foranderlige under Tidernes Indflydelse paa Formerne. De hedenske Templer, som indviedes til kristelige Kirker, de katholske Kirker, som forvandledes til protestantiske, forkynde denne Sandhed. Endnu staaer den gamle Klosterkirke i Sorøe som et forbindende Led mellem den katholske og den protestantiske Tid, i dens Grundform uforandret, som den var tre hundrede Aar tilbage i Tiden — det samme store paa Jorden hvilende Kors, over hvilket mægtige Hvælvinger som et Himmeldække udbrede sig, som om det var en stor Gravhvælving, i hvilken den Korsfæstede hviler, og i hvilken vi indtræde for at blive eet med ham og Den, der udsendte ham. Istedetfor de sex gamle Altere er der nu kun eet Høialter, som fra Hjertet af Korset hæver sig mod Hvælvingen; men Ideen er den samme.

²⁾ *Orti clarissimo nobilium Danorum sanguine, virtutibusque christianæ religionis insignes, viri potentes et famosi in omni terra et præ omni generatione Danorum S. R. D. IV p. 463 og 467.*

Historisk Indledning.

Inelyta cum primum gens Soræ tecta dicaret
Seclusis studiis officiisque piis,
Illius instituit quod temporis esset in usus,
Profuit atque ævo non sine laude suo
Conspiciuæ surgunt ædes et culmina tollunt;
Ponuntur juxta limina sacra Deo.

L. Engelstoft.

Soröe Klosters Gavebog ¹⁾ har sikkrere end noget andet Mindesmærke eller Sagnet opbevaret Erindringen om de første Stiftere af de soröeske Helligdomme. Den fortæller: hvorledes Skjalm Hvides Sønner vare blevne enige om at bygge et Kloster paa deres Familiebesiddelser; at *Toke*, den ældste Søn, døde, för Stedet for det nye Anlæg var valgt, men ikke uden at have betænkt det vordende Kloster med rige Gaver. Blandt andet overleverede han hemmelig sin Broder, *Ascer Rygh*, 16 Mark Guld til at bygge Klosterkirken. De tvende Brödre, Ebbe og Ascer, valgte den skjönne, af Söer omflydte og med Skove bekrandsede ²⁾ Midtlandsöe, paa hvilken den lille Landsbye *Soer*, henhörende til Ascers Arvegods, var beliggende, til Sæde for et Benedictinerkloster, og begyndte at bygge ³⁾ en liden Steen-

¹⁾ S. R. D. IV p. 463 sqq. Morten Pedersen Absalons og Esbern Snarres Herrekomst f. 4. Sammenlign Fragmenterne af Stephanii annales vetustissimi monasterii Sorani, udgivne af Molbeck Skand. Litt. Selsk. Skrifter for 1816 og 1817 S. 455 og 458.

²⁾ Hvad der paa denne Midtlandsöe nu ikke er skovkrandsset Land indtog uden Tvivl den saa kaldte nordre Skov (*silva aquilonaris extra agros* S. R. D. IV p. 466) som ogsaa Stephanus l. c. omtaler under Navn af *Oen*.

³⁾ Aar 1151 S. R. D. I. p. 540.

kirke ¹⁾, som efter Beretning af Morten Pedersen, hvis Levetid faldt sammen med Klosterets sidste Dage, har ligget Öster for den endnu tilværende Klosterport ved det nordre Hjørne af samme. Man har antaget ²⁾, at Porten selv har været Kirken; men hverken finder denne Mening Medhold i Morten Pedersens Antydninger, ikke heller er det rimeligt, at en Kirke skulde være anlagt i Porthvælvingens Retning fra Nord til Syd (ikke mod Öst og Vest) og med Hvælvinger, lavere end de findes i Landsbykirker byggede af samme Familie og til samme Tid ³⁾. Til dette gamle Kloster med Kirken fandt Stephanius i Begyndelsen af 17de Aarhundrede ikke utydelige Spor imellem Klosterporten og Boldhuset (det nuværende Tinghuus og Magazin). Academiets Gartnerboelig og Ringerens Boelig vise endnu Rudera af den ældre Bygning, ihvorvel den saakaldte Celle eller det hvælvede Kammer, som er vedligeholdt i Ringerens Huus, maaskee er af yngre Oprindelse, og bestemt som Kammer for frater ostiarius, da Klosterporten blev indrettet. Ascer fuldendte ikke Kirkens Bygning, men, som det synes, Choret, i hvilket han blev begravet kort efter dets Indvielse ⁴⁾. Ogsaa Ebbe Skjalmsen døde og blev jordet sammesteds, uden at have kunnet fremme Kirkens Bygning, hvis Fuldendelse tilligemed Klosterets fornyede Stiftelse som Cistercienser-Convent var forbeholdt Ascer Ryghs navnkundige Søn Biskop *Absalon*. Stiftelsen blev indviet den 13 Junii 1161 ⁵⁾, ved hvilken Leilighed Absalon i den nye Kirke nedlagde Benene af Skjalm Hvide og Toke, som oprindeligt vare blevne begravede i Fjenneslövlille Kirke, der hørte til Familiens Stammegods. Der er ingen Grund til at antage ⁶⁾, at Absalon har anlagt

¹⁾ *Ecclesiam lapideam, quæ est porta domus S. R. D. IV p. 466 not.* "En liden Steern Cappel til Closters Begyndelse, oc er det store gamle Port Huss, som endnu staar for Sorøe Closter o. s. v." Morten Pedersen l. c. Af Resens Tegning (i Taubers Udsigt over Sorøe Academies Forfatning) seer man, at betydelige Bygninger af samme Høide som den nuværende Klosterport stødte til denne paa begge Sider.

²⁾ Ogsaa Niels Durop, som 1653 dedicerede *Just Hög sin Sora humili spiritu descripta*, antager det, naar han om Absalons og Esbern Snares Værk skriver:

Canobii in Portam abiitque sacellum Augustum augusti.

³⁾ *F. Ex. Biernede Kirke*, opført af Ebbe Skjalmsen og hans Søn Suno Ebbesen *S. R. D. IV p. 376*. *Fjenneslövlille Kirke*, opført af Ascer Rygh selv. Morten Pedersen f. 17. Naar man betragter Murene oven over Hvælvingerne i begge disse Kirker, vil man finde, at disse Hvælvinger have været endnu højere forhen, end de nu ere.

⁴⁾ *S. R. D. IV p. 366 og not. t.*

⁵⁾ *S. R. D. I p. 163 og 340. II p. 624.* Miu Absalon, som Biskop, Helt og Statsmand *S. 52-59*.

⁶⁾ Flere have været af den Mening. *P. Resenius* skriver i sin *descriptio Selandiæ Ms.* om Absalons Kloster: *Hinc excitata majore mole et splendore ædes.* Stephanius l. c. *S. 461* antager en Udvidelse paa samme Plads af Ascers Bygning.

Kirke og Kloster paa andet Sted end det, hans Fader havde udkaarret til sit Hvilested, eller at han skulde have tilintetgjort en fast Bygning af neppe ti Aars Alder. Han ærede og fuldendte Ascers Værk. Det var og blev en Familie-Helligdom eller Familie-Begravelse ¹⁾).

Naar den ældste Klosterkirke blev fuldendt, kan ikke oplyses af tilværende Efterretninger. Men i Aaret 1193 leed Klosteret meget ved en Ildebrand ²⁾. Rime­ligviis i denne Anledning skjenkede Absalon til Klosteret Godset Thoaker i Halland, for at Munkene kunde have Tømmer og Jern til at fuldende Bygningerne ³⁾. Neppe fuldendt fristede næsten hele Klosteret paa den hellige Servatii Dag (den 13 Mai) 1247 den Skjebne at blive et Rov for Luerne ⁴⁾. Da Abbeden Joseph samme Aar blev afsat, er det at formode, at Ulykken er tilregnet ham. Dengang brændte Kirken, begge Dormitorier (saavel Munkenes som Conversernes), det større og mindre Gjestehuus, Klosterets Omgang (ambitus), Sygehuset ⁵⁾ for Munke og Converser, Möllen, Bryggerset, Klædekammeret, Kjældermesterens og Underkjældermesterens Værelser, Biskoppens Capel, Sacristanens Huus (domus sacrarii), Værksteder, Havehuse, Væverens Huus, Hestestalden, Porten, Ladegaarden, et Huus med et konstigt Vandöseværk, Hestemöllen og en Mølle med fire Hjul; kun een Klokke blev reddet ⁶⁾.

Altsaa Kirken blev lagt i Aske, og maatte opføres paa et andet Sted. Klosteret havde ifølge rige Dotationer allerede udvidet sig i den Grad, at større Bygninger behøvedes og kunde opføres. Klosterets Gavebog antyder paa hvert Pa-

¹⁾ I Biskop Peder Sunesens Confirmation af Absalons Gaver til Sorøe Kloster forekommer det betydningfulde Udtryk: *Monasterium — in sepulturam nostræ cognationis fundatum*. Diplom. Arna-Magn. ed. Thorkelin I p. 79.

²⁾ S. R. D. I p. 179.

³⁾ *Unde compassus (Absalon) indigentæ domus, specialiter de lignorum inopia, quibus necessario opus habebat pro consumendis ædificiis, contulit villam Thoaker, ubi de terra ferrum extrahere atque carpenta pro ædificiis sufficienter habere possunt fratres* S. R. D. IV p. 471.

⁴⁾ S. R. D. IV p. 535, III p. 311, V p. 437 *Monasterium de Sora fere totaliter perit*. Nogle Krøniker f. Ex. Thomas Geysmers S. R. D. II p. 457 ansatte Branden til Aar 1246.

⁵⁾ *Infirmatorium*, ikke *informatorium*.

⁶⁾ En saa almindelig Ødelæggelse havde vel sin Grund deri, at de fleste Bygninger vare af Træ. Kirker af Steen vare sjældne endogsaa i 15de Aarhundrede. cfr. Liber Aarhus. S. R. D. VI p. 587. *cathedralem ecclesiam, quæ de lignea solummodo materia constructa fuit, lapidibus construere disposuerit, quod in terra vestra fieri sine gravi labore ac sumptu non potest*. Endnu i Slutningen af 15de Aarhundrede nævnes i Aarhus en *domus lapidea* som noget særdeles, ibidem p. 599. Derfor bemærkes det ogsaa om det første Klostercapelle i Sorøe, at det var en *ecclesia lapidea*. Ogsaa af Klosterbygningerne, som opførtes efter Branden, vare en Deel af Træ og af Bindingsværk, Taubers Udsigt over Sorøe Academies Forfatning Bilag 5 og 14.

gina, hvor gjerne ikke blot Skjalm Hvides Slægt, men ogsaa Andre ønskede at hvile i Klosterets Kirke, og hvor dyrt de betalte dette sidste Leie. Blandt de Bygninger, som Ilden fortærede, nævnes ikke Capitelshuset (domus capitularis), med mindre dette er det samme, som det i Fortegnelsen over de brændte Huse anførte domus sacrarii, hvilket dog er usandsynligt, dels fordi da to forskjellige Benævnelser af samme Gjenstand forekomme i eet og samme Document ¹⁾, dels fordi Abbed Ingemar Aar 1249, altsaa to Aar efter Branden, blev begravet i Capitelshuset. Dette Capitelshuus er ligesaa gammelt som Absalons øvrige Klosterbygninger; i samme blev Abbed Simon begravet Aar 1188. Der fandtes i samme et Priorens Chor ²⁾. Endskjönt Capitelshuset egentlig var bestemt til Ordensforsamlinger eller Capitler, saa stode dog gudstjenstlige Handlinger i en saa nær Forbindelse med Capitlet, at Capitelshuset maatte betragtes som indviet Sted eller have sit eget Capel. Vistnok var Bispernes Auctoritet i Cistercienserklosterne noget indskrænket ³⁾; men Absalon og de roeskildske Bisper af Skjalm Hvides Stamme f. Ex. Peder Sunesen havde en særlig og naturlig Indflydelse paa Stiftelsen i Sorøe, som var deres egen Skabning. De opholdt sig ofte i Sorøe. Absalon havde i Klosteret sit eget Kammer ⁴⁾. Der var foruden Kirken et Biskoppene Capel, maaskee det samme capella de Sora, til hvilket Absalon testamenterede en Sölvskaal i Sorøe, for deraf at lade forfærdige en Kalk ⁵⁾. Det er ingen urimelig Gisning, at dette Capel har ligget nær Capitelshuset, og at det ikke i Ildebranden Aar 1247 har været mere beskadiget, end at det i kort Tid kunde istandsættes, og at endvidere Capitelshuset har været midlertidig benyttet af Munkene i Sorøe som Kirke, indtil den nye Kirke var opført i den afbrændtes Sted. Dette Capitelshuus synes at have været den samme Bygning, som paa Pladen til Resenii Atlas ⁶⁾ kaldet Consistoriet, og endnu udgjör den sydlige Deel af Directorboligen. Sagnet veed at fortælle om denne Bygnings Ælde, som ogsaa er præget i dens gamle Mure og hvælvede Kjælder, om natlige Besög af Aander, hvis dödelige Levninger her have

¹⁾ Series abbatum Mon. Sor. S. R. D. IV.

²⁾ Abbed Hemming blev begravet in domo capitulari juxta chorum prioris S. R. D. IV p. 534 sqq.

³⁾ Daugaards Klosterhistorie S. 226 og 243.

⁴⁾ Absalon som Biskop S. 130 not. 1.

⁵⁾ S. R. D. V p. 424, IV p. 353.

⁶⁾ Taubers Udsigt tab. 1. Efter Sagnet skal den endnu tilværende grundmurede Bygning have været Vaskehuus; men det er af den gamle Besigtigelsesforretning ibid. Bilag 14 klart, at Vask- og Bygehuus laae nærmere ved Söen. Kong Christian IV nævner sig vel selv som den, der har opført Consistoriet (N. Danske Magazin IV S. 223); men her er mere Tale om Indretning af tilværende gamle Bygninger end om Opførelsen af nye.

hvilet; at Bygningen har været Liighuus o. s. v. Sagnet har ikke feilet, forsaavidt adskillige Abbeder ere blevne begravne i Capitelshuset. Da forrige Aar nogle Bygninger paa denne Plads bleve nedbrudte, og Grunden ryddedes til Opførelse af en nye Directorboelig, opdagedes et Brudstykke af en Liigsteen, hvorpaa er afbildet en Krumstav. Indskriften om Stenen er ikke conserveret saameget, at man kan skjønne, om Stenen har hørt til nogen af de Abbeders Grave, som efter Series Abbatum laae begravne i Capitelshuset. Der fandtes endvidere Fundamentet af en Octagon, uden Tvivl Substructionen for det lille aattekantede Taarn, som er afbildet i Thuras danske Vitruvius 2^{den} Deel tab. 92 og 97, og som har staaet ved det nordostlige Hjørne af den nye Directorboelig. Ogsaa ere Dødningebeen opgravne i den Deel af Directors Hauge, som er nærmest den ældgamle Bygning. Disse Opdagelser sætte det næsten uden for al Tvivl, at der var Pladsen for det gamle domus capitularis, Kirke og Coemeterium tillige.

Cistercienserne i Sorøe havde opgivet Tanken om at gjenoprette den afbrændte Kirkes Mure, og lagde Grunden til et nyt Tempel, som er Academiets nuværende Kirke. Der gjøres udtrykkelig Forskjel mellem den gamle Kirke (ecclesia antiqua) og den større Kirke (ecclesia major), naar der i catalogus illustrium Soræsepulorum¹⁾ fortælles, at Abbed Niels paa alle Sjøles Fest Aar 1285 lod føre den Absalonske Slægts Been fra den gamle Kirke til den større Kirke, og nedlagde disse Levninger af Fortidens Heroer paa de helligste Steder i det nye Tempel. Denne korte Efterretning lader formode, at Ascers og Absalons Kirke har ligget paa en anden Plads end den nuværende, og at Ilden, da den forstyrrede den gamle Klosterkirke, lod Gravene urørte; ligesom ogsaa, at man med den Omhu og Pietet, der skyldtes Kløsterets Stiftere, har fredet om disses Leie i Kirkens Rudera, indtil Reliquierne kunde finde et bedre Gjemme i den nye Kirke.

I den sorøeske Gravcatalog synes vist nok at herske nogen Forvirring, eftersom de forhen borttrykkede Led af Skjalm Hvides Slægt angives at være begravne i Kirken paa visse bestemte Steder²⁾, der ikke monne passe baade for den gamle og for den nye Kirke. Optegneren kunde synes at have forblandet de oprindelige Gravsteder med dem, som indrømmedes Ligene ved Flytningen Aar 1285³⁾. Dog er Forvirringen maaskee mere tilsyneladende end virkelig. Den lader sig

1) S. R. D. IV p. 340.

2) Pars quædam in presbiterio summi altaris ad dexteram Absalonis archiepiscopi, ut jam patuit (nemlig af den foregaaende Fortælling), pars altera in presbiterio beati Johannis Evangelistæ, et pars tertia in presbiterio beati Johannis Baptistæ S. R. D, IV p. 340.

3) Mølbech har i nogle interessante Bemærkninger, foranledigede ved Aabningen af Absalons Grav 1827 (Nordisk Tidsskrift I, 3 S. 533 fgd.) søgt at løse Vanskeligheden paa anden Maade.

udrede ved en Gisning, som, hvis den ikke er ganske tom, kaster tillige Lys over den gamle brændte Kirkes Indre, hvorom ingen Efterretning er kommen til os. Der var nemlig i Middelalderens kristelige Kirker, som i de gamle hedenske Templer, een Grundform i det Indre, om end Masserne og de ydre Former vare forskjellige og underkastede en foranderlig Konstsmags Love; thi det Hellige maatte i dets Grund-idee og efter den traditionelle Typus blive det samme og fordre den samme locale Indretning. Naar den gamle Klosterkirke var helliget Jomfru Maria, havde et hende indviet Høialter, Presbyterier, Chor og Altere for Johannes Döberens, som Jesu For-gænger og det asketiske Livs Forbilled, for Johannes Evangelisten og Apostlene Peder og Paulus, som Troens Grundpiller, for den hellige Benedict og Bernhard, der havde givet de Regler, der i forskjellige Perioder fulgtes af Munkene i Sorøe o. s. v.: da maatte den samme Indretning af Helligdommene præge sig i den nye Kirke, og den locale Oekonomie maatte blive den samme, om end udført i større Stil og større Dimensioner. Naar Ascer Rygh, Ebbe, Absalon, Esbern Snare og de andre Klosterets Fædre havde udkaaret sig bestemte Hvilesteder i Chor og foran Altere i den gamle Kirke; naar Absalon havde nedlagt Skjalm Hvides og Tokes Been just i den søndre Muur mellem Johannes Evangelistens, den hellige Benedicts og Bernhards Altere: saa maatte saadanne Ytringer af Velgjöreres Villie æres ¹⁾, og det samme Leie beredes de Hensarne i den samme kun paa en anden Plads fornyede Kirke, Det er derfor rimeligt, at den større Mariakirke er opført ganske efter den ældres Forbilled. Og fordi den indre Indretning blev den samme, derfor har Gravcatalogen ikke ladet sig det være magtpaaliggende at skjelne mellem begge Kirker under Paaviisningen af de Afdödes Hvilesteder. Dersom det altsaa er mueligt efter denne Catalog at udkaste et Gravkort gjeldende for den yngre Kirke til- ligemed de samme berørende Localiteter, da kan dette ogsaa antages at passe for den ældre Kirke.

Klosterets Gavebog afgiver adskillige Beviser for, at Munkene i Sorøe snart efter Kirkens og Klosterets Brand samlede Kræfter til at begynde paa det nye Værk; men tillige at dette skred langsomt frem, og neppe ganske fuldendtes før henimod den Tid, da en nye Tingenes Orden gav de opførte Bygninger og de samlede Midler en fra Givernes Hensigt meget forskjellig Bestemmelse. Allerede Aar 1250 skjenkede Fru Ingeborg af Kallundborg, Esbern Snares Datter og Ridder Peder

¹⁾ Denne Ærefrygt for disse Velgjörere er stemplet i Gravcatalogen. De kaldes p. 539 *patroni & benefactores deiformes*. P. 543 *His itaque nobilissimis viris atque mulieribus (hvis Gaver vare omtalte) cæleste munus præparatum est, qui relinquentes nobis veræ pietatis exempla, ipsum Deum Optimum Maximum sibi propitium invenerunt; unde et sempiternam meruerint in cælo et terra memoriã et commemorationem.*

Strangesens Enke, til Soröe Kloster hendes Besiddelser i Bringstrup og Örslöv Östre paa det Vilkaar, at Indtægterne deraf skulde anvendes til Kirkens Bygning, nemlig til Opførelsen af dens Hvælvinger — saavidt var man altsaa kommen tre Aar efter Branden — og dernæst til Voxlys, som Dag og Nat skulde brænde foran Höialteret ¹⁾. Derpaa fulgte den ene Donation til Klosteret efter den anden, ofte med den Betingelse, at Giveren eller Giverinden vilde hvile under de hellige Hvælvinger eller give sig som Convers ind i Klosteret. Disse Velgjöreres Navne med flere af Skjalm Hvides nærmere og fjernere Slægt bleve, som bekjendt, malede tildeels med Familiernes Vaabenmærker i et sammenhængende Baand af Inscriptioner, som endnu omslynger Chor og Kirke under Hvælvingerne — rimeligviis en gammel Foranstaltning, dicteret baade af Klogskab og Erkjendtlighed, og af megen Vigtighed i genealogisk Henseende. Abbed Henrik Christensen lod disse Indskrifter fornye Aar 1515 og 1524. Morten Pedersen lod noget male efter Befaling af Kong Frederik II ²⁾. I Forening med Klosterets sædvanlige og betydelige Indtægter flöd af disse Velgjörrenhedskilder Midler til at fortsætte Bygningsarbejderne, dog under en saa langsom Fremskriden, at först efter 38 Aars Forløb paa alle Sjæles Fest 1285 den nye Kirke kunde indvies af Abbed Niels den Tredie, og de Afdödes Been henflyttes i samme ³⁾. Men i samme Tidsløb havde Munkene tillige at opføre det afbrændte Kloster med dertil hørende vidtlöftige Ladegaards-Bygninger, som opfyldte den hele rummelige Plads imellem Klosterporten, Söen, Haugen og Priorvænget ⁴⁾. Vi beundre vore Forfædres Bygningsarbejder og tvivle om vor egen Kraft til at udføre lignende; men vi glemme at bringe i Beregning den Tid, Forfædrene anvendte derpaa, og den Udholdenhed, hvormed de lagde Steen paa Steen. Nutiden har større Kæmpeværker at fremvise, hvilke Forfædrene, om de kunde manes frem af Gravene, endnu mere vilde beundre; men en anden Aand gaer igjennem disse Værker.

Den nye Kirke var indviet Aar 1285, men ikke fuldendt. Aar 1328 gav Johan af Thiustofte sine Eiendomme i Alverslöv til Klosterets Bygning ⁵⁾. Aar 1382 gav Ole Grubbe tvende Gaarde i Witskyl, i Flakkebjergherred, til Kirkens Bygning ⁶⁾. Endnu rigere vare Ridder Folmar Jacobsens Gaver i samme Öiemed Aar

¹⁾ S. R. D. IV p. 482 § 302.

²⁾ S. R. D. IV p. 343 § 334. Morten Pedersen Absalons Herrekomst Dedication fol. 2 cfr. fol. 29. Bogen er en Commentar over Indskrifterne.

³⁾ S. R. D. IV p. 340. Suhn X S. 903.

⁴⁾ Resens Tegning af disse Bygninger, som de vare endnu i 17de Aarhundrede, Taubers Udsigt tab. I, og Niels Durops Sora humili spiritu descripta pag. 7, som antyder Omfanget saavel af Rudera som af Bygninger paa Klosterets Grund Aar 1635.

⁵⁾ S. R. D. IV p. 307.

⁶⁾ *ibid.* p. 309.

1383 og 1384¹⁾. Da Gavebogen, skjönt den er af yngre Alder, ikke efter dette Aar omtaler noget Bidrag til Kirkens Opførelse, saa er man beföiet til at antage, at denne mod Slutningen af fjortende Aarhundrede i alt det Væsentlige var fuldendt. Imidlertid reiste Abbed Hemming Jacobsen, som döde Aar 1467, först Munkenes Chor tilligemed andre herlige Mindesmærker, som det hedder, og Abbed Oluf Jyde, som forestod Klosteret fra Aar 1476 til 1490, lod bygge den hellige Jomfrues Chor tilligemed det hellige Korssets Alter²⁾. Abbed Henrik Christensen lod hele Kirken istandsætte 1515, som man seer af en Indskrift paa den östlige Væg af det nordlige Chor, og skjenkede de gamle Inscriptioner særdeles Opmærksomhed. Denne höit-betroede Mand lagde, efter Aabningen af Absalons Grav 1536, den smukke Marmorsteen over Heltens Hvilested, som endnu findes der, og forsynede den med fire Candelabrer, som ikke findes mere³⁾. Men det er at formode, at hans Reparationer af Kirken og Forhöielser af Kirkens Gulv har tildækket mangan Liigsteen, hvis Plads fordem kun efter Gravcataloget nu kan paavises⁴⁾. Biskop Lauge Urne skal have gjort adskilligt til Klosterkirkens Prydelse og navnlig skjenket samme det herlige Crucifix med det udtryksfulde Hoved af den döende Christus, som hænger over Indgangen til Choret. Det har i det mindste Aarstallet 1521 og Urnernes Vaaben⁵⁾. Dette er omtrent alt, hvad vides til Kirkens Historie för Reformationen. Foruden Murene og nogle Gravminder er övrigt kun lidet tilbage fra den katholske Tid. I det sydlige Chor sidder et Mariabillede i en Fordybning, og i det nordlige Chor hænger et stort Crucifix af Træe, der mere er at agte som Antiquitet end som Konstværk. Maaskee ogsaa noget Billedskjærerarbeide i Höichoret er ældre end sextende Aarhundrede.

Bygningen har i dens Udvortes undergaaet adskillige Forandringer, og Indbildningskraften maa komme Öiet til Hjælp for at give et sandt Billede af den gamle Klosterkirke. Taarnet, som hvilede over Korset, forsvandt ganske i Slutningen af forrige Aarhundrede, efterat Spiret allerede var faldet. Pillerne under Korshvælvingen skulle have höiet sig under Taarnets Vægt. Den nuværende Indgang paa Kirkens vestlige Muur existerede ikke fordem; den er, som Indskriften

1) S. R. D. IV p. 476 § 485.

2) *ibid.* p. 358.

3) Min Absalon S. 131.

4) Vel er Chorgulvet forhöiet nogle Gange i 17de og 18de Aarhundrede: Beretning om Undersögelsen af Absalons Grav 1827 (Nye Danske Magazin VI 2) S. 5 og 8. Men da Henrik Christensen lod lægge sin Steen over den ældre Liigsteen paa Absalons Grav, som fandtes ved Undersögelsen, saa maa han allerede have forhöiet Chorets Gulv.

5) Sammenlign Danske Magazin III S. 290; men maaskee her blot sigtes til Urnes Epitaphium over Absalon.

over Portalet ogsaa tilkjendegiver, anbragt Aar 1772 ¹⁾. Derimod var der til Venstre for Portalet en liden Udbygning, hvorigjennem man traadte ind i Kirkens nordlige Sidegang. Den sydlige Side af Kirken har nu et ganske forandret Udseende. Klosterkirken stødte nemlig umiddelbart til Klosteret og udgjorde ligesom dettes fjerde Fløi. Inde i Qvarreen af Klostergaarden (Fratergaarden med Fraterbrønden) løb langs alle Bygningerne den ærværdige hvælvede Munkegang (ambitus claustris), der aabnede en beqvem Forbindelse mellem de forskjellige Dele af Klosteret ²⁾ og imellem Klosteret og Kirken, var Brødrenes Stoa under en nordlig Himmels umilde Veirligt og bedækkede mangen afdød Munks Been, som ikke kunde finde Plads under Kirkens Hvælvinger. Denne Munkegang var sex Alen høi under Hvælvingen, og havde sex Alen i Bredden; fra den førte to Hovedindgange til Kirken. Pillerne, paa hvilke dens Buer hvilede, vare i to Alens Afstand fra hinanden; smaa Søjler dannede ligesom Sprosserne i dens Luft- og Lyshuller ³⁾. Denne Porticus kunde i mere end een Henseende siges at høre til Kirken selv, baade forsaavidt den var Templets Forgaard og de i den fundne Grave vidne om dens inderlige Forbindelse med Helligdommen ⁴⁾ og forsaavidt en sørgelig Erfaring, lærte, da den nedbrødes i

¹⁾ Den er heller ikke antydet paa Tegningen i Thuras Danske Vitruvius 2 Deel, som udkom 1749.

²⁾ Det nederste Loft eller Etage af Klosterbygningen, idetmindste i de østlige og vestlige Fløie, var hvælvet. Tauber Udsigt Bilag No. 5. Eet af de hvælvede Værslser, maaskee Refectoriet (Skolens Borgestue i Fredrik II. Tid) blev tilbage i den nyere Academiesbygning. Under disse Hvælvinger vare sandsynligviis Munkenes Celler med Udgange til Munkegangen. I adskillige Kjøkkener og Hauger i Sorøe findes endnu Levninger af denne Architectur, nemlig Capitæler og Stammer af smukke Granitcolonner, som have understøttet Hvælvingerne. Nogle af de smukkeste Exemplarer sees i Academiets Hauge. Skand. Lit. Selsk. Skrifter for 1816 og 1817 S. 460 not. Graniten i disse Colonner stammer maaskee fra Steenbruddene ved Thoaker i Halland, som tilhørte Klosteret. Niels Durop saae endnu 1653 disse Colonner paa deres Plads under Klosterhvælvingerne, naar han skriver:

Qvid? structura domus testabitur ingeniosa
 Concameratarum domum striataeque columnæ:
 Firmus et æternus ferme labor utque fidelis.
 Quam bene congestis circumdata mania saxis.

³⁾ Saavidt om denne Munkegang efter en Tegning i Academiets Archiv, paa hvilken et Fragment af Munkegangen er afbildet.

⁴⁾ I Munkegangen fandtes nemlig ved dens Nedbrydelse i Grunden et Par murede Grave, dækkede med Teglsteen og byggede saa snævre, at de svarede nøiagtig til Hovedets og Skulderens Form; de vare i Formen aldeles lige den Blyekiste, hvori Absalons Liig ved Undersøgelsen A. 1827 fandtes nedlagt. Denne Art Steenkister var ikke usædvanlige paa Klosterkirkegaarde. Outzen: die Alterthümer Schlesiens. S. 89, Gude Bericht von Sundewit S. 91—94, og der er ingen Grund til at antage, at hine sorøeske Grave vare murede for Klosterbrødre, der havde gjort sig uværdige til at begravnes i indviet Jord, Tauber Udsigt over Sorøe Academies Forf. S. 51 not. Klo-

Aarene 1822—24, at den ikke var uden Hensigt som Contrefort mod Kirkens sydlige Muur, der berövet denne, som det syntes, unanseelige Stütte, leed betydeligt Bræk. Skade, at hverken Bygningsstil eller Buegangens Beskaffenhed tillode at vedligeholde denne eneste Levning af Klosterbygningen. De Udbygninger paa Kirkens sydøstlige Side, som nu indslutte Sehestedernes og Högernes Gravcapeller, vare dækkede af Klosteret og ligesom en Deel af sammes nederste Etage. Klosterkirkens nordlige Side var vel saadan, som den endnu er, med den Forskjel, at der i det nordlige Chor var en Indgang, som nu er tilmuret ¹⁾.

Hvad Kirkens Indre angaaer, maa Betragteren tænke sig borte det hele Stillads, hvorpaa Orgelet er bygget, saaledes, at det fulde Lys strømmer ind i Kirkens Skib fra de tre Vinduer i den vestlige Gavl; han maa rydde Kirken for Stole og Pulpiturer og moderne Prydelser og Monumenter, fylde Nicherne med Altere istedetfor Sarcophager, rykke Høialteret noget længere tilbage, sænke Chorgulvet bag Alteret o. s. v.; og Kirken vil da fremtræde for hans Öie, som den var i Klosters Dage; han vil, som vi nu ville forsöge det, med den ofte omtalte Gravcatalog i Haanden, kunne paavise Stederne for de fleste Chor, Altere og Grave i den katholske Tid.

Kirken er indvendig 110 Alen lang, 34 Alen bred og henved 26 Alen höi under Hovedhvælvingen. Den var uden Tvivl den anseeligste Klosterkirke i Riget ²⁾. Den er en Korskirke. Skibet bestaaer af en höi hvælvet Hovedgang, hvortil föie sig to lavere Sidegange. Der fattes Materialier til en Beskrivelse af denne Deel af Klosterkirkens Indre, uden forsaavidt deri endnu findes nogle Liigstene fra den kathoske Tid ³⁾. Dersom Frisernes Gravkapel ikke er en senere Tilbygning, (hvilket ikke er rimeligt ifölge dets Bygningsmaade, der er i den övrige Kirkes og ikke i det 17de Aarhundredes architectoniske Stil), da har det uden Tvivl havt et Alter, som imidlertid ikke er omtalt i Skrift eller Tradition. Iövrigt slutter Gravcatalogen med den Bemærkning ⁴⁾: at utallige andre ligge begravne i Kirken udenfor Chor og Presbyterier. Fra Kirken (ecclesia) förte en egen Chordör (ostium ecclesiae) til Hovedchoret i Hjertet af Kirkens Kors, med mindre ved ostium ecclesiae bör forstaaes

strenes Peristylier vare en hellig og indviet Grund, paa hvilken man ofte finder Liigstene i sydlige Lande. Soröe Klosters Coemeterium var paa den östlige og nordlige Side af Kirken.

¹⁾ Tegningen hos Thura giver i det Hele et temmelig tro Billede af Klosterkirken.

²⁾ St. Knudskirke i Odense er 100 Alen lang og 36 Alen bred. St. Bendts Kirke i Ringsted var för Branden 98 Alen lang og 31 Alen bred.

³⁾ Det forstyrrede Orgel (organon) og Prædikestoel (ambon), som Niels Durop omtaler p. 7, maa vel have havt Plads i denne Deel af Kirken.

⁴⁾ S. R. D. IV p. 344.

en Kirkedör, som fra Munkegangen førte til den sydlige Sidegang nærmest det sydlige Chor, og som nu er tilmuret uden Spor af fordums Tilværelse. Men maa da bemærkes, at det nuværende Chorgitter og Chordör, efter Konstricriterier at dømme, er et nyere Arbeide fra Kong Frederik den IIs Tid, ligesom ogsaa Traditionen henfører det til denne Tid. Ved hiin store Chordör laae begravne de Velgjörere, som Klosteret skyldte sine gode Besiddelser i Suserup ¹⁾. Fra denne Chordör traadte man ind under den store Chorhvelving (testudo columpnarum chori), hvor Skjalm Skegge, Tokes Sön og Skjalm Hvides Sönesön ²⁾, hvilede og aabnede Rækken af Begravelserne for Skjalm Hvides Slægt. Midt i dette Chor laae i en sort Marmor-sarcophag med Zirater af hvid Alabaster ³⁾ de dödelige Levninger af Kong Valdemar Atterdag, og ved hans Side hans navnkundige Datter, tre Rigers Dronning, Margaretha, indtil Aar 1413, da hendes Liig med Vold blev flyttet herfra til Roeskilde Domkirke af hendes Yndling Biskop Peder Jensen ⁴⁾. Det er af denne Bestemmelse i Gravcatalogen klart, at Kong Valdemars Sarcophag havde en anden Plads, end den nu har; derfor staaer ogsaa den til Monumentet hörende Indskrift paa den sydvestlige Pille af det store Chor. Ikke langt fra Valdemar til Venstre laae Kong Oluf, Margarethes Sön, begravet. Den Deel af Choret, som grændsede nærmest til Olufs Grav, var *Priorens Chor*. Fra Priorens Chor var der nogle Trin op til Höichoret, eller som det kaldtes *Höialterets Chor* eller *S. Marias Oratorium* ⁵⁾. Foran disse Trin hvilede Esbern Snare med hans Söner og Sönesöner, og strax ovenfor Trinene under en slet og grov Marmorsteen uden Indskrift, som den var för 1536, var Erkebiskop Absalons Grav mellem begge hans Forældre Ascer Rygh og Inge. Disse Klosterets Stiftere indtog den helligste Plads i Kirken lige foran det *Jomfru Maria indviede Höialter* (Altare beatæ Dei genitricis Mariæ) ⁶⁾. Med Rette havde Ebbe,

1) S. R. D. IV p. 343 cfr. p. 485 sq.

2) Suhn VIII, 43. Gl. Dausk Magazin III, 202.

3) Gravcatalogen kalder det sepulcrum de Alabastro. Men det er en Sarcophag af sort Marmor, som skal have haft adskillige Zirater af hvid Alabaster, der bleve fordærvede i Grevens Feide. Thuras Vitruvius II, S. 179. Berntsen fructb. Herlighed I, S. 51. Mærkerne af disse Forzinger ere endnu kjendelige. Dronning Margarethe lod Liget af hendes Fader, som döde paa Gurre Slot (ved Vordingborg eller Kjög, ikke Gurre Slot ved Fredensborg), före fra Vordingborg, hvor det först var bisat, til Soröe. A. 1736 blev Valdemars Sarcophag aabnet, og man fandt ved Skelettet en næsten forteret Klinge og noget af en med Guld stukken Hovedpude. Hofmanns Fundationer VII, S. 349.

4) S. R. D. IV p. 342. Danske Magazin V S. 66 fg.

5) S. R. D. IV p. 372. Oratorium S. Mariæ sive Presbyterium Summi altaris.

6) S. R. D. II p. 624 At ikke Absalons Grav, men Höialterets Stilling er bleven forandret, idet Graven nu sees bag Alteret, og at Chorgulvet og maaskee hele Kirkegulvet er bleven forhöiet,

Skjalm Hvides Søn, tilligemed hans Slægt, og Absalons Blodsforvandte, de tvende Aarhuusbisper, Peder Vognsen og Skjalm, som nedstammede fra Skjalm Hvides Datter Cæcilia, deres Leie ogsaa ved Höialterets Fod ¹⁾. Intet beviser maaskee mere Kirkens Bestemmelse til at være en stor Familiebegravelse, end at hine Bisper foretrak Jerden her for deres egen Kirke i Aarhus, som de selv byggede paa og berigede ²⁾. Bag Höialteret var sandsynligviis *den hellige Jomfrues Chor* (chorus beatæ virginis), som Abbed Oluf Jyde lod opføre henimod Slutningen af femtende Aarhundrede, og hvori *det hellige Korsens Alter* befandtes ³⁾. Denne Deel af Höichoret viser sig endnu som adskilt ved Trin fra den Deel af Höichoret, i hvilket Absalon var begravet. Det hellige Korsens Alter har formodentlig lænet sig til Pillen mellem begge de høie Chorvinduer, der kaste den største Lysmasse ind i det grandiose Chor. Det er blot en Gisning, naar jeg formoder, at det gamle ærværdige Crucifix, som nu hænger over Skriftestolen, har svævet over dette hellige Korsens Alter, og at det var dette Crusifix, som efter et gammelt Sagn skal være baaret af en bodfærdig sorøesk Munk fra Rom ⁴⁾. Ligesom Valdemar Atterdags Sarcophag er bleven forrykket fra dens oprindelige Plads, saaledes har heller ikke Christopher IIs og Dronning Euphemias Mausolee havt fra første Tid den Plads, det nu indtager; thi det hedder i Gravcatalogen ⁵⁾, at Christopher ligger i sin Kobbergrav (tumulo illo cupreo) i Presbyteriet, paa venstre Haand af Absalon, tilligemed Gemalinde, Sønner og Døttre. Graven maa altsaa være der omtrent, hvor nu Jernskabet, der indslutter de af Absalons Kiste optagne Reliquier, er anbragt i den nordlige Muur. Flytningen af de kongelige Kenotaphier skete Aar 1777, og den

er noksom beviist ved den mærkelige Undersøgelse af Absalons Grav 1827, hvorom Beretning i Nye Danske Magazin VI B. 2 Hæfte og i Molbechs Nordiske Tidsskrift I B. 3 II. S. 437 fgd. cfr. min Absalon S. 177 fgd. Resultaterne af denne Undersøgelse forbigaaes iøvrigt her som mindre vedkommende Kirkens Topographic.

¹⁾ S. R. D. IV p. 504.

²⁾ Pontoppidan annales ecclesiæ Dan. I S. 386 fgd. S. R. D. VI p. 387 fgd.

³⁾ S. R. D. IV p. 538.

⁴⁾ Var det Munken Jonas, som ligger i Kirkens Hovedgang? Han havde, som Inscriptionen lyder (S. R. D. IV p. 573), besøgt paa Valfarter Jerusalem to Gange, Rom tre Gange, og Apostelen Jacobs Grav i Compostela een Gang. Iøvrigt gaaer det samme Sagn om et herligt Malerie paa Lærred, forestillende Christus, hvilket gamle Folk i Sorø erindre sig at have seet i Kirkens nordlige Sidegang og derefter iblandt Academiets Inventarier. Og det er mærkeligt nok, at Niels Durøp A. 1633 i hans Sora humili spiritu descripta p. 7 omtaler en chorus tabulæ (Maleriets (?) Chor) blandt Kirkens forstyrrede Minder. Maaskee da hiint Malerie fandtes over Korsens Alter i den hellige Jomfrues Chor.

⁵⁾ S. R. D. IV p. 542. cfr. Thuras Vitruvius II S. 178.

med Messing overtrukne Liigsteen, paa hvis Fragmenter Morten Pedersen læste en Indskrift ¹⁾, som man for Fædrelandets Skyld maatte ønske, at den bedre stemmede med den sande Historie, er forsvunden. De Ornamentter, som ere befæstede paa den nyere Sarcophag, hørte til en egen af Valdemar Atterdag bekostet Gravseng ²⁾ af Kobber, som i stærke Jernkjæder var hæftet til Choret's Hvælving, men blev nedtaget, da Hvælvingen begyndte at sætte sig under Byrden.

Fra det store Chor steg man igjennem den sydlige Chordör (introitus chori in parte australi ³⁾) nogle Trin ned til *Johannes Evangelistens Presbyterium* eller det nu saakaldte sydlige Chor, hvori tvende Altere, nemlig *Johannes Evangelistens* i den Niche, i hvilken Reitzensteins Begravelse nu er, og *S. Benedicts* og *S. Bernhards* Altar i den Niche, som er den Fossiske Begravelse. I Pillen mellem begge disse Altere indmuredes og hvile endnu Benene af Skjalm Hvide og hans Søn Toke, hvilke Absalon lod føre fra Kirken i Fjenneslövlille til Mariakirken i Sorøe ⁴⁾. I dette Presbyterium laae begravne Biskopperne Johannes Krag af Roeskilde og Fredrik af Slesvig ⁵⁾, Esbern Snares tvende Hustruer Hulmefried og Ingeborg, foruden

¹⁾ Absalons Herrekomst S. 53. Marmor. Dan. I, 44. S. R. D. IV p. 374. Indskriften er følgende:

Stemmate dignos, corde benignos, reque potentes
Regia Reges hæc tenet ædes morte ruentes,
Hic decor iis — — —
Qui regno fuit heu proprio sine crimine pulsus,
Alter Ericus positus Rex hic est filius — —
— — cum mater pia sua cui sociatur
Progenies, utinam requies sibi contribuatur.
Victor clarus, sensu gnarus, frater Erici,
Rex tumulum patris — —
— — istum vult & Cristum quomodo venerari.

- ²⁾ Lecti instar skriver Resenius i hans descriptio Sclandiæ MS. Arent Berntsen: Danmarks fructbare Herlighed I S. 51. "Et Messings Monument, gjort ligesom en Seng, hvori de sees stöbte af Messing ligesom liggendis at sove."
- ³⁾ S. R. D. IV p. 341. Det hedder paa Biskop Johannes Krags Liigsteen, som laae ved Indgangen til Choret, at han var his gradibus tumulatus. Rimeligt altsaa, at det store Chor laae höiere end Sidechorene. Ligeledes hedder det, at Gunhild, Hulmefrids Moder, var begravet ante gradum.
- ⁴⁾ S. R. D. IV p. 340 og 369 not. a. Disse Been fandtes Aar 1774 ved en Reparation af det Fossiske Capel tilligemed en Indskrift (Beretning om Undersögelsen af Absalons Grav I. c. tab. II), der viiste, hvem Benene tilhørte, og at de tilhørte en Kæmpeslægt, efter Skeletternes Störrelse.
- ⁵⁾ En Biskop, der som Absalon forstod at føre Sværdet, yndet af Absalon og derfor begravet i Sorøe, da han var druknet paa et Söetog Cypræi annal. episcop. Slesvic. p. 191 sq. Stephanii not. ad Saxonem. p. 209. Fredrik var iövrigt begravet i Sacristiets Muur (in muro sanctuarii) som det hedder i Inscriptionen under Hvælvingen,

en Mængde af Skjalm Hvides Slægt, nedstammende fra den fjerde Søn Suno, der aldrig var Klosteret saa god som de övrige Grene af Stammen, og derfor vel maatte nöies med den ringere Plads nærmest Kirkens Udgang. Der var paa den søndre Side tvende Kirkedøre, som førte til Munkegangen, dels til større Bequemhed ved Processioner, dels vel ogsaa for at skjelne mellem Brödrenes og Lægfolks Adgang til Helligdommen. Den ene af disse Dörre var i Sydvest mellem den anden og tredie Pille, den anden, hvortil nu aldeles intet Spor sees, har været i Sydost, mellem niende og tiende Pille, nærmest Johannes Evangelistens Presbyterium: I dette Presbyterium omtales en ostium ampullarum, det er formodentlig Indgangen til den Helligdom, i hvilken Kirkekarrene og den hellige Olie, som brugtes ved de Döbtes Confirmation, Ordinationer, Consecrationer af Altere og af Kirkekar, den sidste Salvelse o. s. v. ¹⁾, opbevaredes. Efter den Orden, hvori Gravcatalogen anfører Gravstederne, maa ostium ampullarum have været der, hvor nu er Indgangen til Högernes Gravcapelle. Dette Capelle er en Deel af den gamle Kirkebygning, og har havt enten en Niche som til et Alter eller en Fordybning, i hvilken en Aabning førte til Munkegangen ²⁾. Ved Siden af Högenes Gravsted er Sehestedernes Gravcapelle, som er endnu rummeligere end Högernes. Da Biskop Fredrik laae begravet i Johannes Evangelistens Presbyterium, og ovenanførte Indskrift tilføier, at Bispren var begravet in muro sanctuarii ³⁾: saa tör maaskee antages, at Klosterkirkens Sakristie stödde til Johannes Evangelistens Presbyterium, og at det befandt sig under de Hvælvinger, som nu dække Rammelers og Sehesteders Grave. Indtil for faa Aar siden benyttedes ogsaa dette sydlige Chor som Sacristie og kaldtes Sacristie ⁴⁾. I Sacristiet opbevaredes Gavebreve, Diplomer og Documenter Klosteret vedkommende ⁵⁾. Endnu omtales i denne Egn af Kirken gradus dormitorii

-
- 1) Om denne oleum chrisimatis, dens Indvielse og Betydning, om Cærimonierne, naar den hellige Oliekrukke frembares, see Rationale divinatorum officiorum l. 1. de tinctionibus og Amalarius Fortunatus de ecclesiasticis officiis c. 12. Ducange Glossar: ampulla est vas amplum s. ampla olla, quod datur ad altare, in quo servatur vinum vel aqua.
 - 2) Ifølge en Tegning af Kirkens Grundplan i Academiets Archiv; denne Plan er taget, imedens Munkegangen endnu var til.
 - 3) Sanctuarium er i Middelalderens Kirkesprog ikke det samme som Sacrarium, men et helligt Gjenmested for vasa sacra, Brevskaber o. s. v.; deraf ogsaa sanctuarium principis som Benævnelse for et Archiv.
 - 4) Taubers Udsigt Bilag. 5, 111. omtaler Sacristiet som nærmest Kirkens östlige Flöi.
 - 5) Niels Durop. Sora p. 7: Quæque adytis inclusa latent analecta vetusta. S. R. D. IV p. 464; Fortegnelse paa nogle Brevve, som höre til Soröe Closter Bilag 14 i Taubers Udsigt. De gamle jernbeslagne Eggekister, hvori Documenterne bevaredes, findes endnu i Kirken. Den littige Langebek har reddet en Deel af deres Indhold fra Undergang.

eller Trappen til Munkenes Soveværelse ¹⁾. Dette dormitorium er uden Tvivl det samme saakaldte "Söfñhuus och Skollemesters Kammere," som omtales i Besigtigelsesforretningerne af Aar 1623, og indtog det östlige Flöi af den gamle Klosterbygning ²⁾. Det er bekjendt, at Munkenes Roe silde og aarle afbrödes ved Horaer (vesperinæ, vigiliæ & matutinæ) i Kirken. Det var da ret beqvemt, at de lige fra Dormitoriet stege ned i Kirken. Der findes endnu i Johannes Evangelistens Chor en muret Trappe, som förer op til en Balustrade, fra hvilken en Indgang förte til andet Stokværk af den afbrændte Academies-Bygning, og hvorigjennem det academiske Personale begav sig ind i Kirken fra Studerekamrene, ligesom Munkene forhen fra Dormitoriet. Denne Trappe tör vel ansees for at være den gamle gradus dormitorii. Imidlertid er det vist nok, at Balustraden, som den nu er, ikke har existeret i det gamle Klosters Tid; thi den maatte da have bortskaaret en Deel af S. Benedicts og S. Bernhards Capelle. Af samme Grund kan heller ikke det hele Muurværk foran Sehestedernes og Högernes Gravcapel, hvilket desuden i Portalet over det mindre Fossiske Gravkammer forraader en yngre Alder, have været til i den katholske Tid. Paa den Mellemmuur, som adskilte Johannes Evangelistens Presbyterium fra Klosteret, var og er endnu i en cirkelrund Fordybning et Mariabillede, omvundet af en Rosenkrands, malet paa Kobber, men ofte restaureret eller opmalet af en plump Haand. Dette Billede ligesom antydede Kirkens og Klosterets Forbindelse under eet Navn og een Skytsguddom.

Fra det store Chor förte en Indgang (ostium chori) ved Siden af Priorens forhen omtalte Chor til *Johannes den Döbers Presbyterium* (det nordlige Chor ³⁾. Dette Presbyterium var deelt i to Dele, nemlig *Munkenes Chor*, som var indrettet af Abbed Hemming Jacobsen i femtende Aarhundrede ⁴⁾, og *Conversernes Chor*, hiint paa höire og dette paa venstre Haand af Indgangen. Munkene afsondrede sig, som bekjendt, fra Converserne, der ikke vare blandt de Salvede, om de end ikke vare ganske læge Arbeidere i Viingaarden ⁵⁾. Disse Chor vare neppe som nu ad-

¹⁾ At ikke her ved dormitorium forstaaes det samme som coemeterium s. dormitorium mortuorum, qui ideo dormientes ab ecclesia dicuntur, quia resurrecturi non dubitantur: Walafrid Strabo de rebus ecclesiasticis c. 6, er klart deraf, at der omtales en gradus; thi Bisattelsescapellerne i Klostrene vare altid Krypter under Jorden.

²⁾ Taubers Udsigt Bilag 3 og 93, cfr. Thuras Vitruvius II S. 134 om Rector Jersin, som kunde gaae lige fra sit Kammer ind i Kirken.

³⁾ S. R. D. IV p. 344.

⁴⁾ S. R. D. IV p. 338.

⁵⁾ Sperling not. 10 til Testamentum Absalonis S. R. D. VI p. 432.

skilte fra det store Chor ved Skillerum, der afskare Munke og Converser Udsigten til Höialteret. De endnu tilværende Chorstole kunne derfor heller ikke være Munke-
 kestole, hvorfor de gjælde efter Sagnet, men ere snarere Chorstole for Peblinger i Fredrik IIs Skole¹⁾. I dette Presbyterium var to Altere, det ene for *Johannes den Döber* i den Niche, hvor Holbergs Sarcophag er opstillet, det andet for Apostlene *Peder* og *Paul* i den Niche, som Thotts Mausolee nu udfylder²⁾. I dette Presbyterium og navnlig i Munkenes Chor laae i to Rader Ligene af adskillige Descendenter fra Skjalm Ivides Sön Toke og dennes Söster Cecilia af Pedersborg. Den sidstnævnte, hvem hendes haarde Ægtefælle, Ridder Peder Thorstensen af Pedersborg, ikke tillod at give Brödrene i Soröe saamange Beviser paa Fromhed, som hun ellers havde önsket³⁾, havde sin Grav i Conversernes Chor tilligemed flere end 30 fornemme Mænd og Qvinder. Paa denne nordlige Side af Kirken var der tvende Kirkedörre, af hvilke den ene (ostium ecclesiae aquilonare s. introitus chori aquilonaris) förte fra Munkenes og Conversernes Chor til Kirkegaarden, og hvortil endnu er Spor til Venstre paa den nordlige Muur under Vinduet. Denne Kirkedör var altsaa omtrent ligefor ostium ampullarum og Veien, paa hvilken de afdöde Munke förtes til deres Hvilesteder. Der var en anden Dör paa Kirken mod Kirkegaarden længst i Vest, hvilken endnu findes der. Men Adgangen til Kirken, saavidt den var en Sognekirke for Lægfolk, var anbragt i den vestlige Gavl, som forhen er viist. Her stod vel det smukke Vievandskar af Kobber, som forhen bevaredes i Academiets Bibliothek tilligemed nogle af Kirkens Reliquier⁴⁾.

Saameget om Kirken og dens Historie indtil Reformationen. Med Abbed Henrik Christensen Tornekrauds, som döde Aar 1538 og blev begravet i Höichoret under en Steen, der endnu ligger ved Siden af Absalons Gravminde⁵⁾, ophörer egentlig Klosterets lysende Periode. Den sidste katholske Abbed i Klosteret var

¹⁾ Maaskee ere de endnu yngre; thi intet af de Navne, som af kaade Hænder ere skaarne i disse Stole, er yngre end A. 1665, og intet ældre end A. 1725. Disse Navne höre saaledes alle til den Skole, som blev tilbage, da Fredrik III. ophævede det ridderlige Academic.

²⁾ S. R. D. IV p. 343 sq.

³⁾ S. R. D. IV p. 467.

⁴⁾ Molbechs Ungdomsvandring S. 269.

⁵⁾ Situationen af Abbed Henriks Grav viser, at Höichorets Gulv allerede dengang maa være bleven meget forandret og forhöiet; thi man tör ikke formode, at de gamle Grave for Skjalm Ivides Slægt, som fandtes her, ere blevene forstyrrede for at give Plads for Abbeden. Rimeligere, at Abbeden er begravet oven over hine i et forhöiet Jordsmon. I Arent Berntsens Tid. d. c. 1636 laae Stenen over Absalons Grav en halv Alen ophöiet over Jorden (Fructb. Herlighed I S. 52). Nu er den neppe et halvt Qvarteer over Gulvet. Altsaa atter en yngre Forhöielse af Chorgulvet.

Olaus Laurentii Karsemose, som døde Aar 1565, efterat han havde levet 65 Aar i Sorøe Kloster og i 9 Aar været dets Abbed, medens Secularisationen skred frem, og Munkene efterhaanden uddøde. Hans Epitaphium i Kirken har derfor den betydningsfulde Indskrift:

Quisquis es, humanis noli confidere rebus.

Tam nihil est magnum, quin queat esse nihil.

En nye Tingenes Orden begyndte. Frederik IIs Skole afløste Aar 1586 Absalons Kloster, da de sidste Munke vare døde. Kirken fik et protestantisk Udseende. Helgenbilleder, Altere, Vievandsfad, Reliquieskrin o. s. v. forsvandt ¹⁾. Capellerne bleve Gravhælvninger for adelige Slægter, der havde Forkjærlighed for disse hellige Steder. Ihvorvel Klosterets Bygninger i Fredrik IIs Tid geraadede i saa stort Forfald, at de neppe stode til at istandsætte, da Christian IV. oprettede det ridderlige Academie ²⁾; og ikke andet synes at være bleven vedligeholdt end det, som tjente til Brug for Hoffet, naar det kom til Sorøe, og for den kongelige Skole: saa tilskrives dog Sagnet hiin Konge adskillige Prydelser i den nuværende Kirke, f. Ex. det konstig udskaarne Chorgitter, om hvis Alder dog kan være Tvivl, og den endnu konstigere udskaarne Prædikestol med Forestillinger af Christi Lidelses-historie ³⁾. Kirketaarnets Spiir blev Aar 1626 af Overhofmesteren Just Hög istandsat, og en Indskrift paa Pergament indlagt i Spirets Kugle, som blev fundet ved en nye Reparation af Taarnet Aar 1666 ⁴⁾. Endelig maatte Taarnet ganske nedbry-

¹⁾ Niels Durop skildrer i sin *Sora humili spiritu descripta* p. 7, Kirkens protestantiske Rensning i følgende Vers:

Diruta sunt testes, altaria & organon, Ambon,
Candelabra, chorus tabula, agneutiria, capsæ
Clathratæ, foruli, risci, simulacra, sacella.
His Parii lapides Regum, procerumque sepulcra
Ægea, marmorea cum tumbis ingenuorum,
Obsita Praxitelis vestigia mira labore
Pictaque parietibus nec non insignia gentis;
His opera et Glyptæ conspirant vermiculata.

Har Durop ved disse Billedskjærerkonstens indlagte Arbejder meent Chorgitteret, saa har han henført dette Kunstværk til Klosterets Tid.

- ²⁾ Taubers Udsigt Bilag 14. Durop l. c. *ruinosæ ædes irredivivæ; rudera prisca.*
- ³⁾ Munkenes Talestol blev efter Durops Beretning forstyrret. Det hedder i Besigtigelsesforretningen af 1623 hos Tauber, at Kirken var ved Magt undtagen Spiret og Vinduerne.
- ⁴⁾ *Kjöbenhavnske lærde Tidender* for 1766 No. 41 S. 353. Indskriften lød saaledes: *D. O. M. S. regnante serenissimo ac potentissimo rege, domino nostro elementissimo, Christiano IV, ejus est perenne symbolum, reipsa comprobatum, Regna Firmat Pietas, venerantibus sceptrum ejus felicissimum populis, qui Christo nomen dederunt, florente per singularem Dei gratiam diuturna*

des i Slutningen af forrige Aarhundrede for at skaane Choret's Hvælvinger; Klokkerne anbragtes i et Stillads paa Kirkegaarden. Mere politiske Hensyn end oekonomiske Grunde eller Mangel af Kjærlighed til det Sted, hvor han selv var dannet og havde modtaget Varselet for en uventet Lykke, bevægede Kong Frederik III. til at ophæve det adelige Academie. Hans og hans Dronnings Navnetræk i Kirkens østlige Gavl, tilligemed Symbolet: Dominus mihi providebit, antyde, at Forandringer ere foregaaede i hans Tid med denne Deel af Kirken, uden at det er bekjendt, hvilke de have været; men da Niels Durop i hans ofte anførte Poem taler om et forstyrret Chor, og da Stiverne under Høichoret's Hvælvinger, de tilmurede Vinduer og Sagnet, som forhen er anført om Christopher IIs Mausolee, forraade betydelig Brøst i Høichoret, saa er det rimeligt, at det i Fredrik III's Tid er bleven restitueret. Man maa beklage, at den ulykkelige Ildebrand, som Aar 1813 ödelagde Aca-

pacem, pietate literisque Danica, Sorana hæc Academia in honorem omnipotentis Dei, veræ religionis propagationem, regnorumque horum in studiis liberalibus et equestribus culturam, feliciter cepit; contributis per munificentiam regiam in suntus ejus perpetuos duobus territoriis Sorensi et Mariaburgensi et in perenne præsidis ac directoris præsentis futuriq; stipendium Burglamensi, Patre illo Patriæ desideratissimo, ne flamma bellorum Germaniam misere devastantium in hujus regni ditionumque annexarum (quod benignissimus Deus propter Christum avertat) viscera penetraret, foris ad pacem postliminio reducendam sinceramque religionem conservandam bellum gerente: Vigente ac vivente Dei gratia principe serenissimo, regnorum paternorum designato successore Christiano V, ejusque fratribus germanis, celsissimis principibus ac dominis Frederico et Ulrico, ducibus Holsatiæ, in novella hac academia studiorum causa commorantibus: repræsentantibus inelytum regni senatum viris illustribus et generosis Dn. Christiano Friis, Dno de Kragerup, equite aurato, regio cancellario: Dn. Christiano Holck, Dno de Bustrup: Dn. Jacobo Ulfeld, Dno de Urup: Dn. Alberto Skeel, Dno de Fusingöe, equite aurato: Dno Ivaro Jucl, Dno de Villestrup: Dn. Andrea Bild, Dno de Rosendal, equite aurato: Dn. Johanne Jull, Dno de Kieldgaard: Dn. Oligero Rosenkrantz; Dno de Rosenholm: Dn. Magno Kaas, Dno de Stöfringgaard: Dn. Tagone Thot, Dno de Eriksholm: Dn. Claudio Daa, Dno de Borrebye: Dn. Christiano Thomæ, Dno de Tanderup: Dn. Christophoro Ulfeld, Dno de Suenstrup: Vigente per Daniam Norvegiamque et conjunctas iis provincias vera et orthodoxa religione, scriptis prophetis et apostolicis divinitus tradita, beatiq; Lutheri ministerio ex iis declarata ac confessione Augustana anno 1550 comprehensa (quam ut nobis inviolatum in perpetuum conservare dignetur Deus Opt. Max. supplicibus animis veneramus, posterosque iterum nostros obtestamur, ut eandem deinceps salvam tectamque, tanquam fideliter sibi a majoribus traditam retineant, nec aliis se ab ea rationibus abduci patiantur). Turrim hanc, longo annorum tractu consumtam et ruinam minantem, serenissimi regis nomine et mandato instauravit vir generosus Justinus Hög, novæ hujus academiæ director ac præses primus, anno Christi redemptoris 1626 et in perpetuam rei memoriam hoc monumentum in charta pergamena in hac sphaera asservandum inseri et includi jussit ad Diem 24 mensis Aprilis præsentibus primis supremarum facultatum professoribus, Johanne Cluvero theol. Joh. Meursio juris consulto, Joachimo Bursero medico, Johanne Laurenbergio mathematico. Soli Deo Gloria in altissimo.

demiets Hovedbygning, men sparede den gamle Kirke, tillige fortærede Academiets Archiv, saaledes at intet Document er tilbage til at oplyse Kirkens ældre Historie. Hiin formodede Reparation af Høichoret har sandsynligviis foranlediget en Forandring i Høialterets Plads, saaledes at dette blev rykket længere frem og kom til at staae foran Absalons Grav. Den fortjente Overhofmester Jörgen Rosenkrantz, der intet lod uforsøgt for at redde Academiet fra Undergang ¹⁾, har ogsaa den Fortjeneste at have skjenket Kirken dens nuværende smukke Altertavle. Den er idetmindste renoveret Aar 1656 og har Rosenkrantz's Vaaben. Under det överste allegoriske Malerie findes følgende Indskrift:

Vincla, alapas, flagrum, ludibria, vulnera, mortem
 Hæc ego non mihi sum, sed tibi passus homo!
 Contortum nostro quod stillat sanguine prælum
 Adversum æternam dat tibi pocla sitim.

Maleriet udtrykker fuldkommen Betydningen af disse Ord, som lægges den lidende Forløser i Munden. Altertavlens nederste Malerie er den bekjendte Nadvere, om hvilket det Sagn, at Kunstneren har taget Motiverne til Apostlernes Ansigtstræk af Bønder i Soröes Omegn ¹⁾. Under dette Malerie læses følgende:

Coelestes epulas instravit cælicus hospes
 Apponens animæ ferula beata suæ.
 Qvi cupit huic dignus conviva accumbere mensæ,
 Et vili sursum corda levabit humo.
 Corpus adest pani, sociatur sanguine vinum;
 Hæc miro pingit fædere sancta fides.

Et Sagn tillægger den yngre Carl von Mandern dette Arbeide. Saalænge ingen sikkrere Auctoritet nævner Mesteren, er der Grund til snarere at tillægge Abraham Wugter eller, som Christian IV skrev Navnet, Wuthters Arbeidet. Denne Mand blev Aar 1639 ansat som Tegnelærer (Contrafeyer) ved Soröe Academie og levede endnu Aar 1675 i Soröe ²⁾. Han var Manderns Svoger og malede i dennes kraftige Maneer. Altertavlen er reist Aar 1656, medens Wuthters virkede i Soröe.

Et maadeligt Orgel hviler nu paa et smagløst Træestillads i den vestlige Ende af Kirken, hvorved Bygningen beröves det meeste Lys, der fra tre Vinduer

¹⁾ Nye danske Magazin IV, 216—248. I Jörgen Rosenkrantz's Tid skulle de Svenske have gjestet Soröe og navnlig plyndret Kong Valdemar Atterdags Sarcophag.

²⁾ Ingemanns Novelle: Altertavlen i Soröe. Molbechs Ungdomsvandring S. 11 not.

³⁾ Taubers Udsigt S. 47 Bilag 35. Catalog over det kongelige Billedgallerie S. 503.

i Gavlen skulde kastes ind i Skibet og møde Lyset fra Chorvinduerne. Muren i Gavlen er gjennebrudt for at gjøre en nye Indgang for Byens Menighed. Men de betydeligste Forandringer foranledigedes ved Academiets Brand d. 11 Junii 1813 og ved Gjenopførelsen af Academiets Hovedbygning. Den gamle Munkegang blev nedbrudt, og Dørene for samme til Kirken tilmuredes som overflödige. Paa den hele sydlige Side af Kirken blev udhugget en Række af Vinduer, som oplyste den sydlige forhen dunkle Sidegang. De Udbygninger, hvori Sehestedernes og Höger-nes Gravsteder befinde sig, ere blevne bevarede og saa godt som mueligt bragte i Stiil med den övrige Kirke. Men denne store Bygning, hvis Udvotes ikke svarer til dens Indre, var aldrig bestemt til at staae isoleret, som den nu staaer. Den maa som fjerde Flöi til det gamle Kloster have dannet et passende Ensemble med dette. Nu er den gamle taarnlöse Masse i skjærende Modsætning til Academiets moderne Hovedbygning; men den Tid, i hvilken Klosteret lænede sig til Kirken, er heller ikke i Harmonie med den Tid, i hvilken Skolen tilhörer Staten og ikke Kirken.

B e s k r i v e l s e

af

Mindesmærkerne i Sorøe Academies Kirke.

*non fastidio, non jurgijs, non
 agrarum cura suspicionum
 temerati unquam nec libati
 Socia
 Anna Nicol. F. Scheldrupia.*

C 10 10 CLXVI. VIII Cal. Mart.

4. Under syvende Hvælvning: En Steen, 1 Al. 19½ T. bred, 2 A. 2 T. lang, hvorpaa staaer:

*Hoc tumulo
 conduntur ossa
 feminae pientissimae
 Annæ Jacobæ,
 Dn. D. Matthiæ Jacobæi
 medici & prælati Aar-
 husiensis filiae,
 quæ cum ætatis suæ annos XXII
 conjugii vero unicum tantum
 cum semestri
 (Heu utriusque breve ni-
 mis spatium)
 summa cum innocen-
 tia exegisset,
 Demum Anno Christi C 10 10 CXXXIII
 die X Februarii
 relicta sibi cognomine sexus
 sequioris prole
 geminato post partum octiduo
 pia ac placida morte
 defuncta est.
 Stephanus Johannis
 Stephanus,
 eloquentiæ in Regia Acade-
 mia Sorana Professor,
 conjugii dulcissimæ
 beatissimæ*

I. L i i g s t e n e.

1. I *Vaabenhuset* findes midt paa Gulvet en Steen af Form som et Trapezium, 1 Alen $13\frac{1}{2}$ Tomme bred ud imod Indgangen, 1 Al. $2\frac{1}{2}$ Tom. indad mod Kirken; i Længden er den 3 Al. Paa Midten en stor Revne, og paa den venstre Side et Stykke borte. Omkring Randen staaer med Munkeskrift: †. *Hic jacet Nicolaus Frensdæsun de Eræstef.* Desuden findes langs ned ad Stenens Midte en næsten ganske udslettet og ulæselig Linie. [et] *una cum Tova uxore sua.*

2. I den *nordlige Sidegang* findes under den anden Hvælving en Liigsteen med en brudt Abbedstav; den ligger halvt ind under Kirkens nordre Ydremuur. Det Stykke af den, som ligger frit, er 21 T. bredt, 2 Al. 18 T. langt.

3. Under den femte Hvælving: En Steen, $2\frac{1}{2}$ Al. bred, $3\frac{1}{2}$ Al. lang; hvorpaa findes:

Esaiæ Burseri
Camentio — Lusati
Viri clariss. & integerr.
unum supra LXX Annos nati,
unde viginti vero
Pharmacopolii Sorani præf.
et curat. sollertiss. feliciss.
mariti desideratiss. opt: que meriti
Exuviās,
et quod mortale habuit
in pii affectus et amoris æternituri
Signum
hoc monumento condi curavit
vidua moestissima
tribus lustris conjugii

*exiguum hocce amoris &c. desi-
derii nunquam intermorituri
monumentum
viduus moestissimus*

p. c.

*Mors ipsa beatior inde est,
quod per cruciamina leti
via panditur ardua justis
et ad astra doloribus itur.*

5. Under den ottende Hvælvning: En Steen, 20½ T. bred, 1 Al. 3 Qv. lang. Herpaa findes et næsten cirkelrunt Basrelief af 20 Tommers Diameter, der forestiller et mod Himlen seende, siddende Barn, der i den høire udrakte Haand holder en Dolk eller noget lignende, og i den venstre en Skaal eller Kar med et rundt Legeme i; omtrent 4 Tommer over dette findes en ligesaadan, dog noget større, Kugle, der slet ikke staaer i Forbindelse med noget af Basreliefets øvrige Dele. Det hele er omgivet af en Krands. Ovenover dette Basrelief staaer: *Vita bulla*. Nedenunder det findes: *Filiolo desideratissimo Jacobo Wichmanni Hasebardo anno Christi MDCXXXII. die XI Martz nato XVI ejusdem renato ac denato moesti posuere parentes.*

6. Tæt nedenfor denne ligger en Steen: 1 Al. 20 T. bred, 2 Al. 23 T. lang, hvorpaa staaer:

D. O. M. S.

Foeminæ honestissimæ

M a r g a r i t æ B r a s e n,

Dn. J u s t i B r a s e n

præfecti cænobii Fischbeck

in comit. Schavenburg filia,

quæ,

conjugii annis XVI

ætatis v. XXXVI

pie & caste exactis,

4 filiis & 3 filiabus relictis,

vitam in terris beatiss. clausit

Ao. Christi MDCXXXV

die januar. XII

*conjugi desideratiss.
viduus mæstiss.
Georgius Gatterman equiso
in Reg. Acad. Sorana
h. m. p. c. —*

Herunder tvende Vaabener udhugne basrelief i en oval Fordybning, 20½ T. lang, 12½ T. bred, hvoraf det tilhøire har i Skjoldet en langagtig *rudet* (skaktavlet) Fiirkant, og paa den kronede Hjelm tvende, saavidt skjønnes, todeelte Væselhorn. Det tilvenstre er tverdeelt; i den överste Deel en Soddet Stjerne. Den nederste Deel er atter deelt; i den förste Deel et Klöverblad paa en Stilk; i den anden Deel et Z. Paa Skjoldet staaer et halvt Fruentimmer med udslaget Haar, der støtter sig paa Skjoldet og er ifört en Tröie med Halværmes.

Nedenunden staaer:

*Recordare Jesum Christum
ex mortuis excitatum. 2 Tim. 2. —*

7. I den midterste Gang under den anden Hvælving ligger en Steen, 1 Al. 10¼ T. bred, 2 Al. 2 T. lang, hvorpaa findes:

*I Haab
Om en ærefuld Opstandelse
er
i denne Grav nedlagt
det Forkrænkelige
af
Den i Livet
og nu hos Gud salige
MARCUS MATHIÆSEN,
som var
By- og Birkeskriver
samt Postmester og Kjøbmand
i Soröe
og
levede i Werden
fra den 17 February Anno 1711 til den
29 November 1759, da Gud kaldede ham*

fra
sin Egtefelde
GJERTRUD ELISABETH NYEGAARD

med
Faderløse 3 Sønner og 1 Datter,
som sørgelig igjen lever.

Han var
i Gudsfrøgt oprigtig, i Egteskab kjerlig
i Embede stittig, i Handel retsindig,
og derfor i Döden frimodig og salig.

Den efterladte Enke
GJERTRUD ELISABETH NYGAARD

föd den 10 April 1712, död den 3 Juny 1767
ligger og herunder begravet: var i sin tiid
en gudfrøgtig og god Christen, en ærlig og kjærlig Kone.
Lev Læser som Disse i Live, Beskjemmet skal Du da ey blive.

8. Under der anden Hvælving: En Steen, 2 Al. 22½ T. bred, 3 Al. 17½ T. lang. Derpaa staaer:

JOANNI MEURSIÖ,
marito bene merenti,
cum quo nunquam redii in gratiam,
annorum duodeviginti uxor,
Mater trium liberum, cum duobus superstes,
Post mortem etiam heic futura resurre-
ctionis socia et conjux
pie feci
Anna Catharina
de **Bilderbech**

Herunder staae tvende Vaabener i Basrelief, hvoraf det tilvenstre förer en springende Hjort og en ligesaadan halv Hjort paa Hjelman; det tilhöire er tverdeelt. I det överste Felt en tilvenstre löbende Hest; i det nederste et Kastel med 2 Taarne, Tag og Port paa Midten. Paa Hjelman en tilvenstre springende halv Hest mellem 2 Örneflugter. — Nederst paa Stenen staaer Aarstallet C Io Io CXXXIX.

9. Under Pillen mellem anden og tredie Hvælving: En Steen, 1 Alen 19½ T. bred, 3 Al. 11 T. lang, hvorpaa findes afbildet en Mand i fuld Legemsstørrelse, i det 16de Aarhundredes geistlige Ornat med Barret paa Hovedet, en Bog i venstre og en Stav i høire Haand. Hans Hoved er omgivet af en Deel snørklede Zirater i hiin Tids Smag. Paa Stenens 5 T. brede Rand der har Rosetter i Hjørnerne: læses følgende:

Olaus Laurentii ¹⁾ *49. abbas hujus domus.*

*Quisquis es, humanis noli confidere rebus;
nil est tam magnum, quin queat esse nihil.*

Inden for denne Rand paa begge Sider af Billedet og ved dets Fødder læses desuden: *Obiit. 10 Maii. ætatis. 77. Præfecturæ 9.* — Imellem Snørklerne omkring Hovedet læset Aarstallet: 1565.

10. En Steen under tredie Hvælving, 2 Al. 1 Qv. bred, 3½ Al. lang. I Hjørnerne findes 4 Medaillons, der indeholde Afbildninger af de 4 Evangelister. Imellem de tvende överste Medaillons findes et Vaabenskjold, eller noget lignende, hvis Mærker ganske ere udslettede. Herom læses i en Halvcirkel: *Vince bono malum.* Nedenunder staaer mellem 2 udhuggede Colonner:

M. Johannis Michaelidæ Randerusiensis, Cantoris et Canonici Lundensis, cineres hic quiescunt, qui primus Rector Herlufsholmensis Scholæ felici et laboriosa opera juventutem in pietate, bonis moribus et litteris instituit; Evangelium filii Dei in ecclesia Herlufsholmensi et Arce Fridericoburgense cum fructu docuit.

In aulam a s. Rege Frederico II. sanctæ memoriæ vocatus, ut carissimum filium Christianum III. summæ indolis principem, qui nunc feliciter regnet, bonis moribus et litteris erudiret: periculosi officii munus tranquilli animi probitate sollerter et diligenter adimplevit.

¹⁾ Istedetfor t staaer her, formodentlig ved en Feil af Steinhuggeren, et c.

*Post longos et bene transactos
officii labores Præses hujus Regiæ
Scholæ Sorensis constitu-
tus, tandem pie et
placide obiit,
A. D. MDCI ipsis idibus
Decembris.
Hæredes bene meri-
to posuerunt.*

11. Under tredie Hvælvning en Steen, 2 Al. 7½ T. bred, 3 Al. 20½ T. lang; hvorpaa staaer med gothiske Bogstaver: *Hic jacet Hans Navel 1) de Westerby, qui obiit anno. dm. 1499 2) et uxor ejus Ce(c)ili(a). (quæ obiit anno. D. 3).* Det øvrige er aldeles udslidt. Herunder findes et Vaaben, der efter den almindelige Maade i ældre Tider ligger paa Skraa med Hjelmen paa det høire Hjørne. Saavidt skjønnes: er Skjoldet belagt med 3 Bjelker, hvoraf hver er belagt med 2 Kugler. Paa Hjelmen 2 Væselhorn.

12. Under tredie Hvælvning en Steen, 1 Al. 17 T. bred, 2 Al. 21 T. lang, hvorpaa er udhugget en Mand i geistligt Ornat med Barret paa Hovedet, en Bog i venstre og Krumstav i høire Haand. Paa den med Rosetter i Hjørnerne prydede Rand læses følgende med gothiske Bogstaver skrevne Indskrift: *Anno. Dm. 1556. 30. die Juny sepultus est hic venerabilis pater. Dns. Nicolaus Jaspari, quadragesimus octavus abbas Sore, qui presuit 18 annis.*

13. Paa dennes høire (o: sydlige) Side ligger en Steen, 2 Al. bred, 3 Al. 4 T. lang, paa hvilken intet Spor af Skrift er at opdage.

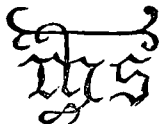
14. Under den fjerde Hvælvning en Steen, 2 Al. 2 T. bred, 3 Al. 14 T. lang; den er meget udarbejdet i Basrelief. Överst staaer paa en lille Plade: *Mors mihi vita fuit*; paa begge Sider af denne findes et Vaabenskjold uden Hjelm, hvoraf det paa venstre Side fører en venstre udrakt Haand, der holder en Liliestængel og et Sværd, der er stukket igjennem en Ring, i hvilken der tilvenstre findes en Soddet Stjerne og under den et *I*; tilhøire et *L* og under det en Soddet Stjerne. I Skjoldet tilhøire er en gaende Svane. Neden under dette findes en rund Fronton,

1) Pontoppidan (Marm. Dan. I. p. 153) læser her: *Vauno*; men er det end et *V* istedet et *N*, ere dog de andre Bogstaver ganske umiskjendeligt: *wel*.

2) Pontoppidan læser her 1489; nu er det umuligt at see, hvad det tredie Tal er for et.

3) Saaledes læses det i M. D.; nu ere de inklamrede Bogstaver saa utydelige, at de ikke kunne læses med Vished.

der bæres af tvende Piller, som naae til Stenens Fod, og paa hvis Midte det paa Liigstene saa almindelige Træk:

læses. Under denne Fronton findes 2 mindre Buer, der hvile paa den Plade, hvorpaa den egentlige Gravskrift staaer; hver af dem indeslutter en Ibskal. Gravskriften, som er indesluttet af de 2 foromtalte Piller, lyder saaledes:

P. Memoriae ergo

Beato in Dno D. Doctori Andreae Christiani F.

Ripensi, Philosopho quondam & Medico Hafniæ excellenti ac demum præfecturæ Sorensis per quinquennium administratori integerrimo, marito suo longe desideratissimo Abigail Svanningia, monumentum hoc. m. p. Nedenunder paa den mindre Plade: *Obiit Pleuresi XXXI. Novemb. Ano Dom. MDCVI, ætatis LV, conjugii XXI.*

15. Under fjerde Hvælving en Steen, som har været brudt i flere Stykker, 2 Al. 5½ T. bred, 3 Al. 5 T. lang, hvorpaa intet Spor af Skrift er at opdage.

16. Under femte Hvælving en Steen, 1½ Al. bred, 2 Al. 16 T. lang; hvorpaa i de 2 överste Hjørner findes tvende af Metal stöbte Vaabener, hvoraf det paa venstre Side har et Oxehoved med en Soddet Stjerne mellem Hornene i Skjoldet; paa den kronede Hjelm Skjoldemærket gjentaget mellem tvende Örneflugter. Vaabenet tilhöire har en Rose tilvenstre; paa höire Side af den en höire Örneflugt; neden under disse en Delphin med opadvendt Hale. Paa Hjelmen en Hjelmkrands og en höire Örneflugt. Gravskriften lyder:

Exuvias

Mortalitatis hic

Deposuere

Vir

pictate clarissimus, doctrina amplissimus

Doctor GEORGIUS KRUCQVIUS,

Comes Palatinu consistorii Imperialis et

Professor Medicinæ ævo celeberrimus in

incluta hujus loci Academia,

qui animam Isenac Thuringiæ haustam

an. 1598 Cal. Sept.

æternitati exhaust

Soræ anno 1659, III. Non Dec. &

Uxor

stemmate ac virtute nobilissima

Matrona

Christenza Maria Heinemark,

quæ Hafniæ nata anno 1633. X. Cal. Dec.

placide ibi obiit An: 1687. pr. Non. Jan.

Herunder et, ligeledes af Metal støbt, *Memento mori*, af hvis Öine tvende Blomster udvoxe. Paa begge Sider og neden under dette staaer følgende:

Conjuges decennes

*terna prole prioris, gemina sequioris sex⁹
beati,*

*generum ministrum Marvediensem, filiamq. natu minimam
solos e sua progenie habuerunt superstites,
in quos cura monumenti incubuit,
An. 1696.*

17. Under femte Hvælving en Steen, 1½ Al. br., 2 Al. 6 T. lang, hvorpaa:

Conditur hoc tumulo

vir

nobilissimus et facundissimus,

Dnus. Mag. NICOLAUS FOSS,

magni olim parentis

Doct. Matthiæ Foss

Episcopi Aalburgensis

æmulus filius,

Ecclesiarum Soranæ et annexarum

pastor desideratissimus,

bis maritus, octies pater,

Natus d. IV Aug. A. MDCLXIV.

Denatus d. II Aug. A. MDCCX.

Dignus, quem mali mortuum,

boni vivum optarent.

Requiescant molliter ossa!

Herunder et *Memento mori*, hvorunder findes:

Sacro cineri

has consecravit lacrimas

relicta vidua,

E. K. Mohr.

18. Under sjette Hvælving en Steen, 1 Al. 17 T. bred, 3 Al. 1½ T. lang, hvorpaa:

Conditur hoc tumulo uterq. conjux

Maritus

*vir natalium nobilitate clarissimus doctrina celeberrimus
nec non*

longa et diuturna ad externos profectione famosissimus

Dns. Nicolaus Overbergius

*Regiæ hujus scholæ præses per novendecim annos fidelissimus
et ultimis tribus annis Soræ simul præfecturæ et totius Regiæ
Scholæ, prædii et oeconomicæ administrator integerrimus.*

Luceam hanc primum aspexit Coagii Anno Christi MDCXIII. III Non. Decem.

Improbris autem decessit Soræ. Anno MDCLXXXIV. Idib. Maii.

Marita

Nascendi claritate nobilissima, vitæ integritate honestissima

Matrona

Mtr. Catharina Keitum

*nata Havnici Anno MDCXXXVI. IV Calend. Martii,
denata Soræ Anno MDCXCVI. XIV Calend. Decembris.*

*Hæc, quæ conduntur, requiescant molliter ossa,
Donec corporeos animæ mittuntur in artus!*

*Pium erga defunctorum manes animum testatura monumen-
tum hoc posuit affinis nobilissima Domina:*

Dna. Sophia Nantzen

Consiliar. Justitiæ olim Siegfredi Frisii

tum vero Johannis Schraderi, etiam Justitiæ: Consiliar: uxor.

Anno 1713.

19. Under sjette Hvælving, lige udenfor Chorsdøren, en meget smuk og skjönt udarbeidet Marmorsteen under en Bedækning af Bræder; 2 Al. 2 T. bred, 3½ Al. lang.

Af sønlig Erkjendtlighed

haver

Christian Knudsen,

Oberst i engelsk Tieneste i Bengalen,

Ladet denne Steen lægge
over sin Moder

Christine Wendelboe,
født i Kjöbenhavn d. XIII Junii MDCCXV,
gift MDCCXL med

Torsten Knudsen,
Equipage-Mester og Bengalsk Raad
i Frederiks-Nagoer,

Hvis Död i Tranquebar
XXIII Apr. MDCCLXVII
standsede den forönskte Hjemreise
til hende,

han i XI Aar ikke havde seet.
Af tolv Börn efterlod hun tre,
ved sin Död i Soröe

Den X Martii MDCCLXXVIII.

Din Troe, dit Haab, din Dyd fortjene Mindesmærker,
Langt stærkere end de, af Marmor reises op;
Naar disse blive Stöv, som andre Stoltheds Værker,
Staae hine faste som grundfæsted Klippes Top.

Kirken er betalt
for at denne Steen aldrig maa flyttes.

20. I den midterste Korsgang tilhöire en Steen, 1 Al. 3 Qv. bred, 3 Al.
4½ T. lang; hvorpaa:

D. O. M. S.

Siste gradum viator,

Dum meritas virtuti reddis inferias,

Ingenuum quippe virtutis cultorem,
sibi debitum,

hic terræ paulisper credidit coelum!

Parentum ocellum,

Musarum delictum,

Coelestis Sapientiae candidatum

Beato piorum coetui maturum

mors abstulit immatura!

*Exacto viæ quarto ætatis septennio,
Perfecto tamen quod merite agitaverat,
virtutum curriculo,
Ex terrestri in coelestem,
Academiam transit*

*Doctissimus et præstantissimus vir
Johannes Böckmann,
Indefesso sapientiæ et virtutis studio
Non minus Regiæ Equestri Academiæ Soranæ
Quam alme Universitati Regiæ Hafniensi commendatissimus,*

*Qui
Havniæ anno Domini MDCCXXV die XXVII Aprilis in lucem editus,
Piis parentum curis eam debuit felicitatem,
ut optimis artibus a teneris imbutus,
Optimisq. ad Virtutem colendam exemplis firmatus,
Moriendi non minus quam vivendi causis
mature intellectis,
In ipso florecentis ætatis robore moriturus
se sibi satis vixisse putaverat.*

*Sed
Nobilissimo philomuso Erasmo Windingio,
unico perillustris tribuni D. Andreæ Windingii filio,
felici magnorum Windingorum surculo,
Quem in Regiam Equestrem Academiam Soranam comitatus,
Præclaro de patria bene merendi studio
felicissime imbuebat,
satis non vixit,*

*Dnm Soræ Danorum anno Domini MDCCLIII, die Martii XXVII,
coelo, cui debebatur, anima reddita,
Maximum nobilissimo alumno,
totiq. Academiæ Soranæ
sui reliquit desiderium.
Memoriæ filii carissimi,*

*Janus Böckmann, civis Hafniensis,
Maria Petri Hald,
parentes moesti posnerunt.*

21. I den överste Korsgang ved Choret tilvenstre en Steen, 1 Al. 23 T. bred, 3 Al. 3 T. lang; hvorpaa:

*Sub hoc marmore
condantur terrestres reliquiae
nobilissimi adolescentis,
Thomæ Blixenschield
de Schöller,
qui
in ipsissimo juventutis flore
annos videlicet natus XVI
obiit anno a nativitate. Salut. MDCCLXX,
Die XII Calendar. Decembris;
fuit dum vita manebat
filius dilectissimus parentum optimorum,
quos nunquam nisi morte sua
afflixit.
Musas colendo
officiisque suis satisfaciendo,
Nobilitatem hereditariam
mereri studuit.*

Herunder en Blomsterstængel i Basrelief, hvorunder:
Non moriar sed vivam.

I venstre (s: sydlige) Sidegang:

22. Under femte Hvælving en Steen, 1 Al. 17 T. bred, 3 Al. 3 T. lang; hvorpaa:

*A n n a
Joh. Wolff F.
Jani Dionysii Jersini
Prof. Ac. Hafl.
uxor
post exactos in virginitate
illibata an. XXXII,
in thoro impolluto An. IV. Men. V.
trium liberorum genitrix,
quartæ prolis tumba*

*anima creatori in vera fide
et constante patientia*

III Kal. Jan.

An. i. Ch. ∞ Io CXXV

reddita,

*terræ, quod ex ea erat,
ad clangorem extremæ tubæ,
reservandum tradidî.*

Cui

maritus moestiss.

desiderium conjugis,

spe gloriosæ resurrectionis

solaturus,

terrenorum fastidio

ad coelestia adspirans

Hoc

conjugalis amoris

fidei

castitatis ac pietatis

Momumentum

f. f.

23. Strax nedenfor denne ligger en Steen, 1 Al. 20 T. bred, 3 Al. 1 Qv. lang; hvorpaa:

I Haab

om en ærefuld Opstandelse

er udi denne Grav

nedlagt.

det forgjængelige

af

den i Livet

ædle og vel fornemme,

nu salige

Hans Kruusberg,

Forvalter over Sorøe ridderlige Academies Gods,

föd

udi Giessing Sogn

og *Aarhus Stift*
i *Jydland*
den 27 *Februarij Anno 1723,*
indgik

et *kjærligt Ægteskab*
18 *Julii Ao. 1769*

med
hans *efterladte bedrøvede*
Enke

Karen Stæhr.

Det behagede
Gud

ved lang Svaghed
at berede hannem
til Evigheden;

han var
taalmodig i Korset,
frimodig imod Døden,
Den 9de Maj 1762,

da

han indgik til Saligheden.

Troe, Haab og Kjærlighed, en Christens Hoveddyder

I Livet kjendtes ret hos denne salig Mand.

Det førte ham til Gud, hvor han nu Glæder nyder.

Gak Læser lev og døde saa saligen, som han.

(Denne Steen har været slaaget i 3 Stykker).

24. Paa höire Side af denne en Steen, 1 Al. 17 T. bred, 2 Al. 22 T. lang, med 4 Blomster basrelief i Hjørnerne; herpaa:

Her hviler

Micæl Matthiasen Brixens

i Livet

Kongel. Ridefoged ved Sorøe

Ridderlige Academies Gods

*Föd i Hornborg 1705,
Död i Soröe 1754,
i sit Embeds 13de og Alders 49de Aar.*

*En ærlig Mand her ligger need,
Som gjorde Ret og god Beskeed.
Han mæt og træt af Verden gik,
Dog holt det ud til Punct og Prik.*

*Til Æres og Kjærligheds Ihukommelse bekostet
af hans med 3 Sønner sørgelig efterlevende Hustrue
Maren Enevolds D. Kjeldberg.*

Herunder et Memento mori.

25. Under syvende Hvælving en Steen, 22 T. bred, 1 Al. 8 T. lang; hvorpaa:

*Her under hviler
dend udi Livet
dydelskende Matrone
Anna Kirkeberg,
föd Anno 1705;
levet udi tvende Egteskaber,
först med
Gert Levin Eickhorn,
anden Gang med
Sören Rosbjerg,
begge
Kjöb- og Handelsmænd
i Soröe.
Död Anno 1759.*

26. Under syvende Hvælving en Steen, 15 T. bred, 22½ T. lang; hvorpaa:

*Bolette
Catrine
Pontoppidan
födt
Elling,
henlagt
1772.*

I det saakaldte St. Johannes Evangelistens Chor (den sydlige Arm paa Korset) findes:

27. Strax indenfor Pillen en Steen, 1 Al. 3 Qv. bred, 2 Al. 22 T. lang. Den er udsmykket omkring Randen med snørklede Zirater, et Par Englehoveder &c. Överst staaer følgende Vaaben: Skjoldet tverdeelt, i överste Felt et Kastel med Muurtakker; nederste Felt tavlet; paa Hjelman et Kastel mellem 2 Væselhorn. Nedenunder staaer:

Her hviler
Friderich og Hans Franck,
föd i Kiöbenhafn,
dend ene Aar 1700, 9 Mart., dend Anden 1702, 26 Oct.
blev af deres Fader,
Welbyrdige Herr Obest og Vicecommandant,
Franck,
sat i Soröe Schole
Aar 1714
og döde sammesteds,
Dend ældre Aar 1716, 16 Jan.,
Den yngre Aar 1716, 15 Dec.

*Saa fick det korte Liif og Læretiid en Ende;
 Gud vilde dennem did til större Vüsdom sende,
 Hvor Herlighedens Glands oplyser dennem saa,
 At de ey nödig har fra Grad till Grad at gaae.*

28. Paa dennes venstre Side en Steen, som ligger bagvendt, 1 Al. 1 Qv. bred, 2 Al. 4 T. lang; herpaa:

*Den sidste Ære, som jeg kand
 Bevise her min salig Mand,
 Jeg paa ham legger denne Steen;
 Wil Gud, hos ham og mine Been.
 Og vi tilsammen begge toe
 Skal hvile udi Fred og Roe,
 Indtil med Sjæl og Krop igien
 Wi samles skal i himmelen.*

*Her hviler den
da han var i Livet
Hans Kongel. Mayest velbetroe
Lands - Tings - Hører Lorentz Abro,
föd i Abro 1640 d. 10 Augusti,
Död i Sorö 1725 d. 25 Julij.*

*Hans Hustru
Madame Magdalena Petters,
föd i Flensburg 1670 d. 24 Octobris
Död i Soröe 17 d.
Gud give os en glædelig Opstandelse paa
den yderste Dommedag.*

29. Paa dennes venstre Side en Steen, som tager af i Bredden nedad imod Födderne. Paa Midten er den 1 Al. 1 Qv. bred, 3 Al. 3 T. lang; derpaa staaer:

*D. O. M. S.
Cimbrica, quam fo-
vit Buderup, Ca-
tharina Tru...
Heic dedit e(xu)vias
Pauperibusqv. bo(na).
1675.*

30. Ligeudfor den Reitzensteinske Begravelse en Steen, 1 Al. 3 Qv. bred, 3 Al. 1 Qv. lang; hvorpaa er indhugget (eller rettere med Ridser aftegnet) en Bispe i fuld Ornat med Krumstaven i den venstre Haand; den höire Haand holder han frem for Brystet med de 3 Fingre i Veiret, de 2 nedböiede i Haanden. Figuren er nu iövrigt temmelig ukjendelig, og paa flere Steder er der store Huller i Stenen. Omkring Randen kan endnu læses med latinske Bogstaver (som ere indhuggede og ikke, som paa Stenene fra en yngre Tid, ophöiede): *Pie memorie Dns. Johannes Krak, quondam Episcopus Roskildensis, huc quoque translatus, his est gradibus tumulatus. Obiit anno Dni. MCCC, nonas Augusti.*

31. Paa höire Side af denne en Steen, som ligger bagvendt, 1 Al. 21 T. bred, 3½ Al. lang; hvorpaa en Abbed i Ornat, med Krumstav og Messebog i Hænderne. Han har iövrigt bart Hoved. Figuren er indridset; Bogstaverne derimod ere i ophöiet Arbeide. Inscriptionen lyder: *Anno Dni. MCDXLIII in crastino no-*

talīs beati Johannis baptiste sepultus est hic venerabilis pater Nicolaus Clementis, AŒ [her er et Hjørne horte af Stenen]; *Abbas Sore, qui præfuit LII annis et profuit in multos, cujus anima deo vivat amen.*

32. I *Sacristiet* findes det venstre Hjørne af en uden Tvivl meget smuk Steen, hvorpaa blot kan læses Begyndelsen og Enden af Indskriften: *Hic jacet — requiescant.* Ved Siden af den ligger et noget mindre Brudstykke af en anden Steen uden Indskrift.

33. Tilvenstre for disse, omtrent ligelangt fra begge Sidevæggene, en Steen, 1 Al. 21 T. bred, 3 Al. 7 T. lang, paa hvis Midte tvende Vaabener: Det tilvenstre fører tre tavlede Sparrer i Skjoldet, paa Hjelmen 2 Væselhorn. Det tilhøire har en Fugl, der staaer paa en Vindrueklasse eller noget lignende (maaskee ogsaa en Svalerede?); paa Hjelmen er Skjoldemærket. Som alle ældre Vaabener staae de paa skraae med Hjelmene paa det ene Hjørne; desuden ere de omgivne med Løvværk. I Hjørnerne findes de 4 Evangelisters Symboler. Om Randen læses: *Anno Dni. MCDXXXVIII crastino beati Mathie Apostoli sepultus est hic vir nobilis Thorbernus Jensøn cum uxore Katerina.* I den yderste Rand staaer over dette sidste med mindre Bogstaver: *ora pro eis.*

34. Lidt tilvenstre for denne længere ned imod Døren til den nordre Sidegang, en Steen, 2 Al. 1 T. bred, 3 Al. 10 T. lang; hvorpaa:

*Hic Carnis universæ resurrectionem
expectat*

*plurimum reverendus, clarissimus
ac doctissimus*

M. Nicolaus Martini

Scheldrupius

piæ memoriæ.

Qui postea quam in Schola primum Haf-

niensi conrectoris II Annis,

deindē in Regia hac itidem Schola Rec-

toris munere IV annis egregie func-

ctus esset,

Tandemq. ab eximia doctrinam moresq.

probatissimos, ad Professoriam dignitatem evectus

in equestri ac Regia hac Academia Sorana

*Logices doctor XII annis et demum S. S. Theologiæ professor, verbiq.
divini minister XIX annis,
immensos labores, curasque difficiles,
fideliter et patienter sustinisset,
vitamq. piam, sinceram et homine chri-
stiano dignam,
totis quinquaginta tribus
annis in his terris exegisset
fusus ad Deum opt. max. ardentibus precibus,
beatissimo fine supremum explevit diem,
Anno Messiaë C Io Io CXL, IV Novembr.
Vidua moestissima*

Dorothea Johannis Wolffia

*cum quatuor liberis superstes,
marito bene merito,
quicum XIV annis, mens. V sine ulla querela,
in quieto et honesto conjugio vixerat,
monumentum hoc saxæum
poni curavit.*

35. Lige indenfor Dören til den nordre Sidegang, en Steen, 1½ Al. bred, 2½ Al. lang, udarbejdet i Basrelief, hvorpaa en Abbed in pontificalibus med Hue, Stav og Bog, med flere snørklede Zirater, Ranker o. s. v. omkring Hovedet og ved Siderne. I Randen læses: *Anno Dni. MCDLXVII quarto nonas Maii sepultus est hic venerabilis Pater Dns. Hemmingus XLV abbas Sore, qui præfuit II Annis, cujus anima Deo vivat.*

I Choret: 36. Nær henimod Sacristiet en Steen i Trapezium Form, 1 Al. 9 T. bred paa Midten, 3 Al. lang; hvorpaa en Mand i den almindelige Dragt fra Midten af 16de Aarhundrede, med en Bog imellem Hænderne. Paa begge Sider af ham findes en Söile, som bære en Bue, der gaaer over hans Hoved. I de 2 överste Hjørner 2 Skjolde, af hvilke det tilvenstre er uden Mærker; i det tilhöire findes et Dödningshoved. Paa Buen staaer: *Scio quod Redemptor meus vivit.* Paa Pillen tilhöire staaer paa Foden Bogstaverne *MP*, formodentlig Steenhuggerens Navn. Paa det nederste af Stenen læses: *Her ligger begravuen hederlig och höglærd mand Mester Knud Pederson, fød ij Rive, som var Lesemester her udi Sore oc döde den 8 dag septembris 1569, der hand var 30 aar gammel.*

37. Paa høire Side af Alteret en Steen, som har været brudt i flere Stykker, og hvoraf det nederste ganske mangler; den er 1 Al. 20 T. bred, 2 Al. 1 Qv. lang. Herpaa staaer et Vaabenskjold med den norske Löve, som er omgivet af en snørklet Figur, hvori læses: *Hic jacet Olaus filius Margarete regine, quem ex Haquinno rege Norvegie genuit.*

38. I Höichoret bag Alteret, tilvenstre for dette en Steen, 2 Al. 4½ T. bred, 3 Al. 15 T. lang; hvorpaa en Abbed i Ornat med Krumstav og en Bog under Armen. Ved Födderne af Figuren: *Henrik Tornekranse's fædrene og mödrene Vaabener.* Det vilde blive for vidtløftigt at beskrive alle de Zirater denne skjönt udarbejdede Steen er prydet med. Omkring Figurens Hoved staaer:

Una michi spes est cum Cristo carne resurgam.

Om Randen læses:

*Progenie clarus, virtute clarior alto
Abbas Henricus clauditur hoc tumulo.
Annis ipse novem Witsköl, sex præfuit Esrom,
Huic triginta uno subdita Sora fuit.
M. quoque D. ter X. simul octo
Luceq. ter dena morte peremptus obit.*

39. Bag Alteret en Steen, omgivet af en Træramme og med to Dørre over, 1 Alen 21 T. bred, 3 Al. 14 T. lang; hvorpaa Absalon in pontificalibus, med tvende Bisper ved Födderne. Omkring hans Hoved læses:

Absalon hoc tegitur Lundensis marmore præsul.

Paa Pillen tilvenstre læses: *MCCI. Absalon hic sepultus est;* paa Pillen tilhøire: *MDXXXVI lapis hic sculptus est.* Paa Foden af Stenen læses: *Dn. Petrus et Scelmo, episcopi Arusiensis, nepotes hujus, hic sepulti.* (Om Gravens Aabning 1827, v. Undersøgelsesacten i *Ny Danske Magazin*).

II. Gravskrifter, Epitaphier &c. paa Murene.

1. Paa den østlige Muur bagved Alteret, imellem de tvende Vinduer, staaer paa en Marmorsteen, c. 3 Al. høi, 1½ Al. bred:

*En tibi lector,
a sinistra
cenotaphium Christophori secundi
et Euphemiæ Reginæ,
ad lævam Absalonis sepultorum;
a dextra vero tumbam
cum ossibus*

Waldemari III.

*Illud quidem, injuria temporum disjectum & mutilatum
restituit,
hanc autem,
ut templo stet elegantior,
Augusta pietas*

Christiani VII

Anno MDCCLXXVII.

*Conduntur præter illos in hac terra
Ericus & Waldemarus,
Helvides et Agnes,
filii et filia Regis Christophori II,
Albertus, ejusdem ex sorore nepos,
Olaus Rex Daniæ & Norvegiæ,
Haquini & Margarethæ filius,
Anna, soror Christophori III,
Gerhardus, Dux de Suenburg,
Cundegundis, Ducissa Jutiæ australis,
Ingeburgis, Comitissa de Blankenburg.*

2. Paa den nordre Muur i Høichoret en Tavle, som paa 4 Sider er omgivet af ophøiet Arbeide i Messingblik, naglet fast paa Træ. Paa den øverste Side seer man Christi Opstandelse og nedenunder dette følgende 3 Vaabener, hvoraf hvert egentlig er sammensat af 4 forskellige adelige Familiers Vaabener: Vaabenet

i Midten firdeelt: i første Felt *Högernes*, i andet *Ulfstandernes*, i tredie *Billernes*, i fjerde *Langernes* Vaaben; paa Skjoldet 4 Hjelme (3. 1. 2. 4), paa første *Högernes*, paa anden *Ulfstandernes*, paa tredie *Billernes*, paa fjerde *Langernes* Hjelm. Vaabenet tilhöire ligeledes firdeelt; i første Felt *Lindenovernes*, i andet *Brahernes*, i tredie *Rosenkrandsernes*, i fjerde *Krabbernes* Vaaben; paa de 4 til Felterne svarende Hjelme Familiernes Hjelmmærker. Vaabenet tilvenstre, har i første Felt *Rosenkrandsernes*, i andet *Gyldenstjernes*, i tredie *Hardenbergernes*, i fjerde *Rudernes* Vaaben. Paa de 4 Hjelme ligeledes Familiernes Hjelmmærker.

Herunder følger Inscriptionen:

D. O. M. S. Her under hviler den høyedle oc velborne Mand Mogens Hög til Kiergaardzholm, Danmarches Riges Raad oc Befalningsmand paa Odense Gaard, som vaar fød paa sin fedrene Gaard Vang 1593; een ret edel oc Adelsmand af Byrd oc Dyd. Thi hand alvorligen oc inderligen fryctede Gud i Himmelen, var begavet med hög Vüisdom oc Forstand, elskte Ret oc Retferdighed, vaar trofast, sanddru oc oprigtig baade i Ord oc Gierninger, venlig mod Alle, som omgicks hannem, mild oc from mod dem, han hafde at befalle ofver, med faa Ord at sige, den sl. Herre vandrede retsindelig faar Gud oc förde et berömmeligt Lif oc Lefnet faar Werden. Med begge sine hjere Hustruer, edle oc welb. sl. Fru Helwig Lindenov oc Fru Christenze Rosenkr. lefde den sl. Herre, som det kunde været et Hjerte; indtil Gud kallede ham paa Odense Gaard Anno 1661, ætatis 68. Den almectige Gud, som först samlede de edle Hierter i Ecteskab ved Kierlighed oc siden skilde dem i Döden med Hiertesorg, hand samle dem igien i Ærens Rige i ævig Glæde, oc hafver den sl. Herres høybedrövet efterlatte Instrue edle oc welb. Fru Christenze Rosenkrans til Arreshov dette Epitaphium hannem til ævig Amin-delse paa sin egen Bekaastning ladet opsætte Anno 1694. Denne Inscription er paa Siderne indsluttet af 2 Caryatider, der hver bære en Obelisk; uden for dem findes paa hver Side en Engel, der holder en stor Blomsterkost i den ene og en Krands i den anden Haand; yderst paa begge Sider, en Engel i et langt Gevandt. Nedenunder Tavlen er affildet en Hvælving, hvorunder et Liig ligger paa en Baare, omkringet af 10 Figurer, hvoraf de 7 have Glorier om Hovederne. Imellem Pillerné, som bære Hvælvingen, sees flere Tilskuere. Allernederst findes 3 Englehoveder vendte imod hinanden.

3. I det saakaldte Johannes Evangelistes Chor paa den östlige Muur, en Tavle af sort Marmor, circa 1½ Alen höi, 1 Alen bred; hvorpaa med gyldne Bogstaver:

Ossa Heroum

Scelmonis Huide

Avi Archiepiscopi Absalonis

et Tuchonis

filii Scelmonis,

olim ab Archiepiscopo Absalone

e templo pagi Fiemmesløvlille huc translata,

demum

Anno MDCCLXXXIII. XIII Cal. Mai.

in hoc intergerino muro reperta,

sollicite collecta,

capsulisq. plumbeis mandata

suis porro asservanda locis reposuit

cura

Volfi Viti Christophori a Reitzenstein,

equitis aurati, potenti Regi Dan. a Consil. Conf. intimis,

Præsidis Academiæ Soranæ equestris

Territorr. Sor. et Ringstad. toparchæ.

4. I den nordre Sidegang et Epitaphium, c. 6 à 7 Al. høit, 4 Al. bredt; hvorpaa findes et Malerie paa Lærred, der nu for en Deel er smuldret hen af Fugtighed, som forestiller 2 unge Mennesker ved Siden af hinanden, hvoraf den ene holder et Dödingehoved, den anden et Timeglas i Haanden; over dem svæve nogle Engle. Dette Malerie er omgivet af en bred Steenramme, der er meget smukt udarbejdet, med tvende symbolske Figurer, der forestille "Spes" og "Fides," Engle, Söiler o. s. v. Over Maleriet læses paa en rund Plade: *Benedicto & Nicolao Andersoniis Friderichstadensibus S.* Under dette læses paa en liden aflang firkantet Plade:

Incluta mors! Frater! fratris dum funera curat,

Tam pulcris curis captus & ipse obit.

Under Maleriet læses paa höire Side: *Natus XVI May MDCXXXIV, Denatus V Oct. MDCLIV.* Paa den anden Side staaer: *Natus IX Juli MDCXXXVII, Denatus IV Oct. MDCLXIV.* Nederst staaer paa en rund Tavle:

Terra, parens, schola, mens, studium quadra fama favorque

Forma & temperies una fuere diuam.

Una valetudo, mors, bustum, tempus humandi,

Una resurgendi restat utriq. dies.

5. Paa Pillen mellem tredie og fjerde Hvælving i den midterste Gang, en Steentavle, c. 2 Al. høi, 1 Al. bred; hvorpaa:

Lauritz Laurberg

Kongslev,

föd

i Nörhaa i Thyje

XIX August MDCCXXVII,

offentlig Lærer

ved Soröe Academie

IV Juni MDCCLXXII, gift

med Helene Palludan,

XIX August MDCCLXXII,

Fader

ved hende til V Börn;

döde

i Soröe

IV Apr. MDCCLXXXIII.

6. Paa Pillen mellem anden og tredie Hvælving, en Tavle af hvidt Marmor (c. 2½ Al. høi, 1 Al. bred) med en Kant af Sandsteen. Överst en Vase; under den tvende Vaabener: det tilvenstre firdeelt med et blaåt Hjerteskjold, hvori et *Agnus Dei*. I förste og fjerde Felt, som er sort, en Löve, som springer op ad et Fjeld; andet Felt er tverdeelt, af Sölv og rödt, i det överste Felt to Roser, i det nederste een Rose; tredie Felt er ligeledes tverdeelt, af Sölv og rödt; i det överste Felt een, i nederste to Roser. Paa Hjelmen en halv Mand, som holder et Flag og strækker den anden Arm ud, og synes at holde noget i denne. Vaabenet tilhöire er tverdeelt: det överste Felt er tavlet, af Sölv og rödt; det nederste er belagt med en goddet Stjerne; paa Hjelmen en goddet Stjerne mellem 2 Væselhorn. Herunder læses:

Piis manibus

Joannis Eliæ Schlegel,

Misniæ nat. d. XXVIII Jan. C Io Io CCXVIII

Professoris in Acad. equ. Sorana,

divino ingen. ac musar. amore beati,

stadia histor. et jurisprud. emensi,

poetæ casti felicitis & plausu decori,

(7*)

morte præmatura

d. XIII Aug. C 10 10 CCXLIX

*Academia, Reipubl. litter. amicis erepti,
& conjugis fidissimæ*

Joannæ Sophiæ Niördt,

Anno ætatis XLV defunctæ

d. XXII Maii C 10 10 CCLXXXIV

dicavit

filius unicus

Henr. Freder. Schlegel.

7. Under den anden Hvælving i midterste Gang, et Malerie, c. 3 Alen høit, hvorpaa er afbildet *Meursius* med sin Hustrue, og Börn knælende. Over dem svæve 2 Engle, hvoraf den ene holder et Klæde for Öinene. Rammen er ganske simpel. Over Maleriet staae de samme Vaabener, som paa Liigstenen. Nedenunder læses:

Adesdum viator

aspice heic

Joannem Meursium

nec majora quære eulogia.

Testantur viri scripta,

quod majus hoc nomine

nihil habuerit

Sora.

8. Paa Pillen i Korsgangen tilvenstre (o: mod Syd), en Trætavle, 1 Al. 7 Tom. bred, c. 2 Alen høi. Foroven gaaer den op i en Triangel, hvori findes: *JHS 1593* og følgende 2 Vaabener: det paa venstre Side er skraadeelt fra høire Hjørne; överste Felt Guld, nederste rödt; paa Hjelmen en af Guld og rödt dannet Hjelmkrands og 2 af Guld og rödt vevselviis deelte Væselhorn. Vaabenet tilhöire er firdeelt; förste og fjerde Felt rödt, hvori en blaae Bjelke, belagt med en sort Viinranke; andet og tredie Felt mörkeblaat, deri et sort Möllehjul. Paa Hjelmen et sort Möllehjul mellem 2 Væselhorn, belagte med förste og fjerde Felts Skjoldemærke. Paa venstre Side af det förste Vaaben staaer Bogstavet *H*; paa høire Side af det andet Bogstavet *S*. Herunder følgende Inscription:

D. T. O. M. S.

Æternæ memoriæ

præclaræ indolis & summæ spei adolescentis

Joannis Stygæi

Parentibus nobiliss.

præstantiss.

Dno. Mauricio Stygge,

hæreditario in Holbeckgaard,

generalis fori Cimbrici judice primario

Regisq. præside in Guddum,

et Dna. Anna Lyche,

prognati

apud parentes primum statim ab ipsis incunabulis

ad pietatem, artes, linguas, honestatem

ceteraq. bona et decora formatus,

mox uberioris institutionis ergo Arhusiam ablegatus

reliquis commilitonib. celerius promptiusq.

singula addiscebat.

Ast pestis sævitia, fas fandi sit, ei semper infensa, inde ad suos repulsus,

apud eos privati pædagogi ductu, quam diligentiss. litteris

per Vennium incumbibat,

usq. dum præceptor, vir bonus et doctus, legitime

ad ecclesiasticum munus obeundum vocaretur.

Postmodum, quod doctrinæ capessendæ studio flagraret maxime

in Regiam hanc Sorensem Scholam a suis transmissus

scientiis elegantioribus hic graviter invigilabat,

morum quin etiam suavitate omnium gratiam sibi conciliabat, summam de se exspec-

tationem excitabat,

verum ob hæc Deo quam hominibus charior,

in coelestem patriam peste abreptus,

corpus paulum saltem hic commendatum,

donec ad familiare sepulcrum,

in Holbeckiensi templo

transveheretur.

Hæc, o viator, inspiciens, vel meo exemplo mundanis neglectis,

vivere rite Deo discito, rite mori.

O. III Cal. Quint. A. C I 5 X CIII.
*Jacobus Biorno de Steinholt cognato desideratiss.
 lubens merito moerens p.*

9. I den søndre Sidegang en Trætavle, 2 Al. 2 T. bred, c. 1 Al. 3 Qv. høi. Paa Midten af denne en oval Blikplade, omgivet af en forgyldt Ramme, hvorpaa sees Tidens Aand, Engle, Straaler o. s. v. Paa Pladen læses:

*Her er henlagt
 et legeme
 för prydet med yndig Deglighed
 og
 besjælet af stille Dyd.
 Evæ Æble
 bragte Jorden fortidligt denne Frugt,
 Da
Fr. Bolette Cathrine Pontoppidan,
 fød *Elling,*
 gift i 6 Aar
 med
Hr. J. L. C. Pontoppidan,
*Prof. Theol. ved S. R. A.
 ferde Gang Moder, döde i sit Kald
 Ao. 1772 d. 25 Martii.
 i sit Alders 28de Aar.
 Hun var sin elskede Mands Lyst
 og sine gamle Forældres sidste Glæde;
 men
 det Timelige er Forfængelighed,
 den fornuftige Skabning
 er bestemt
 til
 et ævigt Liv.
 Ordsp. XXXI, 30.**

Vi komme nu til de mærkelige Inscriptioner og Malinger, som findes hele Kirken igjennem lige oppe under Hvelvingerne; men förend vi gaae videre, ville vi forudskikke følgende almindelige Bemærkninger om dette Arbeide:

1. Til hvert Vaaben hörer en tilsvarende Inscription, som staaer over det i tvende Rader, og indeholder dets Eiers Navn. I Almindelighed staaer Ridderens Fornavn i den överste, hans Tilnavn i den nederste Rad. 2. De forskjellige Inscriptioner over de forskjellige Vaabener ere adskilte fra hinanden ved andre Tegn, end de, der adskille de enkelte Ord, som höre til samme Inscription. 3. Inscriptionen er skrevet med latinske Uncial-Bogstaver, som kun i enkelte Bogstaver afvige fra den nu brugelige Form. 4. I Almindelighed ere Fruernes Vaabener ikke afmalede, men kun deres Navne anförte i et Skjold, som staaer i samme Rad, som de övrige Vaabenskjolde, men har en anden Form, og er omgivet af en blaa Kant. 5. Farverne i Vaabnene ere paa mange Steder saa nuancerede og utydelige, at det falder meget vanskeligt, med Vished at henføre dem til een af Hovedfarverne. 6. Kun de Vaabener, som ere afmalede paa Pillerne, ere prydede med Hjelme (disse ere i Almindelighed *hvide*), og de staae da, som alle äldre Vaabener, paaskjöns, og have Hjelmen paa det venstre Hjørne. 7. Paa de mindre Piller i Skibet, som bære Spidsbuerne over de överste Vinduer, er afbildet een eller anden Figur af forskjellig Betydning. 8. Ved Restauration ere flere Feil indlöbne saavel i Inscriptioner som i Vaabenerne.

Vi skride nu til den detaillerede Beskrivelse af dette mærkelige Arbeide, og begynde fra den Orgelet nærmeste Pille paa Kirkens nordlige Side:

1. Paa denne Pille findes følgende Vaaben: Feltet rödt, deri 3 blaae Strömme; paa Hjelmen tvende Væselhorn, det förste rödt, belagt med en blaae Bjelke, det andet blaat, belagt med en röd Bjelke. Herover læses: *Dns. Fredericus, eps. Slesvicesis, sepultus in mur[o Sanc]tuarii.*

Imellem denne og den nærmeste mindre Pille findes:

I. ¹⁾ Det Pillen nærmeste Skjold har følgende Inscription: *Dna. Katharina, uxor di. Johannis Thorberni.*

2. Feltet Sölv; deri en Guld Hjortevie, fra hvilken tvende blaae Strömme flyde hen mod Skjoldets venstre ²⁾ Rand. Hertil hörer følgende Inscription: *Laurencius Henrici armiger.*

3. Feltet Sölv; deri 3 af sort og blaat rudede Sparrer. Den tilsvarende Inscription er: *Ds. Jacobus Johannis.*

4. Vaabenet som No. 3; derover: *Ds. Johannis Thorberni.*

¹⁾ Vi ville vedtage at betegne de egentlige Vaabener med arabiske Ciffre, hvorimod Skjoldene med Inscriptioner betegnes med Romertal.

²⁾ Eengang for alle bemærkes, at Udtrykkene höire og venstre bruges saaledes, at man tænkes at staae med Ansigtet vendt mod Vaabenet.

5. Feltet rødbrunt, deri en blaa, meget smal, svævende Sparre, belagt med 3 røde Roser, hvoraf den ene ligger paa Sparrens Toppunkt, de to andre paa dens Grene. Inscriptionen lyder: *Petrus Henrici*.

Paa den herpaa følgende mindre Pille er afmalet en Mand i en lang blaa (grön) Kjortel; han holder en Hellebard i den ene og en rød Kugle i den anden Haand.

6. Det herpaa følgende Vaaben er et Sölv-Felt, hvori 2 røde Bjelker og en rød Skjoldfod. Over, mellem og under Bjelkerne er Skjoldet belagt med 6 røde Kugler (2 og 2). Herover læses: *Johannes Nawl*.

7. Skjoldet deelt af rødt og grönt (som maaskee engang har været blaåt), og belagt med en mørkebrun Bjelke. Herover: *Johannes Hwitting*.

II. I det næste Skjold læses: *Dna Cristina, uxor Di. Nicolai*.

8. Vaabenet, som No. 7. Derover: *Dns. Nicolans dictus Hwitting*.

III. *Dna Gertrudis, uxor Di. Erics Barnusun*.

9. Paa den anden store Pille følgende Vaaben: Feltets egentlige Farve er umulig at bestemme, dog synes det at have været blaåt, deri et rødt Seget Hjul. Paa Hjelmens tvende hvide udstrakte Hænder. Derover læses: *Dns. Skelmo, er. divle. eps Arusiens. sepultus. t. p. prebito*.

10. Feltet tverdeelt: överste Felt Sölv, deri en mod Venstre löbende Löve; nederste Felt rødt, deri 6 blaae (egentlig grömme) Hjerter i 2 Rader. Derover: *Ds. Ericus, filius Erics Barnusun*.

11. Feltet Sölv; deri 2 blaae Bjelker og en blaae Skjoldfod. Midt paa denne er en grön Forhöining, hvorpaa staaer en hvid Fugl med 5 blaae Striber over Kroppen og sort Bevæbning. Inscription: *Dns. Thuco dictus Pwst*.

IV. *Dna. Rikyta Comitiss Ernesti filia*.

12. Feltet brunt (o: rødt), deri en fra venstre Hjørne udgaaende Sölv-Skraabjelke, belagt med 3 blaae Ibskaller; derover: *Nicolans Jensun dictus Judas*.

13. Skjoldet deelt: förste Felt rødt (egentlig brunt), andet Felt blaåt; Skjoldet er belagt med en gulbruun Bjelke. Derover: *Ds. Nicol. Absolonis*.

Paa den mindre Pille, som nu kommer; en Mand i en lang rød Kjortel, med en Bog i den ene, en Abbedstav i den anden Haand.

14. Skjoldet skraadeelt fra höire Hjørne; överste Felt grönt, nederste Felt, 5 Gange skraadeelt fra venstre af, sortebruunt og blaåt. Derover: *Dns. Petrus Otthasun*.

15. Skjoldet skraadeelt fra venstre Hjørne; överste Felt sortebruunt, deri 9 hvide Roser; nederste Felt, 3 Gange skraadeelt fra höire af, blaåt og sortebruunt. Derover: *Dns. Johannes, filius Jomgisl*.

V. *Da. Wif filia Jareth, uxor Jon.*

16. Vaabenet som No. 15. Derover: *Dns Jon Gisl.*

VI. *Da. Asa filia Jon Hemingsun, uxor Sugwit.* Over dette sidste Skjold staaer: *Anno Dni M. D. X. V.*

17. Paa den tredie store Pille: Feltet blaåt, deri 3 røde Ibskaller (1, 2); paa Hjelman tvende Arme, som holde en Ibskal. Derover: *Arma materna Dni Henrici abbatis.*

VII. *Dna Jaret, uxor Jon Hemmingsuns.*

18. Feltet rødt, der 2 nedentil forenede blaae Hjortevier. Inscription: *Dns. Jonas Hemmingsun.*

19. Skjoldet deelt; første Felt rødt, deri en Guld Hjortevie; andet Felt fem Gange tverdeelt af blaåt og rødt. Derover: *Ds. Nicolans stabularius consobrinius Archiepiscopi.*

VIII. *Dna Lucia uxor Hujus, valde nobilis matrona.*

20. Skjoldet deelt; første Felt 5 Gange tverdeelt af rødt og blaåt; andet Felt rødbruunt, deri en rød Hjortevie. *Ds. Arræ staff, pius (s: propinquus) Absol.*

Paa den mindre Pille, som nu følger, findes Johannes den Döber afbildet, klædt i et rødt Gjedeskind og med en Bog i Haanden, hvorpaa ligger et *Agnus Dei.*

21. Skjoldet tverdeelt af blaåt og rødt og belagt med et Sølv Örnelaar, med sort Been og sorte Klöer. Derover: *Ds. Wongh Gallen.*

22. Skjoldet rødt, deri en mod venstre seende kronet Sølv Örn med udslagne Vinger og gylden Bevæbning. Derover: *Ds. Andreas Nicolai, nepos hujus.*

23. Vaabenet som No. 22. Derover: *Ds. Ascerus, frater Alexandri.*

24. Vaabenet som No. 22. Inscription: *Ds. Absalon Röd, filius Alex.*

IX. *Dna. Margareta, uxor Di. Alexandri.*

25. Paa den fjerde store Pille et Vaaben 5 Gange tverdeelt af blaåt og rødt. Paa Hjelman 2 Sølv Hjortevier. Derover: *Ds. Petrus senior [fil]ius Sunonis, Episcop. Roskild.*

26. Vaabenet tverdeelt af blaåt og rødt, belagt med en Sølv Örn med udslagne Vinger. Derover: *Dns. Alexander nepos Dni. Absolonis Archiepiscopi.*

X. *Dna. Ingefrid mat. Alexandri, soror Absolonis Archiep.*

27. Skjoldet 5 Gange tverdeelt af blaåt og rødt, belagt med een fra nærste venstre Hjørne lagt skraa Guldnögle. Inscription: *Dns. Petrus, filius Dni. Petri, filii Ebbonis Skelmsun.*

XI. *Da. Ingrith uxor Di. Petri Ebbusun de Knardrop.*

XII. *Da. Ingeburgh, filia Di. Ernesti Comititis de Glykken.*

Paa den fjerde mindre Pille: Christus, med en Tornekran's paa Hovedet og Naglegab paa Födderne, og de oprakte Hænder, samt Spydgabet paa Siden.

28. En fra nederste höire Hjørne lagt skraa Guldnögle i rödt Felt. Derover: *Dns. Petrus Andreae Frater hujus.*

XIII. *Da. Lucia, hujus eximia et valde nobilis matrona.*

29. Skjoldet firdeelt af Sölv og blaat (egentlig grönt). Derover: *Ds. Johanes Andreae Grosu.*

30. En fra nederste venstre Hjørne lagt skraa femtrinet gylden Stige i rödt Felt. Derover: *Ds. Johannes.*

31. En mod Venstre springende gylden Hjort i et graaligt blaat Felt. Derover: *Ds. Absolon.*

32. Paa den Choret nærmeste store Pille paa denne Side: Skjoldet 5 Gange tverdeelt af blaat og rödt. Derover: *Ds. Andreas Sunonis, S. S. Doctor. Theo. Archiep. Lund.*

I *Sacristiet* findes følgende Vaabener og Inscriptioner: (Vi maa i Almindelighed bemærke, at Inscriptionerne ikke ere her, som paa de andre Steder, skrevne med Bogstaver af en sort Farve; her have de en bruen Farve. Ligeledes have flere af Bogstaverne en anden nyere Form. Dette er f. Ex. Tilfældet med *G*. Endelig maae vi bemærke, at blaae Farve hele Veien er degenereret til grönt).

a) Paa den vestlige Væg:

33. Skjoldet deelt af rödt og Sölv, og belagt med en takket Bjelke af modsatte Farver. Derover: *Ds. Gerardus, Dux de Svartzburg.*

34. Skjoldet Sölv, deri en gylden Löve ¹⁾. Derover: *Ds. Ernestus, Comes de Glyken.*

XIV og 35. Feltet Sölv, med en Sölvkant; deri et blaat Örnelaar med ligesaadanne Been og Klöer. Derover: *Ds. Albertus, Ds. Nicolaus, Ds. Jacobus* ²⁾, *Comites de Hallandia, hujus loci promotores fidelissimi.*

36. Feltet graat; deri 4 röde Buer, som staae paa skraa fra Skjoldets höire Side. Derover: *Da. Margareta uxor comitis Alberti Wongs Dotter*

37. Feltet graat; deri et rödt Taskesnit; fra hver af Skjoldets Sider udgaae 3 röde Björnelapper eller maaskee Menneskefödder. Derover: *Ds. Ticho filius Dni Skelmonis Hvidæ.*

¹⁾ Under dette Vaaben er Spoer af en ældre Maling, hvor man kan see, at Löven för har været vendt mod Venstre, og ikke, som nu, mod Höire.

²⁾ Herfra staaer Inscriptionen i Skjoldet No. XIV.

38. Vaabenet som No. 37. Derover: *Dna. Guda, uxor Tuchonis Skelmsun*; men sandsynligviis hører ikke denne, men derimod den næstfølgende Inscription: *Stygh filius Tuchonis*, som egentlig staaer over Skjoldet No. XV, til dette Vaaben.

XV. *Da. Christina uxor Dni Stygh.*

39. Et sort Seget Hjul med en gylden Roset paa Axelen og gyldne Striber paa Egerne i Sölv-Felt. Derover: *Ds. Tucho Stygsun; Ds. Juris Stygsun*, hvortil hører:

XVI. *cum Da. Magareta uxore sua.*

40. Et sort Seget Hjul i Sölv-Felt. Inscription: *Da. Gunild mater Hulmfrit, uxoris Esberni Snaræ prime.*

b) Paa den nordre Væg:

XVII. *Ds. Nicolaus Raalam cum uxore sua Juliane.*

41. Et sort Seget Hjul i Sölv-Felt. Derover: *Da. Elle uxor Ascel Juliensum, mater Nicolai.*

42. Tvende ved Siden af himanden pælviis satte Drikkehorn med Spidserne nedad og vendte ud mod Skjoldets Sider i Sölv-Felt. Derover: *Ds. Karolus, frater Dni Wlff, quondam Dux Sveciæ.*

XVIII. *Da. Ingerth, filia Cecilie de Petersburg, mater Skelmonis & Petri, ep. Arhusiens.* NB. Disse 2 sidste Skjolde staae imellem de tvende Vinduer, som findes paa denne Væg.

43. En paa en hvid Forhöining staaende hvid guldbevæbnet Fugl i et Sölv-Felt, hvori 2 blaae Bjelker og en blaae Skjoldfod. Derover: *Dns. Wlff, frater Dni Skelmonis Episcopi Arus.*

XIX. *Dna Wna, uxor Dni Wlff.*

c) Paa den östlige Væg:

44. Et blaat Skjold, hvori 2 hvide Bjelker og en hvid Skjoldfod. Paa Skjoldfoden er en hvid Forhöining, hvorpaa staaer en guldbevæbnet Fugl med hvidt Hoved og hvid Hals, blaat Bryst og gul Hale. Derover: *Dns Christianus, filius Dni Wlff.*

45. Vaabenet som No. 44. Derover: *Ds. Tucho Stygsun prepositus Roschöld.*

XX. *Dna Margareta filia.*

46. Feltet blaat, deri 2 Sölv Bjelker og en Sölv Skjoldfod. Paa Skjoldfoden en hvid Forhöining, hvorpaa staaer en Fugl med Guldbedækning, blaat Hoved og Hals, hvidt Bryst og blaae Hale. Fuglen staaer her kun paa det ene Been;

det andet rækker den frem. Derover: *Ds. Skeggo, dictus Skeggie. Ds. Tolff Michelsun.*

XXI. *Ds. Nicolaus Vonglun* ¹⁾ *filius Ingert de Burg.*

47. Vaabenet som No. 46. Derover: *Ds. Petrus Hosöl Drost.*

XXII. *Jomfru Anna Soror Regis Christofori de Bavaria.*

48, 49 og 50. Disse 3 Vaabener ere eens: Feltet blaåt, med en blaa Kant; deri en opreist rød Grif med 2 Haler. Langs op ad Skjoldets høire Side ligge 4 røde Blade. Over disse Vaabener læses: *Dux Gutermus, pater Helenæ, uxoris Esberni Snarræ ultime.*

51. Skjoldet rødt, omgivet af en gylden Kant; i Skjoldet en gylden Löve Derover er ingen Inscription.

52. Feltet Sölv med en rød Kant; deri en rød Grif. Over dette Skjold staaer: *MDXV Reparata est hæc Ecclesia sub* ²⁾ *Dno. Hinrico Abbate A^o9.*

I det sydlige eller saakaldte Johannes Evangelistens Chor findes:

a) Paa den östre Muur:

53. Skjoldet grønt, deri 2 toradede Skaktavler af blaåt og Sölv fra høire og venstre Hjørne løbende gennem hele Skjoldet. Derover: *Petrus Ludn. Archieps.*

54. Skjoldet deelt og 5 Gange tverdeelt af blaåt og Sölv.

55. Skjoldet 4deelt af rødt, sort og Sölv, og belagt med en Sölv-Pæl, hvorpaa 3 pælviis lagte blaa Lillier.

56. Skjoldet sortebruunt, derover en med 3 hvide Roser belagt blaa (grön) venstre Skraebjelke.

57. Skjoldet tverdeelt: överste Felt rødt, deri en halv flakt Sölv-Fugl med gylden Bevæbning, nederste Felt rudet af blaåt og Sölv.

58. Feltet rødt, deri tvende Sölv-Hjortevier.

XXIII. *Dna Guthæ, filia Ebbonis, uxor Dn. Olavi Glev.*

Over disse Skjolde læses følgende Inscription: *Ds. Petrus Jacob.* (Vaaben No. 54). *D. Hircius* (55). *Ds. Johæs Krag* (56). *Roskildns*, *Petrus Arusie* (57). *Epi, Injus Domus benefactores ecclia: precipui.* — Man seer heraf, at Vaabenet No. 58 ingen tilsvarende Inscription har, uden det maaskee skulde være den der staaer i No. XXIII.

¹⁾ *o: Vogusun.*

²⁾ Disse Ord staae ovenover Stregerne, imellem hvilke de övrige Inscriptioner staae i tvende Linier og ere skrovnede med latinske Bogstaver, ganske af den nu brugelige Form og med en rød Farve.

XXIV. *Dna Margareta filia D. Olavi Glvg de Bawelse.*

59. Feltet blaåt, deri 2 røde Hjortevier. Derover: *Dns Olavs Glvg Gener Di Ebbois, filii Scelmois Candidi.*

60. Skjoldet deelt: første Felt Sölv, deri en rød Hjortevie; andet Felt 5 Gange tverdeelt af blaåt og Sölv.

Ved Siden af dette Vaaben findes et mindre Skjold uden noget Skjolde-mærke, som holdes af tvende nøgne Dreng; og bagved det slynger sig et Baand, paa hvis ene Ende læses følgende uforstaaelige Ord: *turesim est.*

Inscriptionen, som hører til Vaabenet No. 60 er uden Tvivl depraveret, og hænger nu sammen med den følgende, der siger os, at dette blev restaureret 1515. Da der ere flere af Bogstaverne, som det hidtil har været mig umueligt at faae Mening i, vil jeg afskrive det Hele ganske som det staaer i Kirken:

Dns Thuly Rosenønan's o's: ni: MDXV vigilia Michaelis m'firs
filii filii Dni Margrete enovata sut hæc.

b) Paa den søndre Muur:

XXV. Dette Skjold har ingen Inscription.

61. Skjoldet blaåt, deri 2 Sölv Hjortevier. Derover: *Petrus filius Twly Boosun.*

XXVI. Da der ogsaa i denne Inscription finder en Corruption Sted, vil jeg afskrive den her ganske som den forefindes:

Da. Kū d e g ū d,
du i s s a
Julie *S u d e r*
austra
lis, quæ *ø i: N o r*
obit in
n o p.

62. Skjoldet blaåt, deri en opreist rød Löve med udrakt Tunge: Inscription: *Dns. Ingvaru filius: d: o:*

XXVII. Uden Inscription.

63, 64 og 65. Skjoldet Sölv; deri en opreist blaae Löve med udrakt Tunge.

66, 67 og 68. Feltet Sölv; deri en blaae Bjelke over en blaae Sparre.

Da Inscriptionen over alle disse Vaabener ogsaa er temmelig uforstaaelig, og det paa et Par Steder er utydeligt, til hvilket Vaaben Navnene skulle henføres, ville vi ogsaa her optegne den, som den forefindes; for Tydeligheds Skyld tages No. 62 og No. XXVII med.

*Dns: Ingvaru ≈ D^s: Jacobus ≈ ~ D^s: Esbern9 ≈
filius: d: o: Ingwabi: ≈ ~ IVs filius hui'9 ≈*

No. 62. No. XXVII. No. 63. No. 64. No.

*D^s: Ebbosö ≈ N ≈ a^c2 fili Petrus Ni ≈ Migus.
or filis Esber ~ sⁱ: Olai Glvg - Colasun.*

65. | No. 66. No. 67. No. 68.

Sandsynligviis maae dette forstaaes saaledes: "*Ds. Jacobus Ingwabi*" hörer til No. 63; Inscriptionen til No. 64 maa læses: *Ds. Esbernus, quartus filius hujus*; til No. 65: *Ds. Ebbo Söör, filius Esberni*; til No. 66 forstaaes: *Nicolaus filius Olai Glvg*; til No. 67: *Petrus Nicolasmn*. Til No. 68 kommer da kun til at höre: "*Migus*," hvilket maaskee skal betyde: *Hemmingus* (?).

c) Paa den vestlige Muur:

69. Feltet rödt, deri 2 Sölv Hjortevier. Derover: *Dns Gummo. filius Ni Olavi Givg.*

XXVIII. *Dna Cristina, uxor Gummæ Olafesu.*

Over dette Skjold læses: *Hic desunt nonnulla temporis injuria*, og paa den övrige Deel af denne Muur findes heller intet Spor til Maling.

I dette Capel, paa dets söndre Muur, findes höit oppe i en rund Fordybning et meget gammelt Malerie, som forestiller Maria med Barnet.

Paa den söndre Muur af Kirkens Skib findes fölgende:

70. Skjoldet mörkebruunt (rödt); deri 3 springende, blaae Löver; paa paa den kronede Hjelm (som her har Jernfarve) 2 gyldne Væselhorn. Derover: *Ds. Valdemarus, Da. Nor. Rex, Pater Margår.* Desuden læses langs ned ad den Pille (som er den Choret nærmeste) hvorpaa dette Vaaben er afmalet:

*Valdemarns cognomine quartus, Danorum Rex, Pater Margareta, mo-
ritur Gurræ anno Christi millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, et primum
Varingburgæ, deinde huc translatus, a filia Margareta tumulatur Soræ.*

*Valdemarus Regum non infima gloria Danum,
Quem tenet extinctum constructa ex marmore tumba,*

*Ejectus regno, magna virtute regressum
 Obtinuit, pulso forti de finibus hoste
 Holsato, Patrias arces, terramq. redemit
 Expositam pretio; senserunt Principis arma
 Invicti Gentes Ponto terraq. diremptæ,
 Vandalicæq. urbes, opibus Fastuq. Superbæ.
 O, nimium vitæ tandem pertæsus obivit
 Gurræ, translatum recubat post funera corpus
 Hoc Tumulo Soræ, sed mens petit ardua coeli,
 Fama Solo remanet, studiis celebranda Nepotum.*

C. M. B.

71. Skjoldet lyseblaat, belagt med 17 gyldne Kugler og 2 sammenbundne gyldne Hjortevier. Derover: ~ - - - - *Dns. Elko Olvff Glugsan.*

XXIX. *Dna Cecilia uxor Ebbonis.*

72. Skjoldet lyseblaat, belagt med 15 gyldne Kugler og 2 sammenbundne gyldne Hjortevier. Derover: *Ds. Olavs Pincerna Ebbisun.*

XXX. *Dna Margareta, uxor Olavi.*

73. Skjoldet blaat, belagt med 17 røde Kugler og 2 røde sammenbundne Hjortevier. Derover: *Ds. Johannes Olaffs.*

Paa den herpaa følgende mindre Pille er afbildet Christus med Tornekronen og Naglegabene i Födderne og de oprakte Hænder.

74. Skjoldet blaat, belagt med 17 gyldne Kugler og 2 gyldne sammenbundne Hjortevier. Derover: *Ds. Andreas Pincerna Olafsun.*

75. Skjoldet blaat, belagt med 17 Sölv Kugler og 2 sammenbundne Sölv Hjortevier. Derover: *Ds. Andreas Andersun.*

76. Skjoldet blaat, belagt med (18) 17 Sölv Kugler og 2 sammenbundne Sölv Hjortevier. Inscription: *Ds. Johannes Andrea, frater ejus.* Her læses desuden i den överste Linie, op imod Pillen: *Ano MDXII.*

XXXI. *Da. Margareta, filia Olavi Ebbysun, Comitiss Ernesti uxor.*

XXXII. *Da. Cecilia, filia Margarete, uxor Andree Nicolai.*

77. Paa den anden store Pille fra Choret: Skjoldet tverdeelt: överste Felt rödt; deri en halv Sölv Örn, med Krone og gylden Bedækning; nederste Felt rudet af Guld og blaat. Paa Hjelman 2 gyldne Væselhorn. Derover: *Ds. Hennigus Potbusk Marskalchus.*

78. Skjoldet blaat, belagt med 18 Sölv Kugler og 2 sammenbundne Sölv Hjortevier. Derover: *Dns. Hennigus, filius Olavi Ebbisun.*

79. Skjoldet Sölv, deri 2 blaae Bjelker, belagte med en bugtet Sölv-Snog. Derover: *Ds. ~ Snubbe Heimchsun.*

80. Feltet blaat, deri 2 gulbrune guldbeslagne omvendte Drikkehorn, imellem hvilke en hvid Ibskal, eller maaskee et Drikkebæger. Inscription: *Ds. Nicolavs Drukkin, fratsk.*

XXXIII. *Dna Margareta, filia Hemmingi Olafsun.*

Under denne, saavel som under næste Bue, er kun 4 Vaabenskjolde. No. 79 og 80 skjules for en Deel af Himmelen over Kongens Stoel. Den blaae Farve er her meget lys og næsten graae.

Paa den anden mindre Pille er afbildet Maria med Barnet, i en gylden Kjole, med et blaat Gevandt uden om denne; i den venstre Haand holder hun et Guldæble; baade hun og Christusbarnet have Glorier, og hun desuden en Krone paa Hovedet.

81. Skjoldet Sölv, deri 2 blaae Hjortevier og imellem disse en blaae nedvendt Örneflugt. Derover: *Dns Henricus Arlvgh:sun.*

82. Skjoldet deelt og 5 Gange tverdeelt: første, femte og tiende Deel rød; anden, fjerde, sjette, syvende, niende og ellefte Sölv, og tredie, ottende og tolvte Deel blaae. Derover: *Dns Jonas, dictus Byug.*

83. Skjoldet 5 Gange tverdeelt af Guld og rödt. Derover: *Dns Petrus Nicolalafsun de Almani.*

XXXIV. *Dna Ingefrit, uxor Pet. de Nebby.*

84. Feltet blaat, deri 2 korsviis lagte gyldne Stiger; paa Hjelmen tvende Arme, som holde en grøn Krands. Derover: *Dns Hinricus Christierni Abbas huius dom.*

85. Skjoldet blaat, belagt med 34 röde Kugler og 2 röde Hjortevier. Derover: *Ds. Andreas Taghæsun de Nebby.*

XXXV. *Dna Ingefrit, uxor Andree.*

86. Feltet rödt, deri 2 Sölv Hjortevier. Derover: *Dns. Thwly Akhæsun cu: uxore sua, Dna Ingerit.*

XXXVI. *Dna Kyætelugh uxor Johais Olafs.*

XXXVII. *Dna Cristia. uxor Dni Esceri Apesus.*

Paa den tredie mindre Pille en Abbed i hvid Kaabe og rød Barret; i den ene Haand har han Abbedstaven, i den anden en rød Bog med gyldent Snit; paa Födderne har han röde Skoe.

87. Feltet sortebrunt (rödt), deri 2 gulbrune, guldbeslagne Drikkehorn. Derover: *Nicolaus Drukkin.*

88. Som No. 87. Derover: *Eskillus Snubbe*.

89. I Skjoldet tre Spidser fra höire Haand, hvoraf den överste er röd, de to andre hvide. Imellem og ovenover Spidserne er Feltet sort, men mellem den nederste Spidse og Skjoldfoden er det rödt. Derover: *Ds. Benedictus Byug*.

90. Feltet blaåt, deri en brun rhomboidisk Rude, lagt paaskjöns med de spidseste Vinkler vendte mod det överste venstre og nederste höire Hjørne. Ruden er fra höire og venstre Hjørne skraadeelt af tvende sorte Striber. Derover: *Dns Georgius Rvt.*

91. Som No. 90. Derover: *Dns Johannes Rvt.*

92. Paa den fjerde store Pille: Feltet blaåt, deri et graat Örnelaar, med Sölv-Been og Klöer. Paa Hjelman 2 ligedanne Örnelaar med Klöerne i hverandre. Derover: *Dns Doctor Lagho Vrnæ, Eps Roskildensis.*

93. Feltet deelt: förste Felt Sölv, deri en halv sort Örn; andet Felt fem Gange tverdeelt: förste, tredie og femte Deel Sölv; anden, fjerde og sjette Deel toradskaktavlet af rödt og blaåt.

94. Feltet blaåt, deri en rhomboidisk Rude, lagt som i No. 90; Ruden er her tverdeelt parallelt med dens længste Sider, og disse 2 Dele ere atter skraadeelte fra höire af guulbruunt og lyst rödbruunt. Over disse 2 sidste Vaabener (93 og 94) læses: *Dns Michael Rvt cum Elsebe et Kathea uxo'bus suis.*

95. Feltet egentlig guulbruunt (sort), deri to Spidser og en fra höire skraat afskaaren Skjoldfod. Af Spidserne er den överste röd, omgivet af en blaae Rand, den nederste Sölv. Skjoldfoden er og foroven begrændset af en blaae Rand. Derover: *Olavs Grubbæ ariger de Kyby.*

96. Skjoldet deelt, förste Felt rödt, andet Felt Sölv og deri et grönt Söblad paa en Stilk. Inscription: *Jacobus Brimlæ.*

XXXVIII. *Da Katerina, mater hujus, uxor Dni. Johais Grim.*

Paa den fjerde mindre Pille en Figur i grøn Kjortel og en hvid Kaabe med blaåt Foder, og hvid Kutte. I den ene Haand har den en gylden Kalk, som den med den anden Haand synes at velsigne.

97. Skjoldets Farve er vanskelig at udfinde, dog synes den engang at have været röd; deri en blaae Klokke. Derover: *Ds. Nicolavs Jurissun, canonicus Roskildn.*

98. Skjoldet deelt: förste Felt rödt, andet Felt tverdeelt af blaagrönt og Sölv. Skjoldet er belagt med en röd Bjelke, hvori en lys guulagtig Ranke ¹⁾ Derover: *Absalon Geratsun.*

1) Om den röde Farve gjelder her det samme, som er sagt ved No. 97.

99. Feltet blaat, deri tre hvide Leopardhoveder (2, 1) med udhængende sorte Tunger. Inscription: *Nicolans Hakensun.*

100. Skjoldet tverdeelt af rødt og blaat, og belagt med en Sölv-Örn med sort Næb og en sort Ring om Halen. Inscription: *Ds. Joon Andersun.*

I den överste Linie længst op mod Pillen læses desuden: *Ds. Nicolans* ¹⁾, hvilket Navn ikke har noget tilsvarende Vaaben.

XXXIX. *Da. Wiff, filia Di. Juris, uxor Di. Joon Dislek.*

101. Paa den sidste store Pille ved Orgelet: Feltet rødt; 13 røde Standarter paa Sölvstænger. Derover: *Ds. Ericus Valkedorp, Archieps. Nidrosiesi.*

¹⁾ Maaskee det er til dette Navn, og ikke til det foregaaende "*Ds Joon*," at Efternavnet "*Andersun*," hörer. Ifølge sin Stilling i Inscriptionen kan det ligegodt høre til begge.

III. Sarkophager og andre Monumenter.

1. Monumentet over *Christopher II.* bestaaer af en Sandsteens Sarkophag, 4 Al. 18½" lang, 2 Al. 18" bred, 1 Al. 13" høi. Paa dennes øverste Flade ligge *Christopher II.*, hans Dronning *Euphemia* og imellem dem een af deres Døttre, støbte i Messing. Kongen er afbildet med Krone paa Hovedet, i Hermelins Kaabe og en lang Kjortel, som naaer ham til Fødderne; i den venstre Haand, som ligger paa Brystet, har han uden Tvivl holdt Scepteret, men dette er nu afbrukket; den høire Haand er ogsaa brukket tilligemed Haandgrebet af Sværdet, som formodentlig har hvilet deri. Der er ogsaa kjendelige Spoer til, at hele Figuren har været brukket midt over, men atter er bleven sammenloddet. Paa Kongens venstre Side ligger Dronningens Billede, som ogsaa har været midt over, og som ligeledes har Krone paa Hovedet og er iført Kaabe og lang Kjortel. Paa denne Figur er Kaaben prydet med flere Rader af kronede Löver, afvexlende med en anden Dyrfigur, der ligner en Oxe eller Enhjørning; for paa Brystet forenes denne Kaabe ved en stor Agraffe, hvori Danmarks tre springende Löver. Denne Figur mangler den høire Haand; paa den venstre Haand, som ligger paa Brystet, ere vel Fingrene udstrakte, men der synes dog paa Tommelfingeren at være Spoer til, at der har hvilet noget i den, formodentlig et Scepter. Prindsessen er et lidet Barn, med Krone paa Hovedet og iført Kjortel og Kaabe, hvilken sidste her er prydet med Rosetter; her er ogsaa den høire Haand afbrukket. Alle Figurernes Hoveder hvile paa Puder af graat Marmor. Imellem Kongens og Dronningens Hoveder staaer en høi Pille med flere Afsatser, der formodentlig har været brugt som Lysesstage, og bag deres Hoveder staae tvende Candelabrer af Skikkelse som Spire med mange Zirater; den bag Kongens Hoved bæres af en Löve, den bag Dronningens af en Grif. Ved Kongens og Dronningens Fødder staae tvende mindre Lysesstager, af Skikkelse omtrent som vore nuværende Alterstager, paa en Basis af Sandsteen; Alt dette er af støbt Messing. — Foruden dette er Sarkophagen endnu paa de to Sider, som ikke vende ind imod Muren, ziret med Hautreliefs af støbt Messing, saaledes som de forefindes paa min Aftegning. Betydningen af disse Figurer er ikke let at gjette; paa den længste Side er Pladen inddeelt i 12 Afdelinger, som ere adskilte ved Piller, i hver af disse har der været en Figur, af hvilke dog nu den syvende og niende ere borte, den sidste paa Grund af, at Messingpladen der har været brukket over. Af de øvrige ere de 4 nærmest Hovedenden qvindelige Figurer med Kroner paa Hovederne og iførte lange Kaaber; Hænderne og følgelig de Emblemer som muligt kunde lede til Udfindelsen af deres Betydning, ere næsten

alle afbrukne. Den femte Figur er en mandlig, som er kronraget, i den ene Haand holder den en Bog, i den anden en afbrukken Stump, formodentlig Haandgrebet af et Sværd. Den sjette og syvende Afdeling ere fortrinligviis udsmykkede med tvende fremspringende snørklede Frontispicer. I den sjette Afdeling sidder en qvindelig Figur med Krone og Slør paa Hovedet, Hænderne ere borte; men efter Armenes Stilling synes de at have været foldede. Denne Figur vender ikke med Ansigtet lige ud, som andre, men lidt mod Siden. I den syvende Afdeling mangler, som sagt, Figuren. Den ottende Figur forestiller en Mand med et langt Skjæg og en Nögler i den ene Haand; med den anden synes den at pege paa Nøglen. Den niende Afdeling har, som anført, ingen Figur. De tre sidste Figurer ere Bisper in pontificalibus. Det maae bemærkes, at alle disse Figurer sidde paa Stole omtrent af samme Façon, som findes i Sigillerne fra den Tid. Paa Endestykket er der sex Afdelinger; i den første sees Samson at rive Philisternes Tempel om; i den anden er 4 Figurer, som uden Tvivl forestille Dalila og de Philistere, der skjære Haaret af den sovende Samson. I den tredie Afdeling staae to Figurer, en mandlig med Sværd ved Siden, og en qvindelig med Armene overkors; de vende Ansigterne mod hinanden. I den fjerde Afdeling staaer en Figur i kongelig Dragt, ved hvis Side en Anden knæler og bönfaldende lægger Haanden paa hans Arm. I den femte Afdeling findes en Bygning med to Aabninger, igjennem hvilke to Figurer see ud. I den sjette Afdeling ligger en Mand paa alle fire, og bærer paa Ryggen en qvindelig Figur, som driver ham frem med en Svöbe.

2. Paa den anden Side af Höichoret, ligeoverfor det nysomtalte Monument, findes *Waldemar IVs* Sarkophag af sort Marmor, som nu er berövet alle sine Alabast Prydelser; af de Mærker, som deres Befæstelse har efterladt paa Marmoret, kan man slutte sig til følgende: ovenpaa Kisten har der ligget to Figurer i Legemsstörrelse; paa det Endestykke, som vender ud imod Kirken, har der paa Midten siddet en rund Medaillon; paa de to længste Sider har der været sex Afdelinger, formodentlig med Basreliefs, og i de nederste Afdelinger har der sandsynligviis ogsaa været Basreliefs. Paa det Endestykke, som vender ind imod Muren, ere følgende fire Aarstal udhuggede:

1 3 7 5.

1 6 5 5.

1 7 5 6.

1 7 7 7.

3. I Sacristiets nordostlige Hjørne findes i en dertil indrettet Hvælving, Grev *Otto Thotts* og hans Gemalindes Begravelse. De hvile i 2 Sarkophager af

blaat spraglet Marmor, som vende Fodstykkerne udad; paa disse findes tvende Basreliefs i hvidt Marmor, af hvilke det paa Grevens Kiste indeholder følgende Figurer: Til venstre staaer en skjægget Mand, som med korslagte Arme hviler sig mod en Himmelglobus; hans Öine ere vendte mod Himmelen og ved hans Födder ligge astronomiske Instrumenter. Foran ham sidder en Olding med en Egelövskrands om Hovedet og en Laurbærkrands i Haanden; hans dybsindige Blik hviler paa en Bogrulle, som en Yngling holder foran ham; bagved ham seer man et Stykke af en Muur, paa hvilken der staaer en Lyre ved Siden af nogle Bogruller. Længst imod Höire staaer en langskjægget Olding, som med Passeren i Haanden afsætter geometriske Figurer paa en Tavle, han holder foran sig. Paa det andet Basrelief, paa Grevindens Kiste, findes blot qvindelige Figurer: Mod Venstre seer man en siddende Qvinde, som spinder; ved Siden af hende knæler Een med et oprullet Klæde i Hænderne foran en ærværdig Qvinde, der offerer Frugter, som hun tager af en ved hende staaende Kurv, paa et brændende Alter. Bagved hende sidder Minerva i sin Rustning, med Hovedet vendt henimod Alteret. Midt imellem begge Kisterne staaer en Statue af hvidt Marmor, som forestiller en bevinget Yngling med en Egekrands om Haaret; ved hans Födder staaer en Globus og en Pergamentsrulle. Paa Fodstykket til denne Statue staaer Kunstnerens Navn: *C. F. Stanley inv.* Ovenpaa hver af Kisterne ligger en grevelig Krone paa en Pude. Inscriptionen findes paa en hvid Marmorplade, som er opreist inderst i Hvælvingen, bagved Kisterne mellem tvende Piller af den joniske Orden, udhuggede i guulspraglet Marmor, hvilke bære en Fronton, paa hvilken *Thotternes* grevelige Vaaben findes i hvidt Marmor; den omtalte Inscription lyder:

Memoriæ æternæ
OTTONIS Comitæ de THOTT

Dm. prædior. Gauinöe, Lindesvold, Strande,

Equit. Aurat. ord. Elephant;

S. R. M. status ministri,

nat. MDCCIII, D. XIII Octobris,

Defunct. MDCCLXXXV, D. X Septbr.

cujus

patriæ fidissimi,

Regibus utilissimi,

musis amicissimi,

munificentissimi

Heroicæ virtutes

vel ipsam gentem, si opus, illustrassent.

Nec non
uxoris tanti viri iudicio optimæ
BIRGITTÆ CHARLOTTÆ KRUSE,
nat. MDCCXI, D. XI Aprilis,
Defunct. MDCCLXXI, D. VII Februar.,
matronæ
inter sanctas, pias, probas,
primariæ,
hæres obstrictiss.
OLIGERUS REETZ THOTT,
officio nunquam perfuncturus,
quod posuit
M. H. F. C.

Denne hele Begravelse er adskilt fra Kirken ved et smukt Jerngitter, paa hvis Midte *Thotternes* Vaaben ogsaa findes i støbt Jern. NB. Kisterne staae paa et circa 1½ Al. over Kirkens Gulv ophøiet Marmorgulv.

4. Paa høire Side af *Thotternes* Begravelse finde vi i en ligesaadan Hvælving, ligeledes med ophøiet Gulv og Jerngitter for, *Holbergs* Hvilested. Sarkophagen er af blaåt Marmor, og vender Siden ud imod Kirken. Midt paa den staaer paa en Forhöining en Lampe af hvidt Marmor med en gylden Flamme. Foran denne Forhöining findes *Holbergs* Portrait i hvidt Marmor i Basrelief i en Medaillon, som halvt er omgivet af en Egekrands. Neden under denne, midt paa Kisten, læses:

LVDOVICO HOLBERG
LIB. BAR.
B. D. S. M.
P.
ACADEMIA SORANA.
A. N. C. MDCCLXXX,

Under Inscriptionen er det friherrelige Vaaben anbragt i hvidt Marmor; paa begge Sider findes Basreliefs, af hvilke det tilhøire forestiller en qvindelig Figur, som med Stylus i Haanden skriver Aarstallet MDCCXLVII; i den anden Haand, som hviler paa Knæet, holder hun et oprullet Stykke Pergament. Basreliefet tilvenstre forestiller en siddende qvindelig Figur, som holder en Krands over en Bog, der ligger paa en Piedestal; ved hendes Fødder ligge flere Bogruller. Under dette Basrelief findes Kunstnerens Navn: *J. Wiedewelt fec.*

5. Paa Sacristiets vestlige Væg er opstillet et høit Sandsteens - Monument, som egentlig hører hjemme i Höichoret, da det er et Epitaphium over *Jörgen Rosenkrantz* og *Christentze Juul*, som ere begravne der. Foran Monumentet staae to smaae Obelisker, c. 2 Al. høie, een paa hver Side. Midt paa det er en stor tom Flade, bestaaende af en Muur, malet som Sandsteen; her har formodentlig Inscriptionen forhen staaet. Denne Flade er indsluttet af to Piller, som bære en halvrund Fronton, hvorpaa överst hviler en lukket Krone; nedenfor Fladen er tilvenstre *Rosenkrantzernes*, tilhöire *Juulernes* Vaabener anbragte. De nysnævnte Piller bære i 7 Rader, *Jörgen Rosenkrantzes* og *Christentze Juuls* Ahnevaabener, saaledes:

Pillen tilvenstre.

Pillen tilhöire.

Giöernes.	Langernes.	Julernes.	Skrammernes.
Billernes.	Gansernes.	Lungernes.	Breydernes.
Ulstandernes.	Breydernes.	Skrammernes.	Krabbernes.
Rudernes.	Flemmingernes.	Flemmingernes.	Spændernes.
Ulstandernes.	Moltzanernes.	Krabbernes.	Kaasernes.
Sturernes.	Spændernes.	Frisernes.	Emmicksenernes.
Brockernes.	Emmicksenernes.	Rafvadernes.	Rosenkrantzernes.

6. I venstre Sidegang lige op imod Sacristiet, i et dertil bestemt lidet Capel, findes Monumentet over *Chr. Friis* og hans Gemalinde, flere Alen ophöiet over Jorden, da den egentlige Gravhvelving findes nedenunder; Gulvet, som bedækker denne, bestaaer af Bræder, malede som Marmorfliser; ud imod Kirken lukkes Capellet af et lavt Jerngitter, og hele Begravelsen af et Trægitter. Monumentet er anbragt paa den östlige Væg, og bestaaer i Hovedsagen af følgende: Midt paa sees en foroven afrundet Tavle af sort Marmor med følgende Inscription:

D. O. M. S.

*E vetusto utring. illustrissimo sanguine
sub sæculi superioris finem
ad maxima quævis natum
exoptatissimum Nobilissimorum Conjugum*

PAR

Dn. CHRISTIANUM FRIIS

de Kragerup etc.

*Equitem Auratum,
Magni quondam Daniæ Regis
CHRISTIANI IV,
Cancellarium Magnum,
Senatorem Regni Daniæ Primarium,
Heroem incomparabilem,
virtute non minus quam consummata doctrina excellentissimum*

*et
BARBARAM VITTROP,*

*Sexus sui decus et ornamentum,
substructa condit Urna;
quorum pios Manes,
submissee veneraturus,
e quatuor adhuc in vivis superstes,
Filius Unicus,*

Perill. Heros Dn. JOHANNES FRIIS

*de Krag erup,
in Clausholm, Hefringholm, Tustrup & Essenbeck
Dominus,*

Præfectus Arcis Silcheburgensis et supremus Equitum Tribunus,

ANNO MDCXLVIII

*erectum hocce monumentum,
a contracto diutius squalore repurgandum,
ac ferreis augendum claustris
sumptuose curavit*

ANNO MDCXCIV. (eller III).

Denne Tavles Runding er omgivet af en Frise, med tilhørende Karnis i Form af en Fronton, paa hvilken *Frisernes* og *Vittropernes* Ahnevaabener ere hæftede, skjönt udskaarne i Træ; paa Siderne af Tavlen strækker denne Frise sig horizontalt mod Siderne og bæres saaledes af et Architrav, der paa hver Side støttes af to corintiske Söiler af sort spraglet Marmor, mellem hvilke paa hver Side findes sex Vaabener. Alle disse Vaabener staae i følgende Orden:

a) Mellem Pillerne paa venstre Side:

1. Glob.	2. Biörn.
3. Urne.	4. Hvitfeld.
5. Friis.	6. Vittrop.

b) Paa den venstre horizontale Deel af Frisen:

7. (van Veken). 8. Ulstand. 9. Steenfeld. 10. Blaa.

c) Paa Frontonen:

11. Barsebek. 12. Drefeld. 13. Rosenkrantz. 14. Glob. 15. Ratlov.
16. Brock. 17. Meinstrup. 18. Sehested. 19. Friis. 20. (Ritzerov).
21. (Scheel). 22.

d) Paa den höire horizontale Deel af Frisen:

23. 24. 25. Juel. 26. Ulfeld.

e) Mellem Pillerne paa höire Side:

27. Pöiske.	28. Bille.
29. Moltke.	30. Rosenkrantz.
31. Oxe.	32. Höegh.

Foran de ovennævnte Söiler, paa deres brede Postamenter hnaele til Venstre *Chr. Friis*, til Höire hans Gemalinde; begge Statuerne have foldede Hænder og see opad. Manden er afbildet i fuld Rutsning; Konen i Tidsalderens Dragt, med et Slör, som fra Baghovedet hænger ned over Skuldrene. Postamentet, som bærer den qvindelige Figur, er prydet med Overflödighedshorn &c.; det, som bærer den mandlige, med krigerske Emblemer. Midt imellem disse Postamenter, foran det med Arabesker prydede Fodstykke, som bærer Tavlen, sidder en skjægget Mand, der i den ene Haand holder en Bog, hvorpaa sidder en Ugle, og i den anden en Kurv eller noget saadant; hvad det egentligt skal betyde, kan ikke sees. Midt paa Karnissens Runding, lige over Tavlen, sidder en lignende skjægget Mand, paa hvis Knæ et stort Vaaben, der bestaaer af følgende 4 Familiers (i første Qvarter): Frisernes, (i andet) Vittropernes, (i tredie) Biörnernes og (i fjerde) Hvitfeldernes, er fastnaglet; med den ene Haand holder han et Barn ved Armene, som ere lagte op over dets Hoved, ligesom han vilde løfte det i Veiret; man seer kun det Halve af dette Barns Figur: dets nederste Deel er skjult i Folderne af Mandens Kaabe. Dette udgjör egentlig det Væsentlige af Monumentet; men det er desuden omgivet af en bred Ramme af Lövværk og Figurer, af hvilke følgende her kunne mærkes: Nærmest nede ved Basis sidder paa hver Side af Monumentet en qvindelig Figur, af hvilke den tilhöire har det fulde Bryst blottet og lægger Haanden derpaa; den tilvenstre har en Laurbærkrands paa Hovedet og et Anker omvundet af en Delphin (som vel egentlig skulde forestille en Slange) i Haanden. I lige Höide med Söilerne finde vi paa hver Side atter en qvindelig Figur; den tilhöire med en *corona navalis*; den tilvenstre klædt som Krigsgudinden, paa hvis Skjold staaer en Löve foran nogle Træer. Disse 2 Figurer ere paa alle Sider omgivne med snørklede Zirater, imellem hvilke flere menneskelige Ansigter stikke frem, og Caryatider; Alt dette

forener sig ovenover deres Hoveder i lige Höide med Frisen og ender sig i tvende smaa Spire eller Spidser, een paa hver Side. Ovenover den horizontale Carnisse findes paa hver Side et fortrukket Ansigt, omgivet med Lövværk, der bærer en staaende qvindelig Figur. Paa höire Side har denne Figur en Bog i Haanden; paa venstre har den i den ene Haand en Nögle; paa den anden Haand, som hun holder i Veiret, hænger en Jernring med en stor rund Plade; begge disse Figurer see i Veiret. Ovenover Frontonen forene Snörklerne sig i en Runding bagved den omtalte der siddende Figur, og bære saaledes et Postamentgesims, der tjener til Basis for tvende smaa corinthiske Söiler og tvende, paa hver Side af disse staaende, Engle; imellem Söilerne findes et lidet Basrelief, der synes at være af hvidt Marmor, og forestiller Opstandelsen. Architravet, som hviler paa Pillerne, bærer en lille Piedestal, omgivet af Lövværk, paa hvilken Christus staaer med Verdenskuglen i den ene Haand; paa den anden Haand ere de 3 Fingre oprakte.

7. I det sydlige, Johannes Evangelistens, Chor i den östlige Side findes *Reitzensteinernes* Begravelse i en særskilt Hvælving, aflukket ved et Jerngitter med Geheimeraad *Reitzensteins* Vaaben paa Midten. Længst tilbage i Hvælvingen staaer en Obelisk af guult spraglet Marmor, med følgende Inscription:

*For Sig og Sine
lod*

WOLFF VEIT CHRISTOPH

von REITZENSTEIN,

Ridder af Elephanten,

Geheime - Conferenceraad,

Over - Hovmester for Soröe Academie,

og

Amtmand i Soröe og Ringsted Amter,

dette

Arve - Begravelse

indrette

Aar MDCCLXXVIII.

Nederst paa Obeliskens tilhöire staaer Billedhuggerens Navn: *J. Bang fecit.* Postamentet, hvorpaa denne Obelisk hviler, har en halvcirkelformig Niche, hvori hænger en Lampe af Bronze. Dette Postament hviler paa fire Trin af blaatspraglet Marmor, af hvilken Materie ogsaa de fire Sarkophager, Begravelsen indeholder, ere gjorte; af disse staae de 2 paa höire Side af Obeliskens, og ifölge Inscriptionen

paa de tvende Urner af grønt isprængt Marmor, som staae ved Siden af Obelirken, gjemme de Legemerne af: "*Wolff Veit Christopher von Reitzenstein*" og af: "*Theresia Sophia von Reitzenstein, fød von Zedewitz*;" ovenover Kisterne paa Sidevæggene findes deres Vaabener af hvidt Marmor i Medaillons (*Zedewitzernes* Vaaben er ifølge dette en Sölv-Bjelke i rødt Felt). Paa venstre Side af Obelirken staae de 2 andre Sarkophager, og indeholde, efter Inscriptionen paa de dertil svarende Urner, Ligene af: "*Friderich Wolff Carl von Reitzenstein*" og af: "*Öllegaard von Reitzenstein, fød von Gram*." Ogsaa over disses Kister findes Vaabenerne i Medaillons.

IV. G r a v k a p e l l e r.

1. Under Høichoret paa venstre Side er en Gravhvælving, hvori findes 6 Kister, 4 ved Siden af hinanden langs den ydre Væg og de 2 andre hver ved sin Sidevæg.

No. 1 paa venstre Haand er, som alle de ældre Liigkister, en dobbelt læderbetrukken, med Blickzirater og svære Jernhanker forsynet Egekiste; denne er ganske ødelagt, og Laaget er löst. Inscription findes ikke; men det temmelig ufortærede Liig (almindelig kaldet den rödskjæggede Mand, af det röde Skjæg, som endnu findes paa Ansigtet) er uden Tvivl Levningerne af *Mogens Höegh*; paa Cranium, forpaa Panden, er et temmelig dybt Ar i Benet.

No. 2 er en svær Egekiste af en modernere Façon uden nogensomhelst Zirater eller Inscription; Laaget er ogsaa löst her, og Liget, især hele Huden, tiligemed en Deel af Liigklæderne, temmelig ufortæret; efter Længden at dömmes er dette snarest et mandligt Liig; Sagnet siger, det er en *Rosenkrantz*.

No. 3 er en dobbelt læderbetrukken, med Messingblickzirater og Jernhanker forsynet Egekiste, paa hvis Laag findes: överst *Viereggernes* Vaaben, og nedenfor dette et Crusifix mellem 2 Vaabener, af hvilke det tilvenstre indeholder *Viereggernes* og *Bülovernes*, det tilhöire *Öertzernes* og *Vossernes* Vaabener. Nederst, ved Fodenden, er et Vaaben sammensat af *Viereggernes* og *Öertzernes*, anbragt; under dette findes et *memento mori*; til Inscription er intet Spor.

No. 4 er en ligesaadan gammeldags Kiste, nu uden Zirater paa Laaget; den er aaben og gjemmer Levningerne af et qvindeligt indtörret Liig med lange graae Haar; Liigklæderne ere af fint Lærred, ganske ufortærede; Kisten er fyldt med törrede Urter. En lös Blickplade med fölgende Inscription skal efter Sigende höre til denne Kiste:

Her under hviler af Dyd oc Byrd den Höiædle, Velbaarne, nu Salige Fru Chrestentse Rosenkrants til Arreskoff, Velbaarne, Salig Mogens Högs til Kiergaardsholm, som den 11 Februarij Aar 1609 er fød paa Nyborg Slot, oc af Gud til et bedre Lif bortkaldit paa Arreskoff ved et christeligt oc megit saligt Endeligt, den 15 September 1679 udi hendis Alders 70 Aar, 7 Maaneder oc 3 Dage. Gud forlene hende med alle sande Christne en glædelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Dag.

No. 5, ved venstre Sidevæg er en med blaåt, nu hensmuldrende, Klæde betrukken Egekiste. Pladen paa Laaget har fölgende Inscription:

*Her er nedlagt
Et
Jordisk Redskab
af
Den Dyd og Fromhed
Som boede i*
Fröken DOROTHEA HEDEVIG PULTZ,
*En Datter af afgangne
Hr. Ritmester von PULTZ, Herre til
Skovsgaard etc. paa Langeland,*
og
BIRTHE SOPHIE KAAS.
*Gudfrygtighed, Troen og Haabet,
Som oplöye Dyden og det ædle Hjerte
Formindskedes ikke
Hos hende ved en langvarig Svaghed og haard Sygdom.
Med en rar Taalmodighed udstod hun Pröven,
Intil hun blev funden bequem til Prisen
d. 17 Jan. 1773,
Da hun döde her i Soröe 27 Aar gammel.*
*Midt i Foraars muntre Alder
Rosens Pragt til Jorden falder;
Dydens Liv som her er kort,
Svandt som Dug for Solen bort.*

No. 6, ved den höire Sidevæg, staaer paa en Piedestal af Sandsteen, og er betrukket med sort Klæde. Pladen paa Laaget har følgende Inscription:

De smukkeste Blomster visne tidligst!
MARCUS WÖLDIKE (Marci Nepos)
*Vandt alles Hierter
Ved en sielden Grad af
Opmærksomhed, Vittighed, Munterhed,
Yndighed, Venlighed og Lydighed,
Blev
Alles Yndling.*

og
Levede ikke fuldt 2 Aar, 4 Maaneder,
Da Mæslinger og Ondt for Tænder
Fældede ham.
Hvad Under, at
Hans Fader JEREMIAS WÖLDIKE
Prof. Phil. & Mathes. her ved S. R. A.
(Men ingen Stoiker)
Og hands Moder
SABine MARG. ROSENSTAND GOISKE,
Som desuden dyrt havde köbt ham
d. 19 Oct. 1770,
Elskede ham ömt og begræd
Dette eneste Barns tidlige Död,
d. 14 Febr. 1773.
Men
Hvad quæler, og hvad opliver meer end
Haabet.

Den anden Gravhvelving under Høichoret har 12 Kister, af hvilke de 5 første staae langs med Ydrevæggen, No. 6 ovenpaa No. 3, No. 7 og 8 ovenpaa No. 5, No. 9 ved den venstre Sidevæg, No. 10 ved den høire Sidevæg, No. 11 ved Siden af den og No. 12 ovenpaa No. 11.

No. 1 er en Egetræes Kiste, betrukket med Læder, prydet med Blik-Zirater og Ahnevaabener; da Siderne ganske ere skjulte, vise sig kun Laagets Zirater; men de ere da ogsaa uden Tvivl de ene væsentlige; Laaget er hvælvet med 4 Sidestykker og et rectangulært Midtestykke; paa de tvende Sidestykker ere Ahnevaabenerne anbragte. Paa Midtestykket ligger et Crucifix og Pladen med Inscriptionen:

At intet i dette dødelige Lif | har nogen Bestandighed endog Dyden self, som gjør sine Egermend udødelig i vore Tancker og Minde, mens ey kand hindre at hver Menniske jo skal smage Dödsens Skaale, sees af den saavel i Guds frygt og Dyd, som af Blod og Byrd, Hoyedle og velbaarne Jomfru, nu salig Jomfru Ide Sophia Rosenkrands, Som Gud först lod see Liuset, Anno 1688, og gaf Hendis kiere Forældre Welbyrd. S. Holger Rosenkrands og welbyrdig Fru

Anna Brahe Denne deris kjere Datter paa Enggaard d. 26 April, og da begynte sit Løb paa denne sin korte Livsbane. I hendis 5 Aar kom hun i hans Excellens's Hr. Marquir Göes og Fru Jytte Dorte Tot deris Huus, som intil nu har opföd hende med og som deris eget Barn. Hun gjorde sig yndet og elsket af alle, hende kiente for den Gudsfrøgt og Fromhed hende fulte; seis og at hun var særlig elsket af hendis himmelske Brudgom, som fandt denne sin Brud, saa tilig fuldkommen, at hun ved Dyd i saa faa Aar naade saa høy een Alder for Gud, som hastede med hende fra Verden og hiemkalte hende d. 27 Augusti Anno 1706 til Krands og Krone at staa for hans Throne, hvor de, hende nu saunt med Sorrig skal paa den yderste Dag finde med Glæde.

Paa de trende smaa Stykker for Enderne af Laaget ere tvende Engle, som holde et Baand, af hvilke det paa Hovedenden har følgende Inscription:

*Her under hviler Dyd
Hvis Sjæl er alt Fryd.*

Paa Endestykket staaer et Navnetræk med Krone over.

No. 2. Den anden Kiste af Egetræe, betrukket med Læder og beslaaet med, eengang forgyldte, Blik-Zirater. Siderne ere skjulte af de andre Kister. Paa Laagets midterste Deel ligger et Crucifix. Pladen med følgende Inscription:

*Paa megen Møye og URoe
Følger gjerne sød og sagte Roe.*

Thi hviler her den i Gud nu sal. Weledle og velbiurdige Herre Holger Rosenkrantz til Brausgaard, fød paa St. Knuds Closter i Fyen d. 1 Juny Anno 1645, af Fader Weledle og velbiurdige Jörgen Rosenkrantz til Kielgaard, Hofmester paa Sorøe, og Moder, weledle og velbiurdige Frue, Frue Christence Juuk. Fra hans Födsel er hand forbleven hos sine Forældre til Hans Alders 15 Aar, da Han vilde forsøge, hvad verden gaf, og dermed gaf sig under Militien, först under Obrist Mogens Krag her udi Danmarck, Dernæst under Obrist Maximilian Rosenkrantz i Hollensche Tieneste. Siden er han gaaet i Lüneborgische Tjeneste, hvor hand som Fendrich, Lieutenant og Captain ved Obrist Podwils Regiment til Föds Haver staaed fra Ao. 1667 til 1678. Samme Aar gjorde Hand med de Danske Campagnen paa Rügen, og derefter forlod hand Krigen og kom i Egteschab med weledle og velbiurdige Frue Anne Brahe, med hvilchen han har aulet 6 Börn, og kierlig lefuit sin Alders mael. In summa: Hans Ungdom har hand titbragt i Dyd og Schichelighed, Hans Mandom har hand frembragt i Aarvaagenhed og Mandighed, Hans Alderdom har hand fuldbragt i Erlighed og Oprigtighed Imod enhver mand.

indtil Hands Dödsdag, som Scheede d. 11 February Ao. 1704, da Guds Himmel blef formærit med een Arving, Hans Engle med en Stalbroder, Hans udvalde med en Medborger, Efterat hand hafde leuit og prøvet denne Werdens Medfart udi 58 Aar, 8 Maaneder og 11 Dage. — Gud lade hand schue Dit Ansigt i Retfærdighed, og gjør ham mæt, naar han opvagner Her dit Billede. De Høybedrøfede Efterlatte vilde Du, al Tröstens Fader, tröste med tröst af Zion, at de Been, som ere sönderlagne, maa igien blifue glade og altid være fornöyet med Guds Idelig Forsorg.

*Nu slummer Edle Rosen Crantz
som bar sit Navn med Ære
Wel er hand död, Hans æris
Glands schal dog ej forglemt være
Blant os hand elschte Ræt og Schiel
og lefde her saa vel,
Og gjorde godt at ei Uheld nu
röre schal hans siel.*

Og nederst et Memento mori. Paa Hovedenden staaer hans dobbelte Navnetræk med Krone over.

No. 3 er en Egekiste, betrukken med Læder og besat med Zirater af eengang forsölvet Blik; midt paa Laaget findes følgende 2 Vaabener. Nedenunder disse Vaabener findes følgende Inscription:

Her Vnder Hviler erlig Oc Welbyrdig, Nu Sal. Frue Fru Christentze Juel, som Den 26 Augusti 1612 er fød i Kjöbenhavn. Hendis Fader var Erlig oc Welb. Mand Jens Juel til Kielgaard fordam Statholder i Norge, Hendis Moder, Den Erlige oc Welb. Frue, Fru Ide Lange til Wosborg: oc kom hun i Egteskab med hendis Sal. Herre Jörgen Rosenkrantz Ano 1637, d. 12 Augusti, oc lefvede sammen kierligen i 35 Aar, 5 Maaneder oc 8 Dage lefvede den sal. Frue i den sörgelige Enckestand til Ano 1680, d. 11 Novemb., da Fruen ved en christelig Afgang tog Afsked fra denne Werden; I hendis Alders 68, 3 Maaneder ringere 3 Dage. Sielen hviler nu i Guds Aand.

No. 4 er en Egekiste, betrukken med Læder, Laaget omgivet med Silkefryndser, forsynet med store Jernhanker og prydet med drevne Blik - Zirater. Överst paa Laaget findes et Crucifix, derunder et Memento mori, stöbt af Tin. Nedenunder dette to Vaabener; nedenunder disse findes Pladen med Inscriptionen:

Her under hviler den her i Verden (med Gud) altid vandrende, Nu hos Gud evig staaende velædle og velbaarne Mand Jörgen Rosenkrantz til Kielgaard, som XI Julii MDCVII er fød. paa Rosenholm, saaledes hafde anvent sine Ungedoms Aar, at hand siden sin Lifis Tid meriterede at tiene trende høiloflige Herrer: Kong Christian den IV, Kong Friederich den III og voris nadigste nu regierendis Arve-Herre, Kong Christian d. V, hvilke hand med ald Flid og Troskab, nesten et halfhundrede Aar opvartede for Secreterer, Oberste, Rentemester, Amtmand ofver adskillige Lenne, oc endelig paa XX Aars Tid for Hofmester paa det kongelige Academie Soer. Anno MDCXXXVII kom hand i Ecteskab med den velborne Frue Frue Christentze Juel, udi hvilchen Gud hannem med V Sønner og V Døttre velsignede. Disse og andre Lyckens Gaver ansaae hand iche som et Lychens Barn, men som et Guds Barn; hastede derfra til den, fra hvilchen alle fulkomne Gafver kommer, og ved et christ. ønskelig Endeligt hannem den VIII Januarii MDCLXXV, sit Alders LXVIII Aar, til sig annammede, med alle tro Christne udi en ærefuld Opstandelse at delactig gjøre. Hafde Verden Mishag udi hans Dydighed, hand større udi hendis Svigfuldhed, var hun kied af hannem, hand mere af hende, holte sig derfor nest til den, som i sin Tid paa ald Verden skal kiende og dømme, Gör Du saa, Leser! saa est Du mere verd end ald Verden, og stræb efter at forlade hende, førend hun dig; Jeg mener: Vive, ut vivas.

No. 5 er en Egekiste, betrukken med Læder, Silkefryndser om Laaget, Jernhanker &c. Paa Laaget ligger lösgaaet følgende to Vaabener, og en Plade med følgende Inscription:

Her hviler Erlig och Welbürdig, nu salig hos Gud, Ove Rosenkrantz, som er fød af Erklige Forældre; hans Fader Erlige och Welb. Mand Jörgen Rosenkrantz til Kjeldgaard, Hoffmester for det Kongelig Adelige Academie Sorøe, och erlig och Welb. Fru Christendze Juel, paa Kjeldgaard, Anno 1647 den 10 Martz, som ved god Optuctelse och medföde dydefuld Inclination til sit Fædrelandtz Tieneste, efterat hand hafde udi sine Studeringer udi Herlofsholms Skole och Sorøe Academie, bragt sine Studeringer til en god Perfection, siden iche lod sig fortryde, vdi Krigen at tiene fra Musqueterer, de Vndercharger indtil Fendrich paa femb Aars Tid, och for hans Dyders Schyld war elschet och æret af Alle, i Synderlighed af hans Ober- och Under-Officerer, och underhafvende Soldater, mens nu uden nogen gifven Aarsag paa en ulovlig Maanering, dödelig blev saaret den 13 Martz 1671, hvoraf hand siden den 29 Martz strax efter, udi et christeligt Haab, med alle troe Christene paa Jesu Christi Dombs Day at opstaae, saligen og sacteligen hénsof.

No. 6. En Egekiste, der engang har været betrukken med sort Klæde, som nu næsten er smulret hen; den har Jernhanker; det eneste Spor af Inscription ere de 3 Tal 168.. som findes af støbt Jern fastgjort midt paa Laaget, saaledes at det synes at være det sidste Tal af Aarstallet, der mangler.

No. 7 er en Egekiste, betrukken med sort Klæde, paa hvis Laag findes en Plade af Blik, omgivet af en forgyldt Ramme, som forestiller Tiden med Timeglasset og Leen, en heel Deel Engle &c. Inscriptionen er:

Hier ruhet in Gott | die weiland hochwohlgebohrne Frau | Frau Sophia Hedewig von Beulwitz | gebohrne von Warnstædt | Sie erblickte das Licht der Welt | den 8 May 1717 | vermählte sich | den 30 Julii 1743 | mit ihrem in Anno 1757 den 14 April | in die Ewigkeit vorausgegangenem Gemahl | den auch weiland wohlgebohrnem Herrn | Herrn Christoph Ernst von Beulwitz | Ritter von Dannebrog Orden | wie auch | Ihro Königl. Mayst. Geheimen Conferenz Rath etc. | und entschlief zu Sorøe selig in Herrn den 9 Aug. 1768.

*Von wahrer Gottesfurcht und
unschuldvollem Leben,
Kann die Hochselige das schönste
Beyspiel geben,
Durch Glaubens Zuversicht, im
Schauer selig sein.
Stimmt nun mit ihrem Wunsch
vollkommen überein.
Besprengt mit Jesu Blut in
des Erlösers Wunden
Hat sie die Seligkeit, ihr höch-
stes Gut, gefunden.
Mein Leser! wer du bist,
dir sagt sie gute Nacht,
Wohl dem, der sterbend spricht,
Gott lob, es ist vollbracht.*

No. 8 er en Egekiste, betrukken med sort Klæde, som nu smuldrer stærkt hen; den er uden Inscription.

No. 9 er en Egekiste, betrukken med Læder, med Silkefryndser om Laaget, Jernhanker og Jernblik-Zirater. Paa Laaget findes et Crusifix anbragt mellem

disse tvende Vaabener. Under disse findes Pladen med Inscriptionen, som af Rust er bleven meget utydelig:

Her under hviler erlig velbiurdig, oc nu salig Frue Fru Birgite Tot, som var Christian Tot til Bollinggaard oc Fru Sophie Belov til Faarup deris Datter, fød sammesteds MDCX, kom i Ecteschab med Erlig Welbiurdig nu s. Otte Giøe til Turebygaard Aar MDCXXXII, hvorudi hun kierligen lefvede udi XII Aar, døde siden paa Sorø dend ottende April Aar MDCLXII efterat hun med sine herlige Dyder oc høye Lerdom hafde gjort sig et berømmeligt Nafn. Gud gifve hende med alle troe Christne paa Herrens Tilkommelses Dag en ærefuld oc glædelig Opstandelse.

No. 10 er en lille Kiste, som en Kuffert omtrent, betrukken med Læder, Silkefryndser, Jernhanker &c. Paa Laaget findes følgende Vaaben. Paa Pladen nedenunder læses:

Her under hviler det salige og velbaarne Barn Ofwe Offenbergh, som er føed her i Kiöbenhafn, Anno 1671 den 2 July Kl. 6 Form. døde Sammesteds, Anno 1672 den 24 January, Kl. 3 Efterm. efterat hand lefvet 6 Maaneder, 3 Vger, 1 Dag, 9 Timmer. Hand er snart blefven fuldkommen, og hafver opfyldt mange Aar, thi hans Siel behager Gud, derfor hastede hand med hannem af dette onde Liiff. Sap. IV. 13. 14.

No. 11 er en noget større Kiste af samme Façon og med samme Prydelser. Paa Laaget staaer överst: *J. H. S.* i Træk med et lille Crucifix og tvende andre Figurer; derpaa kommer Pladen med Inscriptionen:

Her under hviler Erlig oc velbyrdig Jörgen Krag, som bleff fød Anno 1667 den 18 October paa Kaas, tre Timer förend hans Moder døde, oc self døde paa Sorø den 6 May Anno 1668 udi hans Alders 28 Vger oc 4 Dage. Hans Siel hviler udi Gud oc venter med alle tro Christne Legemens Opstandelse paa den yderste Domme - Dag.

Nedenunder findes *Krags* og *Rosenkrantz* Vaaben.

No. 12 er en lillebitte Kiste, betrukken med sort, nu hensmuldrende Klæde; der er ingen Inscription. Laaget er aabent og man seer Levninger af et spædt Barn; Linnedet er temmeligt ufortæret og der er ogsaa Spor af en Gyldenstykkets Hue.

I det søndre Capel paa den østlige Side findes *Fossernes* Begravelse, 4 Trin ophøiet over Kirkegulvet, over Døren, i hvilken er udskaaret 2 Dødningshoveder, læses: *De Fossers Arvebegravelse istandsat Anno MDCCLXXIII. Til Kirken er betalt 500 Rdlr. for dens stedse Vedligeholdelse. I dette Gravcapel findes 8 Egekister, hvoraf 2 ere betrukne med sort Klæde; kun paa tvende af dem findes Inscriptioner, nemlig paa den ene:*

Her blev nedlagt | Mathias Georg Foss | Studiosus juris & Philosophiæ | En Spire af | Afg. Kjøbmand Joh. Ado. Foss | og | Lucie Radelöf | som fødte ham til Verden | Den 22 Julii 1747 | Og saae ham døe af Smaakopper | Den 9 Febr. 1771. Han var sin Moders eneste | Søn, og hun var Enke. Luc. VII. 12.

Og paa den anden:

Her hviler Lucie Radelöf | Kjøbmand Johan Adolph Fosses | Anden Kone fra den 12 Aug. 1746 | Hun kom til Verden den 2 Sep. 1721 | Og samme den 16 Apr. 1774.

*Den i Verden længe lever,
Der er Gud, og Dyden tro;
Dyden ei for Graven bæver,
Her alene har den Roe;
Sjælen glad forlod sin Bolig,
Rolig sov den Døde hen;
Støvet hvile trygt og roelig,
Til det parres med sin Ven.
Apo. XIV, 13.
De skulle hvile af deres Arbeide;
Men deres Gierninger følge med dem.*

Paa den tredie Kiste findes en forgyldt Ramme, men Pladen, som har siddet deri, er borte.

I Hvælvingen nedenunder dette Capel, som er ganske mørk, findes fire aldeles üdelagte Kister; af den, der staaer Indgangen nærmest, er Liget trukket halvt ud af Kisten; efter lang Sögen fandt jeg endelig i en Krog en Plade med følgende Inscription, ethvert andet Spor af saadanne er forsvundet:

D. O. M. | Dulciss. Filioli | Pueri | Henrici Ernstii | Nati C 10 10 CXLV, | XXVII Sept. | Denati C 10 10 CLII | XIV Sept. | Exuvia heic

sitae | sunt | Animulae coelo receptae | aeterna gratulantur Gaudia | Moestiss. Parentes | Henricus Ernstius | et | Sophia Faber.

Ved Siden af dette, i den sydlige Muur, er Indgangen til *Ramlernes* Begravelse; over Døren er *Ramlernes* Vaaben og følgende Inscription:

1772. De Ramlers Arve-Begravelse, istansat for 230 Rdlr. Af General-Lieutenant Ove Ramel Sehestedt.

I dette Capel findes 12 Kister, 5 ved den venstre Side og 7 ved den höire Side.

No. 1 er en overordentlig lang med Læder betrukken og med Jernhanker og Blik-Zirater forsynet Kiste; langs med alle Kanterne er den besat med smaae Afstøbninger af *Ramlernes* og *Sehestedernes* Vaabener; paa Laaget ligger en gammel Kaarde. Paa Pladen læses:

Staa Du, som iler | oc see her hviler | Dend | som af Dyd saa af Byrd oc Blod | höyædle oc velbaarne | Ove Ramel | til Bekkeskov oc Ugerup | Hans kongl. Majest. til Danmark oc Norge | velbetroede Etatsraad | som ydte Naturen sin Skyld idet hand efter en for | nuftig Afskeed fra denne Verden södeligen hensof | paa Borreby udi Sædland dend XXIX Januarii Anno | MDCLXXXV udi sin Alders XLVIII | efterat hand havde levet udi et | kiærligt Egteskab med sin nu höybedrövede efterladte | Hustroe Frue | Mette Rosenkrantz | udi XXII Aar, oc ere de imidlertid af Gud velsigne | de med X Börn, IV Söner oc VI Döttre oc saasom | dend almægtige Gud, som baade giver oc tager, haver ef | ter sin guddommelige Villie | behaget at deele halvt igjen | med dennem, saa leve nu tilbage | deris höybedrövede | Moder til Tröst V | Börn, som ere I Sön oc IV Döttre | Siælen er i Himmelen rigelig benaadet | Legemet i Jorden vel bevaret | Gud opholde de bedrövede Efter | ladte med god Tröst oc Husvalelse.

Denne Plade er som af en Ramme omgivet af Vaabener, hvis Navne ere vedföiede.

No. 2 er en særdeles smuk læderbetrukken med mange forsölvede Zirater prydet Kiste; Pladen og de övrige Zirater er af Blye, og den förste er derfor saa forvittret, at jeg med al Möie kun har samlet følgende Stumper af Inscriptionen:

*Her hviler tryg og rolig
Dödens Bolig
lig*

*Fru Mette Rosenkrantz
til Borreby og Espe
Herr Etatz Raad Ove Ramels*

i Aegteskab i XXII Aar Moder til IV Sønner og VI Døttre. Betalte Naturen [sin] Skyld, idet hun efter en fornuftig og [christe] lig Afskeed fra denne Werden sødelig hensov MDCCXXX d. 25 Ja[nu]ari [i hendes] Alders LXXXIV Aar.

P — S.

A

p

n —

Paa Endestykket findes *Rosenkrantzernes* Vaaben.

No. 3 ligner ganske No. 2, undtagen at paa Endestykket findes *Ramlernes* Vaaben. Paa Pladen læses:

Grav - Skrift.

*Fromhed, Guds Frygt, Dydens Ære
Ydmyghed, Sagtmodighed,
Og Ræt Færdighed skal bære
Vidne om din Salighed.
Saa Dydkronet i Livet
Saa himmelsalig efter Døden
Hviler her*

*Dend høyædte og Welb. Frøken Else Ramel til Borreby | Som Aaret MDCLXVII
Den XII April Paa Leergrav | saa først det naturlige Lyes | At oplyses siden
af det Over-naturlige | hvilket ogsaa kiendelig udstraalide in hendis heele Van-
dring | Baade for Gud | og Menniskerne | At hun i Tiiden levede for Indtet
andet blant Mennischene | end i Ævigheden at leve hos Gud blant Englene | og
var hendis Liv her een daglig Død | Hendis Død er bleven hisset til et ævigt
Liv | Da hun Aaret MDCCXXXII den 3 January omskiftede | Tiiden | med |
Ævigheden.*

No. 4 er betrukken med sort Flöiel og har følgende Inscription:

*Hier | warf ein verklärter Engel seine Irdische Hülle | von Sich | Und
ging, seine höhere Bestimmung zu erfahren | Gross und gut als Ehegatte, Vatter,
Freund und Mensch | geliebt, geschätzt von der Welt | wandelte | Seiner Ex-
cellentz Herr Johan Friedrich Sehested | General-Lieutenant | des Danne-*

brogs - Ordens Ritter | und | Scheff des Schleswigschen Reuter Regiments | getreulich | dem ihm vorgezeichneten Pfade auf Erden | 60 Jahre hindurch | Eilte alsdann froh seiner Heimath entgegen | d. 10 Julii 1785 | Ruhe sanft, o lieblicher Strahl, | Früh sankst Du hinter die Berge; | Herlich und schön war deines Scheidens Gang, | Wie der Mond auf blauer zitternder Woge; | Nur liessest du uns im Dunkeln | O! Bester der Menschen, zurück.

No. 5 (nærmest ved Indgangen) er en Fyrrekiste, betrukken med sort Klæde og af den nu brugelige Form. Paa Siderne er den besat med Stjerner og Knapper af Tin. Midt paa Laaget er en firkantet Forhöining med en Plade, hvis Inscription lyder:

Den Retfærdiges Död | er Sövn | Her Slumrer Pauline Sehested | fød | Fabritius Tengnagel | 1819.

No. 6 (den nærmeste ved Indgangen tilhöire) er en simpel Egekiste uden andre Prydelser end forgyldte Lövehoveder paa Siderne, som bære Hankene. Paa Pladen læses:

Her giemmes Stövet | af | Frantz Wilhelm Sehested | fordum | Oberste for det förste Söndenfeldske Dragon Regiment | og General-Major af Cavalleriet | Föd | i Norge den 11 December 1722 | Hans Fader | General-Lieutenant og Ridder Ove Ramel Sehested | Og Moder | Frue Anne Christine Stokfleth | Gift | Först med Anna Barbara Lövenskiold | Siden med Christine Meinche | som | med en Sön og Datter af förste Ægteskab begræder ham. | Död i Kiöbenhavn den 30 Martii 1787 | Sög ikke her hans Værd | men | Spörg den Alder, han efterlod.

No. 7 er en Egekiste, prydet med Messing-Zirater ved Jernhankene og paa Laaget. Pladen, som ligger mellem tvende Figurer, der sandsynligviis skulle betegne Frugtbarhed og Moderkjerlighed, har følgende Inscription:

Det jordiske | af | den fordum Høyvelbaarne nu salige | Frue Frederica von Eickstedt | Föd i Kiöbenhavn den 6 Febr. 1711 | Faderen var | Hans Excellence Hr. Geheimeraad og Ober-Krigs-Secretair | Valentin von Eickstedt | og Moderen | Frue Edel Cathrina Kaas | Gift den 7 Martii 1732 | med daværende Høyvelbaarne Herr Oberst-Lieutenant | Nu General-Major Ove Ramel Sehestedt | med hannem avlet 5 Börn | 2 Söner og 3 Döttré, | Hvoraf ikkun den ældste Datter | Fröken Edel Christine Sehestedt | efterlever Moderen | som gik udaf Verden den 12 Novembr. 1755. |

Stor af Födsel | Större ved Dyder | Men störst, da hun fik denne Dragt | Lange hvide Klæder | Retfærdigheds Krone.

Under Pladen findes *Sehestedernes* og *Eichstedternes* Vaaben.

No. 8 har ganske samme Prydelse, som No. 7, kun at Figureerne her forestille Sandhed og Retfærdighed. Paa Pladen læses:

Her under hvüler | de jordiske Levninger | af | Hans Excellence | Höyvelbaarne Hr. General-Lieutenant | Ove Ramel Sehestedt | Ridder af Dannebrog | Föd den 13 Julii 1687 | Död den 30 Maii 1774 | Gift med | Første Frue Anne Christine Stockfleth d. 18 Dec. 1717 Som döede den 15 Aug. 1730 | Med Hende avlet 7 Börn, hvoraf lever | En Sön | Hr. General-Major | Frantz Wilhelm Sehestedt | og en Datter | Fr. Margarete Sophie Schlanbousch | Efter hendes Afgang indtraad i nyt Ægteskab | med | Anden Frue Friderica von Eichstedt d. 7 Martii 1732 | som döede den 12 Novembr. 1754. | Med hende avlet 5 Börn, hvoraf lever | En Datter | Fr. Edel Christine Schlanbousch | Gudsfrygt og rare Dyder har udmærket Stammen, men meest | Denne Helt | der af | Ævigheden holder over ham den værdigste | Lovtale.

Nedenunder Pladen findes *Sehestedernes* Vaaben med denne Devise: *Omnia mors solvit, clarent virtute parata*; — og omgivet af Dannebrogordenens Insignier.

No. 9 er en stor Egekiste, betrukken med Læder og besat med mange forsølvede Zirater, Guirlander, Engle &c. Paa den ene Side af Kisten findes *Stockflethernes* Vaaben; paa den anden har formodentlig *Sehestedernes* siddet, men det er nu borte. Paa Pladen læses:

Udi denne Lüggkiste er giemt og nedlagt | et Guds Barns Jordiske Levninger og dens | som Himlenes Himle iche kand begribe | Den nadige Guds | I Livet hans Tempel og Boelig | Dend Höyedle og velbaarne Frue | Sl. Frue Anna Kirstine Stockfleth | Hvis Liv var i og med Gud, Hvis Död er en ævig Værelse hos Herren | som et Lys gick hun ind i Verden og Ao. 1690 d. 11 Januar udi de mörchiste Dage | udi Bragnæs först saae dette Verdens fattige Lys | Som et Lys skinnede hun i denne Verdens Mörche indtil Gud endlig satte hende ævig for sit Aasyn | Som Soelen der er opgangen i sin Hærlighed | Som et Lys var hun i Guds Huus, som et Lys i sit eget Huus | Dismere umistelig for en brav Herre og Huusbonde, umistelig for smaa umyndige Börn | Denne sin magelöse, umistelige og i Döden höistsafnede Huus - Frue | Hendis Aske velsignes og med denne Grafskrift bæres | Hendis Höyst Elskelige Herre og Huusbond | Dend höyedle og velbaarne

Herre | Hr. Ove Ramel Sehested | Herre til Holby og Kongl. Mayts. til Danmark og Norge bestalter Obriste-Lieutenant ved Cavalleriet | O! Ægteskab, om der var noget livsaligt Ægteskab i Verden, da imellem dette Høye Par en ægte Kierlighed | O Skilsmisse (dit navn allene er forshræckelig) om den nogen tid har været haard og smertefuld | Da denne gang haarder end dend bittre Döds haarde smertte og pine | Jo Kierligere Egteskab jo kortere; det Kierligheds Baand | Som Gud knyttede i Norge d. 18 Decembr. 1717, behagede samme Gud at oplöse i Danmark paa Borreby | d. 15 August Ao. 1730 | Et Ægteskab der ikkun var som en Dag og Skilsmisse der allerede har været som 1000 Aar | En dyrebar Moders wrandsagelige Henfart begræder de som ikke endnu ved, hvorfor de græder, de unyndige Börn, | Ja det Barn som först fig Livet da Moderen döde, begræder sin egen Ingang i Verden og sin Moders Udgang | Saalænge som det i Verden skal leve | En velsignet Moder til 7 Börn, af hvilche de trende, som forhen været indgangen til Glæden, hun nu er kommen | til, og de 4, med en høybedrövet Fader efterlever | Allersidst föde hun sit fruct til Livet, men gav sit Liv til Bytte i Döden, Hun födde, hun döde | og tilige igienfödde sig til det ævige Liv | Som en fructsommelig Moder gick hun med sin Huusbonde ud fra sit Fæderneland, for at begrave de Sl. Afdöde | i Danmark, for at faae og arve nogle Jordiske Levninger | Hun saae tillige sine Forfædris Grav og fant större Behag, at hvile i deris Sovekammer | end boe paa de jordiske Herresæder | Hun arvede som Guds Arving dend ævige og uforvisnelige Arvedeel | [Lo]det falt hende paa de deyligste Stæder, ja en schön Arvedel blev hende himfalden | thi forglemte hun sin Faders huus, aflagde sit Vandertog og fuldendte sin Reise | paa Borreby Gaard udi Sieland d. 15 Augusti Ao. 1730 | Efterat hun her hafde vandret 40 Aar 8 Maaneder og 4re Dage | Hendis Been hviler roelig | i det salige Opstandelsens Haab.

No. 10 er en ganske simpel Egekiste, paa hvis Plade læses:

Dette snevre Rum omfatter det jordiske af | Herr Jens Malthesen Sehestedt | Hans Kongel. Mayts. til Danmark og Norge | General-Lieutenant af Cavalleriet | Föd paa Kongsgaarden ved Stavanger i Norge 1649 | Han opoffrede strax sine unge Aar til Krigens Tieneste | Begyndelsen skeede 1672 ved den keyserlige Armee | Hvor hand som Lieutenant af Cavalleriet fulgte med til Nederlandene | Hans Moed i Bataillerne, sær den store ved Sennesf | og Beleyringer, hvoraf Bonns den mærkværdigste | Blev 1674 belønnet med Compagnie i Cavalleriet | Hvorfra 1676 hans egen Konges Ordre kaldte ham, | Og Charge af virkelig Major og 1681 Oberste-Lieutenant blev Tapperheds Belønning | Fornemmelig fremskinner 1689 Heltens uforsagte Nidkjærhed | Som Oberst for et Caval-

lerie Regiment iblandt de Danske Troupper | Der skulde skaffe Engeland Roelighed | Blev Drogheda i Irland 1690 Vidne til hans Mandighed | En Wilhelm smager Frugten af Seieren | Imedens den ulykkelige Kong Jacob styrer | Frankerige søger at oprette de faldne Sager | Men Agrim gör 1691 deres Nederlag mærkværdigt | Sehestedt har Deel deri og sex Beleyringer giver ham ei mindre Ære | Nu er Irland fredet men for de Danske forflyttes kun Krigens Skueplads | De Franske skal 1692 angribes i Flandern | Nederlagene ved Steenkercke og Harderwyck, og de vigtigste Fæstningers Erobring | Ere Beviis paa de Allieredes Tapperhed | Hvad Ære bringer ei denne Campagne den nu afsieledede Helt | Derom skal hans Regiment bære Vidne | Hand iler til Faren, søger i Spidsen af heele Regmt. hvor Ilden er stærkest | Men 70 Mand, den overblevne Rest af Regimentet | Fulgte ikkun Anføreren levende af Campagnen | Begges Æreminde fortienner Laurbærkrandse | Ved dens Haand, som blant Fremmede har æret sin Nation | Skal nu Fædrenelandet selv forsvares | Norge! Du har seet vor Helttes Vugge — Du seer ham atter med Brigadiers Rang at anføre et Regmt til Hest | Tegn paa Fortienester, blev hand 1710 General-Major af Cavalleriet | Krigen med Sverrig kroner med Ære de sidste Aar af hans tro Tieneste | Fiendens Bortgang af Norge 1716 sluttede samme | Han ansøger om Rolighed og Ære geleyder den | Med General-Lieutenants Caracteer af Cavalleriet. | Tvende Ægteforeninger bær Vidne om en kierlig Mand og öm Fader | Den første 1681 med Fröken Else Scheel | Datter af Hr. Albrecht Scheel til Katholm Sc. og Anna Ramel. | Den anden 1684 med Fröken Magrethe Sophie Ramel | Datter af Hr. Ove Ramel og Mette Rosenkrands | Velsignet med mange Börn og møet af Dage | Aftagde hun dette Jordiske 1730 paa Christi | Himmelfarts Dag.

No. 11 er ligeledes en simpel Egekiste, som staaer ovenpaa No. 12. Paa Pladen læses:

Stands Læser! | Imedens Du betragter det her under hvilende, | Af den i Livet höyvelbaarne Frue | Frue Margrethe Sophie Sehested | Ældste Datter af Hr. Etats-Raad og General-Krigs-Commiss. | Ove Ramel | og Moderen Frue Metta Rosenkrands | Hun fremtræder paa Skuepladsen 1665 | Indtræder 1681 d. 1 October i Ægteskab med | Hans Excellence | Hr. Jens Malthesen Sehestedt | Hans Mayts. til Danmarck og Norge | General-Lieutenant | Da værende Obriste-Lieutenant af Cavalleriet | En usminket Kierlighed til sin Mand | En utrettelig Omhyggelighed for sine Börn | En oprigtig Guds-frygt, en sand Dyd | Gör hendes Skilsmisse efter 44 Aars lykkelige Forening | Smertelig for hendes Mand, Börn og Venner | Da hun 1728 siger dem sit sidste

*Farvel | De efterlevendes Taare vidne, hvad de har mistet | Hendes Minde være
helligt! | Hendes Dyd og Guds frygt prentet i Enhvers Hierte. | 1 Sam. 25. v. 35 |
Drag med Fred op til dit Huus, see jeg adlydde | din Röst og ansaae din Person.*

No. 12 er bedækket af No. 11 og gjemmer formodentlig Levningerne af
Jens Malthesen Sehesteds første Kone.

Ved Siden af dette Capel findes en liden Gravhvælving, hvori findes 3
Kister; de 2 betrukne med Læder og prydede med forsölvede Bly-Zirater, af hvilke
de fleste ere afbrukne og ligge oven paa Kisterne; den tredie er et lidet Egeskrin
uden nogen Inscription. Paa den inderste findes överst paa Laaget Vaabenet, og
derunder paa Pladen fölgende Inscription:

*Her under hviler i Herren | Den edele ærbaarne, nu salige Jomfrue |
Jomfrue Catharina Margareta Foss, | som efterat hun hafde beskued
denne | Verdens Forfængeligheder med Foragt | og udstanded meget af dens
Pinnagtighed med | een christen Taalmodighed, fik hun Afskye | derfor og vem-
medes ved dens Daarligheder | og der hun endnu i sine unge Aar hafde | faaed
nogen ret Forsmag paa den Herlighed | som skal aabenbaris i Guds Börn vente |
hun sine Tanker til det Himmelske og hver | Dag længdes inderligen efter at af-
spendis | og være hos sin Frelser Christum udi | hvilken Lyksalighed hindes
Siæls trofaste | Hyrde ved een salig og frimodig Afskeed og | gjorde hinde
deeltagtig Mandagen den XVII Octobris Klokken III Kvarteer til X om Formidda-
gen, | Aar M. D. C. C. I, efterat hun udi Haab, Troe og Taal- | modighed hafde
fuldkommed sit Lefnets Løb | udi XVIII Aar IV Maaneder I Uge II Dage og VI |
Tiimer og nu udi dette sit Sofve Camer | forventer een glædelig og ærefuld | Op-
standelse paa sin Frelseris | Jesu Christi stoere Til | kommelses Dag.*

Paa den anden Kistes Laag findes löst henkastet en Plade med fölgende
Inscription:

*D. O. M. L. | Hic jacet | Fossiadum non infima gloria fratrum | Fra-
trum sex longe celeberrimorum | Natu minimus ætate maximus | Ingenio ac vir-
tute vel insita vel adscita haud ultimus | Vir | Nobilissimus et Consultissimus |
Laurentius Foss | Med. et Philos. Doctor in Collegio Cancellariæ Assessor |
ut et | Regii Soræ, quod est, Athenæi Præses | Natus Londini Scanorum Ao.
MDCXXXVII, D. XXIV Junii, Nactus cultiorum | Literarum Lingvarum Fun-
damenta Soræ, donatus Civitate | Academica ibidem Ao. MDCLVI d. VI Aug.*

adscriptus ab Academia Pa | tavina Medicin. et philos. Doctoribus Ao. MDCLXX, | absolutis | Apud exteros undecim annis patriæ redditus, vitamque conu | bialem ingressus cum sequioris sexus deliciis | Barbara Rosenberg | rem domesticam providentissime, publicam integerrime procuravit | Semel maritus | octies Pater | quatuor in coelum liberos præmisit | eundem ad omnes Fortunæ vultus vultum habuit, | mutari sæpe vidit sæculi mores, | Semper idem. | Magnus vanitatum contemptor, recti amans, vitiorum inimicus, virtutum | ut cultor, ita æstimator | Dignus, quem mali mortuum, boni vivum optarent. | Regio Soræ quod est Lyceo sic præfuit, ut profue(r)it, Collapsum res[ti]tuit, restitutum strenue propugnavit et optime conservavit | Publico vivens bono | aliisque magis quam sibi; | etenim | aliis vacans, se ipsum neglexit, aliis lucens, se ipsum consumpsit. | Tandem continuis fractus laboribus | ut Naturæ auctori | quod a natura acceperat | restitueret | exacto laudabiliter vitæ curriculo | placide exspiravit | et | quietem sibi, moerorem suis, memoriam sui immortalē omnibus reliquit | Anno reparatæ Salutis MDCCIII D. VII Sept. | Actatis sexto, et quod excurrit, supra sexagesimum | officii octavæ supra decimum | conjugii quinto supra vigesimum | Pax Ossibus ejus.

Endelig: en lille Plade, hvorpaa disse Vers:

*Du mener, Jeg er død, ney hör Jeg endnu taler
Og Dig, o Vandrings-Mand! alvorligen befaler:
Følg Dydens Rettesnoer, frøgt Dødens hastig Bud,
Om du ei altid er, som Jeg var, fuld af Gud.*

I Gravcapellet ved Siden af findes 16 Kister, af hvilke de 6 gjemme Stövet af ligesaa mange spæde Börn. Af de andre staae de 6 nede i en Fordybning; de 3 af disse ere aldeles ødelagte og sønderslagne og uden Spor til Inscription; de 2 derimod, som staae længst henne mod den yderste Væg, ere endnu conserverede, skjönt den yderste, som jeg antager er *Just Höegs*, er berövet alle sine Prydelser, og Pladen med Inscription ligger henkastet paa en anden Kiste; den lyder saaledes:

Her under hviler Erlig Welbiurdige Mand og strenge Ridder, Hr. Joest Höeg til Görslöf, Danmarchis Riges Canceler, Raad oc Kongl. May. Höevidtsmand paa Calöslot. Erl. oc Welb. Mand Styge Höeg til Wang oc Fru Anne Wlstand, deris Sön, som var fød paa fornef. deris Gard Wang Aar 1584 Den 8 Sept. oc blef igen af den almegtigste Gud fra dette Lifis Mödsommelighed til det evige Lifis Ære oc Gledede heden kaldet vdi Kiöbenhafn Aar 1646 den 25 May udi

hans Alders 62 Aar. Gud gifve Hanem med Alle troe Christne en gledelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Dag.

Til denne Kiste hører sandsynligviis ogsaa *Høegernes* Vaaben, som ligger löst.

Den anden af de omtalte Kister har endnu sin Plade og til denne hører ogsaa *Brahernes* og *Lungernes* Vaabener, som ligger löse, ligesom ogsaa sandsynligviis en lille Plade, maaskee dog denne snarere hører til *Just Høegs*, hvorpaa staaer: *Pater, in tuas manus animam commendo meam.* Pladen har denne Inscription:

Her under hviler erlige oc velbiurdige nu sal. Fru Anne Lunge, sal. Hr. Jost Högh til Görtslöf, som vaar erlig oc velbiurdig Mand oc strenge Ridder Hr. Jörgen Lunge til Odden, Danmarches Riges Marsh oc Raad oc erlig oc velbiurdig Frue Sophie Brahe til Birchels, deris Datter oc blef fød paa Westernüg Claaster Anno 1610 Den 1 Februarii oc döde paa Trygerveld, Anno 1652 den 6 Augusti i hendis Alders 43 Aar. Gud gifve hinde med alle tro Christne en glædelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Domme Dag.

Nedenunder den ligger en mindre Plade, hvorpaa:

Jeg ved, at min Frelser lefver, oc hand shal opvecke mig af Jorden oc jeg shal see hannem med disse mine Öyne, og ingen Fremmit. — 1652.

Ovenpaa disse 6 Kister staae 3 andre, af hvilke de 2 ere simple Egeki-ster uden nogensomhelst Prydelse; den tredie betrukken med Læder; paa denne ligger en lös Plade med følgende Inscription:

Her under hviler Erlig oc velbiurdige nu salig hos Gud, Jomfru Anna Hög, som var erlig oc welb. Mand salig Her Joest Högs til Görtslef, fordum Danmarchis Riges Raad oc Canseler oc Kongel. Maies Befalningsmand paa Kallöe oc F. Anna Lunge, Deris Dater, oc blef hun fød paa Sor Anno 1633 den 5 Aprilis oc döde i Kiöbenhafn d. 1 Juni 1647 Hindis Alders 14 Aar oc tu Maneder. Gud gifve hinde med alle Guds Börn en gledelig oc erefuld Opstandelse paa den yderste Domme Dag.

Den sextende Kiste staaer ved Indgangen til Capellet, er sortmalet og uden Inscription.

I Hvælvingen under *Holbergs* Monument findes 11 Kister, af hvilke No. 1 og 2 staae langs med Væggen ved Vinduet, No. 3 ovenpaa disse, No. 4 ved den høire Sidevæg, No. 5 ovenpaa den, No. 6 ved Siden af No. 4, No. 7 ovenpaa No. 6, No. 8 ved den venstre Sidevæg, No. 9 ovenpaa den, No. 10 ved Siden af No. 8 og No. 11 ovenpaa No. 10.

No. 3 er en Egekiste, betrukken med Læder og forsynet med Jernhanke. Paa Laaget staaer överst *J. H. S.*, nedenunder dette *Giöernes* og *Billernes* Vaaben; paa Pladen læses:

Her under hviler erl. og welb. Mand Falck Giöe Henricksen til Hvidkilde oc Fru Karen Bilde Marchus Daater til Nackeböle deris fromme oc lydige Sön, blef föd paa Hvidkilde den 5 November 1638 oc efter adt hand hafde lefuedt her i denne som it gudfrygtig oc lyddigt Gudtz Barn, bortsof hand saligen paa Soeröe den 1 September Anno 1652 i hans Alder 14 Aar. Gud gifve hannem med alle throe Christne en glædelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Dag.

No. 1 er ligeledes en med Læder betrukken Egekiste med Jernhanke; paa Laaget et *J. H. S.* og Plade med Inscription:

Her under hviler erlig oc welbiürdig Jomfru nu salig hos Gud Jomfru Bergete Giöe, som var erlig oc welbiürdig Mand Falck Giöe Hendrichsön til Hvidkille og Fruë Karen Bille Marchus Datter til Nachebölle, deres Dy-dige oc lydige Datter, som blef föed paa Hvidkille den 24 Februarii Anno 1632 oc efter at hun hafde lefvet gudfryctelig oc christelig i denne Verden, bortsof hun saligen paa Soröe den 28 Julii 1652, i hendis Alders et oc tufvende Aar. Gud gifve hende med alle troe Christne en glædelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Dag.

No. 2 er en læderbetrukken Egekiste med Silkefryndser og Jernhanke. Paa Laaget fölgende Vaabener: og denne Inscription:

Her under hviler erlig oc hwelbyrdig nu salig hos Gud Jomfru Mette Giöe, som var erlig oc Hwelbyrdig Mand salig Her Hendrich Giöes och Fru Bergete Braes Datter föd paa sin Federe Gaar Skjöring Anno 1590 den 27 Juny och bortkaldet af Gud i Kööbenhafn den 17 October Anno 1664. Gud gifve hende med alle tro Christne en glædelig Opstandelse. De Retferdigis Sjele ere i Guds Haand, och ingen Pine schal röre dem. Salomons Vüisdoms Bog 5 Cap.

No. 5 er en lille Barnekiste, som har været betrukken med Klæde, der nu næsten ganske er bortsmuldret. Paa en lille Plade paa Laaget læses:

Christian Friedrich [Pi]ngel, Nat. d. [5] Maii 17[50] Denat. . . .

No. 4 er en læderbetrukken med Jernhanke forsynet Kiste; paa Laaget findes *Giöernes* og *Brahernes* Vaabener og denne Inscription:

Her under hviler erlig oc welbyrdig Mand Falck Giöe Hendrichsen til Hvidkille, som var Hofmester for det konglig oc adelig Academie Soer, oc Kongelig Maiestæts Befalingsmand ofver Börhum Kloster, som var erlig oc welbyrdig Mand Hindric Giöe til Turebygaard oc Frue Birgita Brahe deris Sön, som blef fød paa sin Fæderne - Gaard Skörning Anno 1602 den 8 Januari oc kallede Gud hannem udi Odense Anno 1653, den 17 September udi hans Alders 51 Aar 8 Maaneder oc 9 Dage. Gud gifve hannem med alle tro Crisne en gledelig oc ærefuld Opstandelse paa den yderste Domme Dag.

No. 6 er en læderbetrukken, befryndset, med Jernhanke forsynet Kiste, paa hvis Laag findes överst Vaabener: og derunder denne Inscription:

Den ey mindre aff Dyd end aff Blod oc Herkomst Höyædle oc Welbaarne Frue Karen Bilde, salig Falk Giöes til Hvidkild, hafver udi Guds sande Fryct oc Alles Ynde, udlefvat hendis Lif, worfor oc billigen hendis Roes oc Rycte langt ofverlefvor hendis Död. Hun war fød paa Hvidkield Anno 1598 den 30 Aprilis af de høyædle Bilders og Brockenhusers Stamme. Hendis Fader war den høyædle oc welbaarne Herre Marcus Bilde til Hvidkield, hendis Moder den høyædle oc welbaarne Frue Susanna Brockenhus. Gud allermechtigste bortkalde Hende den 20 May Anno 1670 paa Engelholm, udi hendis Alders 72 Aar oc 3 Wger. Hvis dödelig, som fandtes hos hende, er her nedlagt. Hendis wdödelige Siel lefvor i Himmelen oc hendis frommelig Nafn oc Rycte her paa Jorden hos alle Gode wdi et wdödeligt Minde.

No. 7 er en læderbetrukken med Blikzirater og Jernhanke forsynet Kiste, paa hvis Laag findes 2 Vaabener: og denne Inscription:

Her under hviler erlig oc welb. Jomf. Jomfrue Anne Giöe, som waar erlig oc welb. Mand Hendrich Giöe til Turebygaard oc Frue Birgitta Brahe, Deris Datter, Som er fød paa sin fæderne Gaard, Turebygaard, Aar 1609, den 18 December oc hafde fremdraget sit mögsommelige Lefnet i Stilhed oc Guds - Fryct oc altid hiertelig begierede att forlösas, oc være med sin Frelsero Christo, och Kallede Gud hende paa Hvedholm 1681 den 9 January udi hendis Alders 71 Aar

och 3 Vger. Gud gifve hende med alle Guds Wdwalde Börn en ærefuld Opstandelse paa hans retferdige Doms Dag. Christus siger: Jeg er Opstandelsen oc Livet, hvo som troer paa mig, skal aldrig döe; om hand döer, skal hand dog leve.

No. 8 er en læderbetrukken med Hanke og Blikzirater forsynet Kiste. Paa Laaget staaer överst: ✠ , derunder disse 2 Vaabener: og denne Inscription:

Her under hviler erlig oc welb. Mand, nu salig hos Gud Christoffer Giöe til Asendrup, K. Mj. Befalingsmand paa Selbygaard, som var salig Mogens Giöe til Gunderslöfholm oc Fru Hylleborig Kravse til Oxholt deris Sön. Er föd paa Rollerup Aar 1584, den 7 November, begaf sig i Egteskab med erlig oc welb. Jomfru Karren Lange, som var sallig Gunder Lange til Söfde oc S. Fru Anne Hans Dater til Faasisholm i Naare, deris Dater oc stoed deris Bröllop i Malnö Aar 1621, oc kaldet Gud hannem fra denne Verden Anno 1652 den 11 Februari, der Klokken var 3 Eftermidag, udi Kiöbenhafn, udi hans Alders 67 Aar, 13 Vgger, 5 Dager. Gud gifve hannem med alle troe Christne en gledelig oc erefuld Opstandelse paa den yderste Domdag. Weil ich leb, bin ich todt, wen ich sterb, leb ich in Got.

No. 9 er en Barnekiste, betrukken med sort Klæde; paa Pladen paa Laaget læses:

Giæm Jord | i et roligt Skiöd | til | en ærefuld Samling med den | udödelige Sjæl | de | dödelige Levninger | af | Friderica Dorothea Pingel. | een Faders og Moders | kierlige Datter | og | af sine Södskende een saa elsket Söster | Begges föröndskte Glæde men et hastigt Maal | for Begges Sorrig | satt i Guds Viingard som een haabefuld | Plante | dend 12 Augusti 1761 | Optagen i sin Fuldkommenhed, og | ved Guds Haand omplantet i det himmelske Paradiis | den 10 Februarü | 1765.

No. 10 er en med mange Blikzirater og langs ad Kanterne med *Biller-nes* og *Giöernes* Vaabener, med Læderovertræk og Jernhanke prydet Kiste, hvis Inscription lyder:

Her under hviler den velædle oc welbyrdig Mons Giöe, hans kongl. Maiestets, Etats Raad, som var erlig oc welb. Mand Falk Giöe til Hvidkild, Hoffmester for det kongl. oc Adelige Academie Soer oc Befalnings Mand öfver Börlom Closter oc Frue Karen Bille af Nackebölle, deris Sön, som er föd paa sin Fæderne Gaard Hvidkield Aar 1637 den 12 Junü oc efter et gudeligt Christeligt Lefnet oc tro Tieniste som hand sin Herre oc Konge udi mange importante

Charger og Occasioner bevist hafver, af Gud saligen bortkaldet Aar 1683 den 26 Juny, udi Odense i hans Alders 46 Aar oc 2 Uger. Gud gifve ham med alle Guds Vdvalde Börn en glædelig oc ærefuld Opstandelse paa Guds retferdige Doms Dag.

Denne Plade er omgiven af Ahnevaabener:

No. 11 er en meget prægtig Kiste, betrukken med Flöiel og besat med mange forsölvede Blikzirater og Jernhanke. Paa hver Side af Laaget sidde 8 Skjolde med Hjelme, men uden Vaabenmærker eller Hjelmtegn. Et ligesaadant Vaaben findes överst ovenpaa Laaget. Pladen med Inscriptionen er lös og ligger ovenfor Gravhvælvingen paa *Holbergs* Monument; den lyder:

Her under hviler den Höyædle og Welbaarne Frue Elisabeth Englisch fød Thompson, den höyædle og welbaarne Hr. Marcus Giöes, Ridder, Kongl. Mayst. Geheime Etats- oc- Justitz Raad oc Stifts-Amptmand ofver Falster oc Laaland salige Frue, som var fød Anno 1655 d. 25 Martz oc döde Anno 1686 d. 15 May.

*Jeg kiendte hende best, Jeg kan med Sanden sige,
Hun var af ædel Byrd, i Dyd de bestis lige
Gudfröctig oc gafvemild, tausck, yndelig oc tro
Taalmodig udi Kors oc Siugdoms stor uro.
Hun var en Vennetröst, de Armes Hielperinde,
Jeg tabte fremfor alle den teckeligste Qvinde.
Hun lefde her kun kort, lit efter tredif aar,
Mens lefver nu hos Gud, som aldrig Ende faar.
Moestus et fidelis posuit.
Marcus Giöe Falcksen.*

I Gvavhvælvingen under *Frisernes* Monument findes 6 Kister; No. 1 staaer ovenpaa No. 2, som tilligemed No. 3, 4 og 5 staae i een Række med Hoved-Enderne udad, ved den höire Sidevæg; No. 6 staaer langs med den venstre Sidevæg.

No. 1 er en lille læderbetrukken Barnekiste uden noget Spor til Inscription.

No. 2 er en noget større Kiste, som til en Person paa omtrent en 10 à 12 Aar. Den er betrukken med Læder, som paa Laaget er dannet i mange

besynderlige Figurer; i Hjørnerne findes Blikzirater og midt paa ere *Frisernes* og *Vittropernes* Vaabener, men ingen Inscription.

No. 3 er en læderbetrukken med Jernhanke forsynet Kiste, paa hvis Laag findes *Frises* og *Biörns* Vaaben, og en Plade, over hvilken staaer en Uhrskive, et Timeglas og Memento mori, med denne Inscription:

Her udi hviler edle oc velbördige Mand oc Ridder Her Christen Friis, fød den 4 Novembris MDLXXXI, Kong. Cancellar oc Danmarckis Riges Raad. udi XXIII Aar, kalled af Gud den 1 Octobr. MDCXXXIX. Hannem den aldmectige en glædelige oc ærefulde Opstandelse paa Dome Dagen Nadeligen for Sönnens Skyld gifve oc forunde.

Til denne Kiste hörer formodentlig en rusten Kaarde og Skaftet af en ridderlig engang forgyldt Landse, som findes her i Capellet.

No. 4 er en læderbetrukken med Jernhanke og Blikzirater prydet Kiste, paa hvis Laag findes *Vittroppernes* og *Hvitfeldernes* Vaabener og denne Inscription:

Her udi hviler erlige oc Welbiurdige Frue, s. F. Barbara Wittrup til Engestofte, sal. Her Christian Fryses til Kragerup, hendes Legome. Sielen er hos Gudd. Hun blef fød paa Engestofte Gaard Anno 1591, dend 1 Febr., oc efterat hun hafde lefvit christeligen oc gudfrycteligen i sin Jomfrustand i 23 Aar 3 Mane 7 Dage, i Ectestand med velbem. sin Hosbunde i 25 Aare oc nesten 5 Maaneder oc siden i Enckestand i 13½ Aare 2 Maneder oc 3½ Dage blef hun af Gud allermectigste ved et megit saligt Endeligt hjemkaldet Aar 1653 dend 4 Juny, da hendis gandsk Aller var 62 Aare, 4 Maneder oc 3½ Dage. Samme allerna-digste Gud for Jesu Christi Skild, gifve hende med alle sine k. Bören paa sin Herligheds Abenbarelsis Dag en glædelig oc erefulde Opstandelse. Ammen.

No. 5 er en læderbetrukken med Jernhanke forsynet Kiste, paa hvis Laag *Frisernes* Vaaben og en Plade med denne Inscription:

Her hviler erlig oc velbiurdig Mand Salig Herr Chsistian Friis til Ljmgbygaard, Ridder, Danmarckes Riges General-Felt-Zeugmester oc konglig Maiestatis Befalingsmand ofver Mariagers Closter, som vaar erlig oc velbiurdig Mand Salig Herr Christen Friis, til Kragerup, Ridder, Höibemeldte kongelig Maiestatis Cancellar, Danmarckes Riges Raad oc Befalingsmand ofver Sancte Knuds Closter, oc Erlig oc Velbiurdig Frue, Fru Barbara Vitterup til Ingers-toft, deres ældste Søn, som er fød i Schanderborg dend 24 Januarii 1617 oc döde

i Kiöbenhafn, dend 16 Decembris 1657 oc efterlod sig sin höibedröfvede Hustru, ærlig oc velbiurdig Frue, Fru Öllegaard Gyldenstiern Axels Datter til Lyngbygaard. Legomet sofver her, er saaed i Forkrenckelighed, forventer en glædelig Opstandelse i Uforkrenckelighed.

No. 6 er en med Læder betrukken, Jernhanke og Blikzirater prydet Kiste, paa hvis Plade følgende Inscription:

Her hviler ærlig oc velbiurdig Mand Gregers Friis thil Aalstrup. kon. Maj. Befalingsmand ofver Brunlaug Lehn, som vaar ærlig oc velb. Mands S. Her Christian Friis, til Kragerup, Ridder, Höibemelte Kong. Mai. Canceler, Danmarks Riges Raad oc Befalnings Mand ofver Sancte Knuds Closter oc ærlig oc velbiurdig Frue, Fru Barbara Witterup til Ingerstoft deris Sön, som er fød i Kiöbenhafn Anno 16 (de övrige Tal ere ikke blevne udhugne, men der staaer Plads aaben til dem) Dend 14 Januarii oc döde her sammestedts Dend 12 May 1654 oc efterloed sig sin höibedröfvede Hustru ærlig oc velbiurdig Frue, Fru Lisebeth Sophie Vrne Christoffers Datter til Faareveile. Legomet, sofver her, er saaed i Forkrenckelighed, forventer en glædelig Opstandelse i Uforkrenckelighed.

Hvælvingen under *Thotternes* Monument er ganske tilmuret; gjennem Jerngitteret for Vinduet, fra Kirkegaarden, kan man see flere Kister derinde.
